

Uprava veterinarstva

KLASA: 322-02/12-01/52
URBROJ: 525-10/0244-12-1
Zagreb, 7. studenoga 2012. godine

SLINAVKA I ŠAP
NACIONALNI KRIZNI PLAN

Revidiran 27. studeni 2012.

Ovaj dokument sadržava plan mjera koje se provode u slučaju pojave slinavke i šapa u Republici Hrvatskoj

SADRŽAJ

1.	Zakonska osnova	2
2.	Financijske odredbe.....	7
3.	Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbijanja SIŠ....	8
3.1.	Nacionalni stožer za suzbijanje SIŠ (NS).....	10
3.2.	Lokalni stožer za suzbijanje SIŠ (LS).....	11
3.3.	Stručno tijelo za SIŠ	12
4.	Osoblje i oprema.....	14
5.	Dijagnostički laboratorij.....	17
6.	Cijepljenje	18
7.	Programi osposobljavanja i kontinuirana edukacija o SIŠ	21
8.	Informiranje i komunikacija s javnosti	23
9.	Mogući scenarij izbijanja epidemije.....	23
10.	Izvještaji – usmrćivanje životinja.....	27

PRILOZI

I	Nacionalni stožer za suzbijanje bolesti – adresa.....	25
II/1	Lokalni stožeri-adrese i predsjednici.....	26
II/2	Hrvatski veterinarski institut (HVI) i regionalni zavodi HVI – adrese....	32
II/3	AGROPROTEINKA d.d.- adresa i telefonski broj.....	33
II/4	Referentni laboratorij EU za SIŠ – adresa.....	34
II/5	Uprava veterinarstva- adresa i kontakti.....	34
II/6	Narudžbenica opreme u kriznim situacijama	36
III	Upute za veterinare.....	42
IV	Obrasci i izvješća o SiŠ.....	104

1. Zakonska osnova

1.1 Zakonska osnova za suzbijanje, iskorjenjivanje i nadzor SIŠ je:

- 1.1.1 Zakon o veterinarstvu („Narodne novine“ br. 41/07, 55/11)– u daljnjem tekstu: Zakon o veterinarstvu.
- 1.1.2 Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa („Narodne novine“ br. 133/06)- u daljnjem tekstu: Pravilnik 133/06 ili samo Pravilnik
- 1.1.3 Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja (Narodne novine, br. 62/11, 114/11) - u daljnjem tekstu: Pravilnik 62/11.
- 1.1.4 Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu.
- 1.1.5 Zakon o zaštiti životinja (Narodne novine 135/06) – u daljnjem tekstu Zakon 135/06
- 1.1.6. Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju („Narodne novine“ 39/08) – u daljnjem tekstu Pravilnik 39/08.

1.2 Usmrćivanje ili klanje zaraženih životinja i onih koje su bile s njima u kontaktu

- 1.2.1 Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 1. točka 9., na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor može narediti usmrćivanje ili u određenim slučajevima klanje oboljele i na zarazu sumnjive životinje te članak 26. stavak 2. na temelju kojega mjere usmrćivanja i prisilnog klanja zaraženih i na zaraznu bolest sumnjivih životinja može narediti ravnatelj ili veterinarski inspektor kojega on za to ovlasti.
- 1.2.2 U skladu s Zakonom o zaštiti životinja (Narodne novine br.135/06) članak 3. točka 23., usmrćivanje je postupak koji se obavlja sredstvima i metodama odobrenim u tu svrhu i na propisani način tako da se životinjama prouzroči najmanja moguća bol, patnja i strah.
- 1.2.2 U skladu s Pravilnikom 39/08, Dodatak E propisani su postupci usmrćivanja životinja pri kontroli bolesti prema kojima usmrćivanje treba biti obavljeno na način da se životinje prvo omame:
 - promjenom pištolja s penetrirajućim klinom;
 - udarcem u glavu;
 - primjenom električne struje;
 - izlaganjem ugljičnom dioksidu,**a zatim usmrte:**
 - primjenom pištolja ili puške;
 - primjenom električne struje;
 - izlaganjem ugljičnom dioksidu.

Nadležno tijelo može, u skladu s člankom 3. Pravilnika 39/08, prema kojem životinje moraju tijekom kretanja, smještaja, sputavanja, omamljivanja, klanja ili usmrćivanja biti pošteđene svih nepotrebnih i dodatnih uznemiravanja, boli, patnje ili ozljeda, odobriti primjenu drugih postupaka usmrćivanja životinja pri svijesti, pri čemu mora biti osigurano:

- a) da se u slučaju primjene postupka koji ne izaziva trenutnu smrt životinje (npr. pucanj iz pištolja za omamljivanje) provedu sve potrebne mjere da se životinja što prije usmrti, a u svakom slučaju prije nego se ponovno osvijesti,
- b) da se na životinji ne provode daljnji postupci prije utvrđivanja njezine smrti.

1.2.4 Zakonski temelj za onoga tko obavlja usmrćivanje

Zakon o veterinarstvu, članak 144. stavak 2., prema kojem ovlašteni veterinar obavlja i provodi kontrolu nad provođenjem naređenih mjera za suzbijanje zaraznih bolesti.

Zakon 135/06, članak 9. stavak 3. podstavak 3. i 4., u skladu s kojim se usmrćivanje životinja može provesti kad životinja boluje od neizlječive i u svrhu provođenja mjera za kontrolu bolesti u skladu s propisima iz područja veterinarstva, posebno onih koje mogu ugroziti ljude ili nanijeti velike gospodarske štete.

Zakon 135/06 članak 9. stavak 5., prema kojem životinju može usmrtiti samo veterinar ili stručno osposobljen veterinarski tehničar pod nadzorom veterinara.

1.3. Naknada štete

Zakon o veterinarstvu, članak 27. i 28.. na temelju kojeg za životinju koja je usmrćena, zaklana ili uginula zbog provedene naređene mjere, kao i za oštećene ili uništene predmete zbog provedbe naređenih mjera iz članka 26. Zakona o veterinarstvu, posjednik životinje odnosno vlasnik predmeta, ima pravo na naknadu u visini tržišne cijene, na dan izvršenja mjere.

1.4. Izvješćivanje o sumnji na SIS

Pravilnik 62/11, članak 5. na temelju kojeg pri pojavi znakova bolesti ili uginuća, posjednik životinje mora o navedenom odmah i bez odgađanja izvijestiti veterinara u veterinarskoj organizaciji.

Pravilnik 62/11, članak 6. na temelju kojeg je veterinar dužan na svaku prijavu posjednika izaći na teren te obaviti veterinarski pregled životinje i u slučaju sumnje mora o tome bez odgađanja, a najkasnije u roku 24 sata, telefonom i telefaksom ili elektroničkim putem izvijestiti Upravu veterinarstva i državnog veterinarskog inspektora u nadležnoj ispostavi veterinarskog ureda.

1.5. Provedba mjera u slučaju sumnje na SIŠ

1.5.1. Pravilnik 133/06, članak 4. na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor u slučaju da se na gospodarstvu nalazi jedna ili više životinja sumnjivih da su zaražene ili kontaminirane virusom SIŠ mora narediti provedbu službenog istraživanja pod njegovim nadzorom i uzimanje odgovarajućih uzoraka za laboratorijsko pretraživanje kako bi se potvrdila ili isključila prisutnost bolesti. Odmah nakon prijave sumnje na SIŠ nadležni veterinarski inspektor mora staviti gospodarstvo pod službeni nadzor i narediti provedbu sljedećih mjera:

- a) popisivanje svih životinja na gospodarstvu po kategorijama, a u odnosu na prijemljive vrste životinja za svaku kategoriju mora biti naveden broj uginulih, te broj sumnjivih da su zaražene ili kontaminirane;
- b) redovito nadopunjavanje (ažuriranje) popisa životinja kako bi se prikupili podaci o novorođenim ili novo uginulim životinjama dok traje sumnja na slinavku i šap. Ove podatke obvezan je, na zahtjev nadležnoga veterinarskog inspektora, voditi posjednik životinja, a podatke mora kontrolirati službeni veterinar pri svakom obilasku gospodarstva;
- c) popisivanje svih zaliha mlijeka, mliječnih proizvoda, mesa, mesnih proizvoda, lešina, krzna i koža, vune, sjemena, zametaka, jajnih stanica, gnojnice, gnoja, stočne hrane i stelje na gospodarstvu. Popis se mora redovito nadopunjavati (ažurirati);
- d) zabranu ulaska na gospodarstvo ili odlaska s gospodarstva bilo koje životinje prijemljivih vrsta, osim u slučaju kada se gospodarstvo sastoji od različitih epidemioloških proizvodnih jedinica na koje se odnosi članak 18. Pravilnika i kada se sve prijemljive vrste životinja na gospodarstvu drže na mjestu gdje stalno žive ili na drugim mjestima na kojima mogu biti izolirane;
- e) provedbu odgovarajućeg postupka dezinfekcije na ulazu i izlazu iz objekata ili mjesta u kojima se drže prijemljive vrste životinja te na ulazu i izlazu s gospodarstva;
- f) provedbu epidemiološkog istraživanja u skladu s člankom 13. Pravilnika;
- g) uzimanje odgovarajućih uzoraka za laboratorijsko pretraživanje u skladu s alinejom 1. podtočkom 2.1.1. točkom 2. Dodatka III. Pravilnika, kako bi se olakšalo epidemiološko istraživanje.

1.5.2. Premještanje na i s gospodarstva u slučaju sumnje na izbijanje SIŠ

Nadležni veterinarski inspektor mora uz provedbu mjera zabraniti svako premještanje s ili na gospodarstvo na kojem postoji sumnja na izbijanje slinavke i šapa uz iznimke navedene u članku 5., stavku 2. i 3. Pravilnika 133/06.

1.5.3. Proširenje mjera na druga gospodarstva

Nadležni veterinarski inspektor mora proširiti mjere na druga gospodarstva kada na temelju njihovog položaja, građe, smještaja odnosno rasporeda ili kontakta sa životinjama s gospodarstva postavi opravdanu sumnju da su kontaminirana; članak 6. Pravilnika 133/06.

1.5.4. Privremena zona kontrole

Na temelju članka 7. Pravilnika 133/06 Uprava veterinarstva može odrediti privremenu zonu kontrole kada to zahtijeva epidemiološka situacija i osobito kada se radi o velikoj gustoći prijemljivih vrsta životinja i intenzivnom kretanju i premještanju životinja ili osoba koje su u kontaktu s prijemljivim vrstama životinja te kada se radi o nepravovremenoj prijavi sumnje na pojavu bolesti ili nedostatku informacija o mogućem izvoru i putovima unošenja virusa SIŠ.

1.5.5. Preventivni program iskorjenjivanja

Na temelju članka 8. Pravilnika 133/06 Uprava može, kada na to upućuju epidemiološki podaci ili drugi dokazi, narediti provedbu preventivnog programa iskorjenjivanja, uključujući preventivno usmrćivanje prijemljivih vrsta životinja koje su vjerojatno kontaminirane i ako je potrebno, životinja iz drugih proizvodnih jedinica ili susjednih gospodarstava, koje su s njima epidemiološki povezane.

1.5.6. Pravilnik 133/06, Dodatak III, u kojem su navedene smjernice za klinički pregled i uzimanje uzoraka životinja sa sumnjivih gospodarstava, područja.

1.6. Izvješćivanje o potvrđenoj pojavi bolesti SIŠ

11.6.1. Zakon o veterinarstvu članak 16. stavak 1. na temelju kojeg je Veterinarski ured dužan utvrđenu zaraznu bolest prijaviti na propisan način Upravi veterinarstva (u daljnjem tekstu Uprava).

Na temelju stavka 2. članka 16. istog Zakona, o pojavi zarazne bolesti Veterinarski ured dužan je, na svom području izvijestiti pravne i fizičke osobe koje obavljaju veterinarsku djelatnost i nadležnu veterinarsku službu Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske

Na temelju članka 19. stavka 2. Zakona o veterinarstvu Uprava mora na propisani način prijaviti pojavu međunarodno obvezno prijavljive bolesti Europskoj komisiji i OIE.

1.6.2. Pravilnik 62/11 članak 3. na temelju kojega Uprava izravno Europskoj komisiji i drugim državama članicama Europske unije unutar 24 sata prijavljuje:

- primarno izbijanje bolesti,
- ukidanje mjera ograničenja nakon iskorjenjivanja posljednjeg izbijanja bolesti

1.7. Provedba mjera u slučaju potvrđenoga slučaja SIŠ

Pravilnik 133/06, članak 10. na temelju kojeg nadležni veterinarski inspektor mora u slučaju službeno potvrđene SIŠ na zaraženom gospodarstvu, uz mjere koje se provode na sumnjivim gospodarstvima, područjima narediti i provedbu mjera iz članka 10. Pravilnika 133/06.

1.8. Provedba dodatnih mjera u slučaju potvrde izbijanja SIŠ

Na temelju članka 14. Pravilnika 133/06, nadležno tijelo može na gospodarstvu na kojem je potvrđena slinavka i šap, osim usmrćivanja i neškodljivog uklanjanja prijemljivih vrsta životinja, narediti usmrćivanje i preradu životinja koje nisu prijemljive na slinavku i šap, na način da se izbjegne svaka opasnost od širenja virusa slinavke i šapa. Mjera iz ovoga stavka ne primjenjuje se na životinje vrsta koje nisu prijemljive na slinavku i šap, koje je moguće

izolirati, učinkovito očistiti i dezinficirati, a uz uvjet da su pojedinačno označene, a kako bi se, u slučaju kopitara, omogućila kontrola njihovog kretanja.

1.9. Provedba mjera koje se primjenjuju u posebnim slučajevima

Pravilnik 133/06, Odjeljak 4. :

1.9.1. Mjere koje se primjenjuju u slučaju izbijanja slinavke i šapa u blizini ili unutar određenih objekata u kojima se stalno ili povremeno drže prijemljive vrste životinja
Pravilnik 133/06 članak 15.

1.9.2. Mjere koje se primjenjuju u klaonicama, graničnim veterinarskim postajama i prijevoznim sredstvima
Pravilnik 133/06 članak 16.

1.10 Sljedivost i obrada proizvoda i tvari koje potječu od ili su bile u kontaktu sa životinjama na mjestu izbijanja slinavke i šapa

Pravilnik 133/06, članak 12.

1.11. Provedba epidemiološkog istraživanja

Pravilnik 133/06, članak 13.

Epidemiološko istraživanje mora biti provedeno, od strane veterinarskog inspektora koji je obučen za provedbu takvog istraživanja, na temelju upitnika iz Dodatka IV ovoga kriznog plana.

1.12. Gospodarstva koja se sastoje od različitih epidemioloških proizvodnih jedinica

Pravilnik 133/06, članak 18.

Nadležni veterinarski inspektor može, u posebnim slučajevima odobriti odstupanja, na proizvodnim jedinicama koja nisu zaražena SIŠ.

1.13. Kontaktna gospodarstva

Pravilnik 133/06, članak 19.

1.14. Uspostavljanje zaraženog i ugroženog područja

Pravilnik 133/06, članak 21.

1.14.1. Provedba mjera na gospodarstvu u zaraženom području

Pravilnik 133/06, članak 22.

1. 14.1.1. Premještanje i prijevoz životinja i njihovih proizvoda u zaraženom području

Pravilnik 133/06, članak 23.

1.14.1.2. Mjere koje se odnose na hranu za životinje, krmiva, sjeno, slamu, proizvode, sjeme, jajne stanice i zametke od prijemljivih vrsta životinja u zaraženom području

Pravilnik 133/06, članci 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33.,

1.14.1.3 Odstupanja

Pravilnik 133/06, članak 34.

1.14.1.4. Dodatne mjere

Pravilnik 133/06, članak 35.

1.14.1.5. Ukidanje mjera u zaraženom području

Pravilnik 133/06, članak 36.

1.14.2. Mjere koje se primjenjuju na gospodarstvima u ugroženom području

Pravilnik 133/06, članak 37.

1.14.2.1. Premještanje prijemljivih životinja u ugroženom području

Pravilnik 133/06, članak 38.

1.14.2.2. Mjere koje se odnose na proizvode od prijemljivih životinja

Pravilnik 133/06, članci 39. i 40.

1.14.2.3. Prijevoz i razbacivanje gnoja i gnojnice od životinja prijemljivih vrsta u ugroženom području

Pravilnik 133/06, članak 41.

1.14.2.3. Dodatne mjere

Pravilnik 133/06, članak 43.

1.14.2.4. Ukidanje mjera u ugroženom području

Pravilnik 133/06, članak 44.

1.15. Regionalizacija, nadzor kretanja i označavanje

Pravilnik 133/06, članak 45., 46., 47. i 48.

1.16. Cijepljenje i mjere koje se provode u području cijepljenja

Pravilnik 133/06, članak 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58.

1.17. Ponovno uvođenje ili naseljavanje životinja na gospodarstvo

Pravilnik 133/06, Dodatak V.

2. Financijske odredbe

Zakon o veterinarstvu, članak 117.

Na posebnoj poziciji državnog proračuna osiguravaju se sredstva za financiranje mjera zdravstvene zaštite životinja namijenjena za:

1. podmirenje troškova za suzbijanje određenih zaraznih ili nametničkih bolesti iz Zakona o veterinarstvu i to:

- isplatu naknada za usmrćene ili zaklane životinje te za uništene, odnosno oštećene predmete tijekom provođenja naređenih mjera,
- preventivna cijepljenja i dijagnostička ispitivanja,
- zaprečivanje zaraženog ili ugroženog područja,
- dezinfekciju, dezinsekciju, deratizaciju,

- troškove skupina veterinara i drugih veterinarskih djelatnika,
- uništavanje lešina životinja,
- za nabavu i uskladištenje te nadopunjavanje minimalno potrebne opreme za krizne stožere, osnovane za provedbu kriznih planova,
- 2. osiguravanje zaliha cjepiva, odnosno njegova interventnog uvoza te pristup međunarodnom bankama cjepiva,
- 3. podmirenje troškova utvrđivanja pojave zarazne ili nametničke bolesti i laboratorijske dijagnostičke pretrage zaraznih ili nametničkih bolesti životinja,
- 4. podmirenje troškova tiskanja i distribucije propisanih obrazaca, evidencija i druge dokumentacije,
- 5. razvitak i primjenu novih dijagnostičkih i analitičkih postupaka,
- 6. provođenje državnog monitoringa propisanog veterinarskim propisima,
- 7. druge svrhe u svezi s kontrolom bolesti i dobrobiti životinja.

2.1. Planirana sredstva za krizne situacije

Pokrivanje troškova veterinarskih usluga i suzbijanja SIŠ, a koji prelaze uobičajene tekuće troškove, financira se iz Državnog proračuna.

2.2. Dodatna sredstva za krizne situacije

U slučaju da su za financiranje suzbijanja i iskorjenjivanja dugotrajne ili proširene epidemije potrebna dodatna sredstva, uz ona koja se dodjeljuju iz Državnog proračuna za nepredviđene pojave bolesti životinja, ista će biti povučena iz sredstava proračuna namijenjenih za krizne situacije (npr. elementarne i druge nepogode).

2.3. Plaćanje odštete

Zakon o veterinarstvu, članak 27. Procjenu vrijednosti životinje koja je usmrćena, zaklana ili uginula zbog provedbe naređene mjere, kao i za oštećene ili uništene predmete zbog provedbe naređenih mjera, posjednik životinje odnosno vlasnik predmeta ima pravo na naknadu u visini tržišne cijene, na dan izvršenja mjere.

Procjenu vrijednosti životinje i predmeta utvrđuje povjerenstvo koje imenuje pomoćnica ministra i ravnateljica, u čijem sastavu mora obavezno biti nadležni veterinarski inspektor.

Rješenje o pravu na naknadu štete i visini štete donosi ravnatelj na prijedlog povjerenstva, u roku 60 dana, a isplata mora uslijediti najkasnije u roku od 90 dana od dana provedene mjere.

3. Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbivanja SIŠ

Za upravljanje mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje osobito opasnih zaraznih bolesti nadležan je ministar poljoprivrede (ministar MP), koji odgovornost za provedbu mjera iz Kriznog plana prenosi na pomoćnicu ministra i ravnateljicu Uprave veterinarstva (UV).

Odgovornost pomoćnice ministra i ravnateljice UV je osigurati da veterinarska služba u svakom trenutku bude spremna, u smislu organizacije, sredstava i obučenosti osoblja, suočiti se brzo i djelotvorno s pojavom bolesti. Pomoćnici ministra i ravnateljici UV u vrijeme epidemije pomaže Stručno tijelo i Nacionalni stožer za suzbijanje bolesti čiji je ona predsjednik.

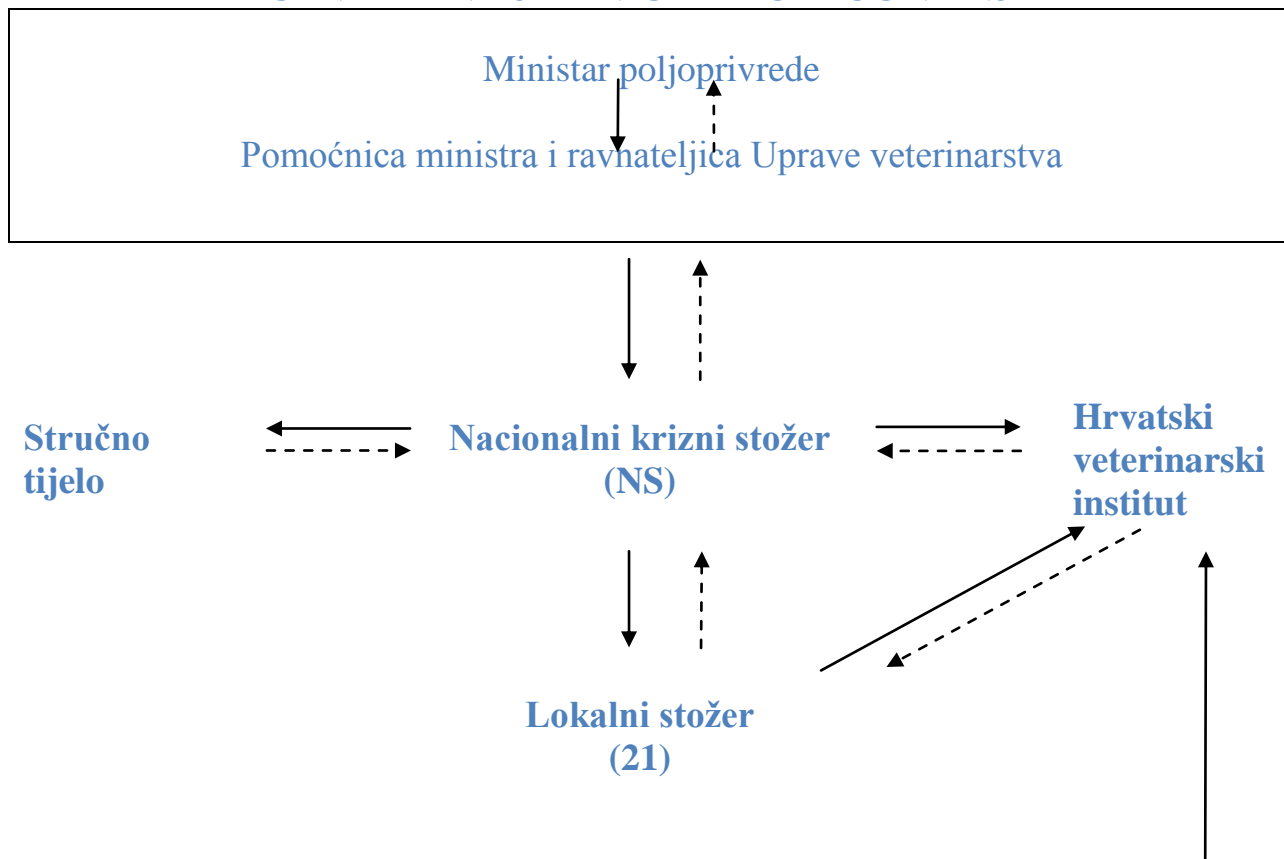
Lokalni stožeri (LS) za suzbijanje bolesti na razini županije opremljeni su i organizirani većinom u Veterinarskim uredima i/ili njihovim ispostavama, čime je osigurana brza i učinkovita provedba kriznih mjera na lokalnoj razini. Predsjednici LS su državni veterinarski inspektori koji su izravno odgovorni predsjednici NS.

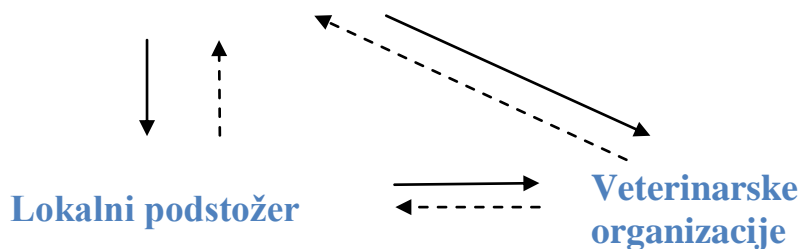
LS raspoređeni su u 21 područnu jedinicu na teritoriju Republike Hrvatske (mjesto, adresa i brojevi telefona nalaze se u Prilogu II/1 Nacionalnog kriznog plana).

Ukoliko se pokaže potreba, a u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti, predsjednik lokalnog stožera osniva, uz suglasnost predsjednice NS, podstožere LS, koji funkcioniraju kao veterinarsko-zdravstvene jedinice smještene blizu mjesta pojave bolesti. Voditelja podstožera, koji mora biti veterinarski inspektor, službeni veterinar ili ovlaštenu veterinar određuje predsjednik LS. Voditelj podstožera LS izravno je odgovoran predsjedniku LS.

KOMUNIKACIJA I SUBORDINACIJA U KRIZNOJ SITUACIJI

CENTRALNA JEDINICA ZA ODLUČIVANJE

3.1. Nacionalni stožer za suzbijanje SIŠ (NS)

3.1.1. Osnivanje Nacionalnog stožera i zadaci

Pravilnik 133/06, članak 72.

Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 3.

Nacionalni stožer za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa osniva se Rješenjem ministra na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 18. stavak 3.

Nacionalni stožer upravlja i prati postupke koje provode tijela koja su određena od strane Uprave da na lokalnoj razini koordiniraju suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa (u daljnjem tekstu: Lokalni stožeri), a odgovoran je za:

- utvrđivanje svih mjera potrebnih za suzbijanje slinavke i šapa,
- osiguravanje brze i učinkovite provedbe mjera od strane lokalnih stožera,
- preraspoređivanje osoblja i drugih sredstava u lokalne stožere,
- dostavljanje podataka Vladi Republike Hrvatske, Europskoj komisiji, susjednim državama, veterinarskoj službi, poljoprivrednim i trgovinskim udrugama;
- organizaciju hitnog cijepljenja kada je to opravdano i određivanje područja cijepljenja,
- uspostavu mogućnosti stalne komunikacije s dijagnostičkim laboratorijem,
- suradnju s sredstvima javnoga priopćavanja,
- suradnju s policijom i vojskom kako bi se osigurala provedba svih propisanih mjera.

NAPOMENA:

Nacionalni stožer se aktivira čim se potvrdi pojava slinavke i šapa bilo gdje u Republici Hrvatskoj.

U slučaju SIŠ, sukladno Pravilniku o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa („Narodne novine“ br. 133/06):

- virus slinavke i šapa izoliran je iz životinje iz bilo kojeg proizvoda koji potječe od te životinje ili iz njenog okoliša;
- u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap, a u uzorcima uzetim od životinje ili životinja iz iste epidemiološke skupine otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna ribonukleinska kiselina (RNK) koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa;

3. u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap i ta životinja i njezine »kohorte« pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;

4. u uzorcima uzetim od životinja prijemljive vrste otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna RNK koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa i te životinje pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se, u slučaju protutijela za strukturne proteine, kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;

5. utvrđena je epidemiološka povezanost s potvrđenom pojavom slinavke i šapa i ispunjen je jedan od sljedećih uvjeta:

a) jedna ili više životinja pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;

b) u uzorcima uzetim od jedne ili više životinja prijemljive vrste otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna RNK koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa;

c) otkrivanjem serokonverzije iz negativne u pozitivnu pri pretraživanju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa u jedne ili više životinja prijemljive vrste, serološki je dokazana aktivna zaraza virusom slinavke i šapa, a ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije mogu se isključiti kao mogući uzroci seropozitivnosti. Ako se ne može opravdano očekivati da je zadržan raniji seronegativni status, utvrđivanje serokonverzije obavlja se na parnim uzorcima koji su dvokratno ili višekratno uzeti od istih životinja i to u razmaku od najmanje 5 dana u slučaju dokaza protutijela za strukturne proteine i u razmaku od najmanje 21 dan u slučaju dokaza protutijela za nestrukturne proteine.

d) u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap.

3.1.2. Osoblje NS

Kako bi se osiguralo djelotvorno rukovođenje u osoblje NS su uključeni:

- pomoćnica ministra i ravnateljica Uprave (predsjednica NS)
- načelnik Sektora za zaštitu zdravlja životinja,
- načelnik Sektora veterinarske inspekcije,
- voditelj Službe za veterinarsku epidemiologiju,
- voditelj Službe veterinarske inspekcije
- voditelj Odjela za analizu podataka, izvješćivanje, krizno planiranje i procjenu rizika
- ravnatelj Hrvatskog veterinarskog instituta
- voditelj Laboratorija za dijagnostiku SiŠ,
- predstavnik Veterinarskog fakulteta za predmetno područje
- predstavnik MO
- predstavnik Uprave šumarstva, lovstva i drvne industrije
- predstavnik Ministarstva financija
- predstavnik Ministarstva pravosuđa
- predstavnik MUP-a
- predstavnik Ravnateljstva policije

- predstavnik Državnog inspektorata
- ravnatelj Državne službe za uzbunjivanje i spašavanje (112)
- predstavnik Ministarstva zaštite okoliša i prirode
- ravnatelj Hrvatske poljoprivredne agencije
- predstavnik Uprave za sanitarnu inspekciju
- predsjednik Hrvatske veterinarske komore
- predstavnik Samostalne službe za odnose s javnošću i informiranje MP
- voditelj Službe za upravne poslove, troškove u veterinarstvu i edukaciju
- voditelj Službe za financijske poslove MP
- predstavnik GIU „Croatiastočar“
- predstavnik velikih proizvođača

Imenovani predsjednik NS odgovoran je za pripravnost na pojavu bolesti, planiranje za slučaj izvanrednih situacija i organiziranje za slučaj izvanrednog stanja, a odgovoran je Ministru poljoprivrede.

O svim događanjima vezanim uz pojavu bolesti vode se kronološke zabilješke u obliku dnevnika.

3.2. Lokalni stožer za suzbijanje SIŠ (LS)

3.2.1. Osnivanje lokalnog stožera i zadaci

Pravilnik 133/06, članak 74.

Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 3.

Uprava veterinarstva osniva lokalne stožere Rješenjem ministra. Sjedišta LS navedena su u Prilogu II/1. Ukoliko to situacija zahtijeva, formiraju se i lokalni podstožeri.

LS na lokalnoj razini koordinira suzbijanje i iskorjenjivanje SIŠ. Dužnosti i obveze LS su:

- ⇒ pripremiti i provesti istraživanje u slučaju sumnje na SIŠ na područjima njihove odgovornosti, u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ organizirati hitan prijevoz uzoraka do dijagnostičkog laboratorija (kurirom, službom za dostavu uzoraka, ... ovisno o tome kako je organizirano na lokalnoj razini);
- ⇒ označiti neko područje „zaraženo“, „ugroženo“ na osnovi rezultata laboratorijskih testova i drugih dokaza, nakon savjetovanja s NS u skladu s Pravilnikom 133/06 (plakati se nalaze u Prilogu IV);
- ⇒ angažirati potrebno osoblje i opremu na zaraženom gospodarstvu;
- ⇒ odrediti „čiste i nečiste puteve“
- ⇒ izdati Rješenja o usmrćivanju i neškodljivom uklanjanju prijemljivih životinja na zaraženim i kontaktnim gospodarstvima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 133/06);
- ⇒ pripremiti i nadzirati čišćenje i dezinfekciju gospodarstava s kojih potječu životinje, uključujući kontaminiranu opremu, materijal i vozila u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 133/06, Dodatak IV (dezinfekciju obavlja DDD služba u ovlaštenim veterinarskim organizacijama, a po potrebi se mogu aktivirati Oružane snage RH koje posjeduju svu potrebnu opremu i osoblje obučeno za rad s istom).

- ⇒ surađivati s NS pri određivanju zaraženih i ugroženih područja te savjetovati NS po pitanju posebnih mjera suzbijanja bolesti koje bi mogle biti potrebne u tim područjima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 133/06;
- ⇒ uspostaviti ograničenje kretanja unutar zaraženih i ugroženih područja u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ surađivati s policijom i ostalim odgovornim tijelima vlasti pri proglašavanju gospodarstava zaraženima, te na provedbi ograničenja kretanja i mjera suzbijanja bolesti u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 133/06;
- ⇒ pripremiti i provesti kontrolne posjete svim gospodarstvima sa prijemljivim životinjama na zaraženom području i onima na ugroženom području za koje se smatra da su u opasnosti, uključujući i one na koje upozori Stručno tijelo u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ provesti epidemiološka istraživanja na zahtjev Stručnog tijela, te utvrditi kretanje prijemljivih životinja koje su mogle prenijeti bolest u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ ako je hitno cijepljenje dopušteno, angažirati ekipe za cijepljenje za provedbu akcije te nadzirati njezin napredak u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ uvoditi ograničenja na gospodarstvima na kojima se nalaze životinje prema potrebi, te ukinuti takva ograničenja kada više ne bude opasnosti u skladu s Pravilnikom 133/06;
- ⇒ održavati stalnu vezu s NS i izvještavati barem jednom dnevno o rezultatima suzbijanja SIŠ u tom području;
- ⇒ održavati vezu s tijelima lokalne samouprave.

3.2.2. Osoblje LS

Osoblje angažirano u LS uključuje:

- veterinare osposobljene za dijagnosticiranje SIŠ, ograničenje kretanja, pretraživanja putova prijenosa bolesti (unatrag i unaprijed), postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima (uključujući usmrćivanje, neškodljivo uklanjanje lešina, čišćenje i dezinfekciju);
- pomoćno tehničko osoblje osposobljeno za obavljanje zadataka LS, uključujući postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima i funkcioniranje ograničenja kretanja;
- administrativno osoblje osposobljeno za suočavanje s iznenadnom pojavom bolesti na lokalnoj razini i upoznato s pisanim i/ili kompjuteriziranim sustavima za uporabu podataka o SIŠ, uključujući naročito sustav za istraživanje putova prijenosa bolesti.
- Na raspolaganju će biti dovoljan broj veterinarâ, tehničkog i administrativnog osoblja, tako da LS može promptno provoditi odluke koje donosi NS i Stručno tijelo, te da situacija na terenu uvijek bude pod kontrolom.

3.3. Stručno tijelo za SIŠ

3.3.1. Osnivanje stručnog tijela i zadaci

Pravilnik 133/06, članak 76.

Stručno tijelo osnovano je na temelju Pravilnika 133/06, rješenjem Ministra, a uključuje epidemiologe, znanstvenike iz područja veterinarstva, koji će svojim stručnim znanjima i iskustvima pomoći Upravi u osiguranju pripravnosti u slučaju izbijanja slinavke i šapa. Stručno tijelo stalno prati nove znanstvene spoznaje o predmetnoj bolesti, kako bi u slučaju izbijanja bolesti pomoglo Upravi:

- u epidemiološkom istraživanju;
- u uzorkovanju, laboratorijskoj dijagnostici i tumačenju rezultata laboratorijskih pretraživanja;
- u provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti.

Stručno tijelo ima stalne članove, čiji se broj može povećati ako to zahtijeva situacija u vrijeme krize. Članovi se biraju zbog svojih sposobnosti, stručnog poznavanja kliničkih znakova i epidemiologije SIŠ, te poznavanja metoda suzbijanja bolesti. Oni imaju teoretsko i praktično znanje o bolesti i prolaze kroz izobrazbu čiji je cilj osigurati da uvijek raspolažu s najnovijim znanstvenim podacima i praktičnim iskustvima.

Članovi Stručnog tijela su veterinari sa sveobuhvatnim poznavanjem SIŠ: laboratorijski virusolog s iskustvom u uzimanju uzoraka i dijagnostičkog ispitivanja SIŠ, epidemiolog...

3.3.2. Dužnosti i obveze Stručnog tijela

U vrijeme kada u zemlji nema pojave bolesti, dužnosti i obveze Stručnog tijela su:

- Pružati stručnu pomoć i pomagati veterinarskoj službi u planiranju postupanja u slučaju pojave SIŠ.
- Savjetovati ravnateljicu Uprave veterinarstva i NS u vezi sa suzbijanje, te davati potporu tim aktivnostima.
- Davati savjete i pružati pomoć u izradi i redovitoj reviziji Kriznog plana, scenarija izbijanja bolesti radi planiranja i izobrazbe, te Priručnika s uputama za osoblje.
- Razvijati modele za prikupljanje i analizu epidemioloških podataka.
- Razvijati metode i modele za potporu procesa odlučivanja koristeći se pravilima na znanstvenoj osnovi i stručnim znanjem.
- Razvijati i primjenjivati sustave za upravljanje podacima za: epidemiološke podatke, zemljopisne i meteorološke podatke te analizu rizika.
- Organizirati izobrazbu osoblja o prepoznavanju kliničkih znakova bolesti, epidemiologije i suzbijanja SIŠ.
- Organizirati izobrazbu veterinarskog osoblja o provedbi epidemioloških istraživanja.
- Organizirati vježbe za slučaj izvanrednog stanja za veterinarsko, tehničko i pomoćno administrativno osoblje.
- Organizirati akcije upoznavanja javnosti o opasnosti od bolesti, za službene organizacije, poljoprivrednike i veterinare.

U slučaju pojave sumnje na SIŠ, Uprava obavještava Stručno tijelo koje se uključuje u rad. Stručno tijelo ima pristup preliminarnim izvještajima s istraživanja na terenu čim oni stignu, te na osnovi tih podataka izrađuje prvu procjenu kliničke slike i epidemiološke situacije, daje savjete u vezi s uzimanjem uzoraka i pretragama koje su potrebne za postavljanje dijagnoze ili isključivanja mogućnosti bolesti, te usmjerava dodatne akcije i mjere koje budu potrebne.

Napomena: Kod svake pojave sumnje na SIŠ, Stručno tijelo izlazi na teren.

U slučaju potvrđene pojave SIŠ dužnosti Stručnog tijela, su:

- procijeniti kliničku situaciju na gospodarstvu te analizirati podatke dobivene epidemiološkim istraživanjem, radi utvrđivanja izvora zaraze, datuma unošenja uzročnika zaraze i mogućeg širenja bolesti.
- procijeniti koja su gospodarstva pod najvećim rizikom izravnog ili neizravnog kontakta i savjetovati o istraživanju mogućih putova prijenosa bolesti, te o drugim mjerama koje treba poduzeti radi ograničavanja širenja bolesti.
- podnositi izvješća pomoćnici ministra i ravnateljici Uprave i NS te davati savjete u vezi s nadzorom, uzimanjem broja uzoraka, načinom uzorkovanja i strategije suzbijanja bolesti.
- pratiti i voditi epidemiološko istraživanje.
- dopuniti epidemiološke podatke zemljopisnim i ostalim potrebnim informacijama.
- provoditi procjene rizika u redovitim vremenskim intervalima.
- savjetovati u vezi s problemima vezanim za uništavanje lešina i dekontaminacijom zaraženih prostora.

Epidemiološki izvještaj koji sastavlja (uz sudjelovanje veterinarskog inspektora) Stručno tijelo nakon epidemiološkog istraživanja prve pojave bolesti mora sadržavati sljedeće informacije:

- opću situaciju na zaraženom gospodarstvu;
- broj i kategorije prijemljivih životinja i ostalih životinja;
- način uzgoja;
- broj zaraženih životinja s kliničkim znakovima bolesti;
- procijenjeni datum kada su prvi klinički znakovi bolesti bili uočeni;
- veličinu i lokaciju gospodarstva te njegove veze s ostalim gospodarstvima na kojima ima prijemljivih životinja, javnim prometnicama itd.;
- nedavna kretanja prijemljivih životinja, ostalih životinja, osoba i potencijalno kontaminiranog materijala na gospodarstvo i s gospodarstva.

Izvešće o epidemiološkom istraživanju nalazi se u Prilogu IV (izvešće kod sumnje i potvrde bolesti).

4. Osoblje i oprema

4.1. Osoblje

Postoji nacionalni popis veterinarâ, posebice ovlaštenih veterinarâ koji imaju sposobnosti i iskustvo potrebno pri iznenadnim pojavama bolesti te tehničkog i administrativnog osoblja u veterinarskoj službi koje je na raspolaganju za suočavanje s neočekivanim pojavama bolesti. Predmetni popis, koji dopunjuje voditelj NS sadrži: imena i lokacije članova osoblja, njihovu stručnu spremu, izobrazbu i praktično iskustvo u suočavanju s pojavom SIŠ.

Na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 23., kada na zaraženom ili ugroženom području nema dovoljan broj veterinaru za uspješno suzbijanje zarazne bolesti, ravnatelj može s drugih područja odrediti potrebit broj veterinaru i drugih djelatnika te ih uputiti na zaraženo ili ugroženo područje. Veterinari i drugi djelatnici dužni su odazvati se pozivu i sudjelovati u radu. Ukoliko su te osobe u radnom odnosu imaju pravo na naknadu plaće za vrijeme odsutnosti s rada. Osobe koje nisu u radnom odnosu imaju pravo na nagradu čiju visinu određuje pomoćnica ministra i ravnateljica. Sredstva za isplatu naknada i nagrada osigurana su u Državnom proračunu.

S pojedincima drugih poduzeća ili privatnog sektora i njihovim poslodavcima, koji bi mogli biti uključeni u aktivnosti suzbijanja bolesti dogovara se njihova privremena nenazočnost na radnom mjestu, ukoliko zatrebaju njihove usluge.

4.2. Oprema

4.2.1. Oprema za NS

Oprema za NS mora uključivati sljedeće:

- sredstva za komunikaciju, uključujući telefone (statične i mobilne) te fax;
- računala povezana s mrežom veterinarske službe, osobito s LS, HVI i drugim važnim stožerima, što uključuje mogućnost komunikacije putem elektroničke pošte;
- kompjuterizirani sustav, ako je to moguće, a ako ne, papirnati za identifikaciju stada i lociranje životinja;
- pisaae za računala;
- fotokopirni stroj;
- zemljovide u omjeru 1: 50.000 i 1: 10.000;
- baze podataka koje sadrže i druge informacije, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera suzbijanja bolesti;
- popis nacionalnih i međunarodnih organizacija, odnosno onih koje bi bile pogođene pojavom bolesti, i druge organizacije kao što su klaonice, stočni sajmovi, udruženja uzgajivača, poljoprivredne udruge, centri za umjetno osjemenjivanje, a koje bi trebalo obavijestiti u slučaju potvrđene pojave SIŠ;
- redovito nadopunjen popis osoblja, onog u javnim službama i izvan njih, posebice, ovlaštenih veterinaru, koje se može pozvati u pomoć u slučaju pojave bolesti s pojedinostima o njihovoj izobrazbi i iskustvu u suzbijanju bolesti.

4.2.2. Oprema za LS

Oprema za LS mora uključivati sljedeće:

- komunikacijska sredstva uključujući telefone, statične i mobilne, faks;
- računala povezana s mrežom veterinarske službe, koja omogućuje komunikaciju elektroničkom poštom;
- kompjuterizirani sustav (ako je moguće, a ako ne papirnati), za identifikaciju stada i lociranje životinja, uključujući pojedinosti o gospodarstvima na kojima se nalazi veliki broj životinja ili koja se iz drugih razloga smatraju osobito rizičnima;

- pisalice za računala;
- fotokopirni stroj;
- zemljovide omjera 1: 50.000 za ugrožena područja i 1: 10.000 za zaražena područja;
- baze podataka s ostalim informacijama, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera suzbijanja bolesti;
- redovito nadopunjen popis organizacija i osoba na određenom području koje pokriva LS, a koje bi mogle biti ugrožene pojavom bolesti, te koje je potrebno obavijestiti u slučaju potvrđene pojave SIŠ.

Popis organizacija i osoba koje je potrebno kontaktirati uključuju sljedeće

- tijela lokalne i područne uprave uključena u mjere suzbijanja bolesti životinja;
- policiju;
- carinsku službu;
- organizacije za umjetno osjemenjivanje;
- ostale službene organizacije koje bi mogle posjetiti farme;
- stočne sajmove, dogone, izložbe i procjenjivače stoke;
- centre za prikupljanje stoke;
- veterinare koji imaju privatnu praksu;
- lokalno veterinarsko udruženje;
- prijevoznike životinja i proizvoda životinjskog podrijetla;
- poljoprivredne kooperante;
- kafileriju;
- dobavljače stočne hrane;
- poduzeća koja se bave DDD;
- klaonice i objekte za preradu mesa;
- sindikate, te udruženja poljoprivrednika.

Zbog važnosti najstrožih mogućih biosigurnosnih mjera, LS/podstožer mora imati tuševu i svlačionice za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se vjeruje da nije zaražen, odvojeno od istih takvih objekata za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se sumnja ili zna da je zaražen. Oprema koja se koristi u „čistom“, dijelu prostorija, dekontaminirat će se u prostorijama odvojenim od onih koje se koriste za dekontaminaciju opreme iz prostora za koji se sumnja ili zna da je zaražen.

Takve će prostorije, ako je potrebno, biti na raspolaganju i u pokretnim sanitarnim jedinicama (koje posjeduju oružane snage RH) za osoblje sa zaraženih gospodarstava, kako bi se osiguralo da se provedba postupka dekontaminacije u vezi pakiranja i predaje dijagnostičkog materijala, klanja koje slijedi, post-mortem pregleda ili čišćenja i dezinfekcije zaraženih prostora obavlja uz minimalni rizik širenja virusa SIŠ.

Svakom LS mora biti osigurana oprema i potrošni materijal u svrhu suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, a to je:

- ⇒ oprema za obuzdavanje životinja, kao što su omče za hvatanje, ogrlice za stoku, injekcije sa sredstvima za omamljivanje, šprice i igle;
- ⇒ oprema za uzimanje dijagnostičkih uzoraka kao što je oprema za uzimanje post-mortem uzoraka (noževu, skalpele, škare, hvataljke) vakumske epruvete, igle i držače igli za

- vakumske epruvete, instrument za uzimanje tkiva jednjaka, posude za dijagnostičke uzorke, uključujući i posude s medijem pogodnim za prijevoz vezikularnog materijala i materijal za pakiranje kako bi se omogućio siguran prijevoz uzoraka;
- ⇒ oprema za usmrćivanje, kao što su pištolji, alati za ubijanje presijecanjem leđne moždine, prijenosne električne uređaje za usmrćivanje životinja, injekcije sa sredstvima za omamljivanje, šprice i igle;
 - ⇒ oprema za čišćenje i dezinfekciju, kao što su velike i male četke, lopate, strugala, vedra, kolica, raspršivači, tlačni uređaj za čišćenje i dezinfekcijska sredstva;
 - ⇒ odgovarajuće količine svih potrebnih službenih obrazaca i obavijesti za postavljanje na ulaz u gospodarstva, na ceste i sl. (obrasci i obavijesti nalaze se u Prilogu IV);
 - ⇒ zaštitna odjeća i obuća za terensko osoblje.

Svi LS u skladu s prethodnim ugovorima ili sporazumima s tijelima lokalne i područne uprave, u skladu s lokalnim kriznim planom, moraju imati pristup i drugoj opremi te mehanizaciji, kao što su materijal za podizanje privremenih objekata, kamiona, strojeva za utovar i kopanje, cisterne za vodu, generatori, crpke i dodatni tlačni uređaji za čišćenje. Na raspolaganju će biti i sredstva za uništavanje otpadnog materijala spaljivanjem na udaljenim mjestima, što se također dogovara ugovorima s izvođačima.

Način i postupak angažiranja mehanizacije biti će opisan u dijelovima Kriznog plana za Lokalne stožere.

4.3. Opće upute o izdavanju opreme potrebne u svrhu suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja, te o vođenju evidencije

1. Prilikom izbijanja bolesti za koje je predviđeno suzbijanje u okviru kriznoga plana Uprava veterinarstva (u daljnjem tekstu: Uprava) o tome će obavijestiti Dobavljača (u daljnjem tekstu: odgovorna osoba) telefonskim putem;
2. Dobavljač dužan je odmah organizirati pripremu robe za otpremu, a istu je prema Narudžbenici (Prilog II/6) dužna dostaviti najkasnije u roku 24 sata na cijelom području Republike Hrvatske;
3. Narudžbenicu ispunjava odgovorna osoba iz ovlaštene veterinarske organizacije, te istu šalje Upravi putem faksa (Prilog II/6)
4. Dobavljač je dužan voditi evidenciju o izdanoj opremi u kojoj će biti točno naznačena vrsta i količina izdane opreme, te će ispunjeni obrazac što je prije moguće, a najkasnije u roku 24 sata putem faksa i elektronskim putem dostaviti Upravi;
5. Ukoliko se jave bilo kakve poteškoće ili problemi vezani uz opremu Odgovorna osoba dužna je o istom odmah obavijestiti Upravu

5. Dijagnostički laboratorij

5.1. Nacionalni laboratorij

Nacionalni referentni laboratorij za slinavku i šap je Hrvatski veterinarski institut koji je odgovoran za usklađivanje dijagnostičkih standarda i metoda za dijagnostiku slinavke i šapa u Republici Hrvatskoj;

Laboratorijska pretraživanja provode se prije svega u svrhu potvrđivanja ili isključivanja prisutnosti slinavke i šapa kao i za isključivanje druge vezikularne bolesti. Kad se potvrdi izbijanje slinavke i šapa i utvrdi serotip virusa, određuju se antigenske značajke tog virusa u odnosu na referentni cjepni soj, prema potrebi uz pomoć Referentnog laboratorija za slinavku i šap Europske Unije. Uzorci domaćih životinja koje pokazuju znakove vezikularne bolesti i koje su negativne na virus slinavke i šapa i, gdje je bitno, na virus vezikularne bolesti svinja, moraju biti poslani na daljnja pretraživanja u Referentni laboratorij Europske Unije.

Nacionalni referentni laboratorij mora raspolagati odgovarajućom opremom i primjerenim brojem stručno osposobljenog osoblja za obavljanje laboratorijskih pretraga koje se provode.

Laboratorij za serološku dijagnostiku virusnih bolesti (Z-III-3) je sastavni dio Odjela za virologiju HVI-a u kojem se dijagnosticira slinavka i šap.

U dijagnostici slinavke i šapa za dokazivanje protutijela za viruse slinavke i šapa koriste se komercijalno dostupni kompleti PrioCHEK FMDV NS, (Prionics, Lelystadt, Nizozemska) koji se temelje na dokazivanju protutijela za nestrukturani protein 3ABC virusa slinavke i šapa u serumu goveda, ovaca, koza i svinja i omogućuje dokaz protutijela neovisno o serotipu koji uzrokuje infekciju. Isto tako moguće je razlikovati inficirane životinje od cijepljenih.

Za određivanje virusnog genoma slinavke i šapa koristi se metoda lančane reakcije polimerazom Real-Time PCR (kvantitativni PCR).

Za dokazivanje antigena virusa SIŠ te određivanje serotipa O,A,C i Asia 1 koristi se imunoenzimni test FMDV Ag ELISA (Indirect sandwich enzyme-linked immunosorbent assay for detection of antigens of foot-and-mouth disease virus, serotypes O,A,C i Asia 1).

Za dokazivanje protutijela virusa SIŠ i određivanje serotipa O,A,C i Asia 1 koristi se imunoenzimni test LPBE ELISA (Liquid Phase Blocking immunoassay for detection of antibodies of foot-and-mouth disease virus, serotypes O,A,C i Asia 1).

U kriznim situacijama za utvrđivanje protutijela za SIŠ uključio bi se i Veterinarski zavod Vinkovci koji je podružnica Hrvatskog veterinarskog instituta čiji su djelatnici obučeni za laboratorijsku dijagnostiku dokazivanja protutijela imunoenzimnim testom (ELISA) za dokazivanje protutijela za virus SIŠ.

5. 2. Uposlenici

U laboratoriju Z-III-3 zaposlen je jedan doktor znanosti, jedan doktor veterinarske medicine i tri tehnička suradnika.

5.3. Tablice: Prikaz metoda i broja pretraga u tjednu (s obzirom na broj uposlenika) i laboratorij

a) HVI- Zagreb

Metoda	Trajanje pretrage	Broj pretraga dnevno	Broj pretraga tjedno	Broj uposlenika potrebnih za pretraživanje

ELISA	16-18 sati (inkubacija preko noći)	210	1020	2+1
ELISA max.kapacitet		696	3480	2+2
Real-Time PCR	4-5 sati –nalaz isti dan	16	80	1+1

b) Veterinarski zavod Vinkovci

Metoda	Trajanje pretrage	Broj pretraga dnevno	Broj pretraga tjedno	Broj uposlenika potrbnih za pretraživanje
ELISA	16-18 sati (inkubacija preko noći)	210	1020	2+1
ELISA max. kapacitet		696	3480	2+2

6. Cijepljenje

6.1. *Upotreba, proizvodnja, prodaja i kontrola cjepiva protiv SIS*

Pravilnik 133/06 članak 49. prema kojem je upotreba cjepiva protiv slinavke i šapa zabranjena, a rukovanje, proizvodnja, skladištenje, nabava, distribucija, prodaja cjepiva i davanje hiperimunih seruma na području RH mora biti pod nadzorom Uprave.

6.2. *Hitno cijepljenje*

Ako namjerava provesti cijepljenje, Uprava mora izraditi i dostaviti Europskoj komisiji Plan hitnog cijepljenja koji mora sadržavati sljedeće podatke:

- granice zemljopisnog područja na kojemu će se provesti hitno cijepljenje, utvrđene u skladu s člankom 45. Pravilnika;
- vrstu i starost životinja koje će biti cijepljene;
- trajanje akcije cijepljenja;
- posebne zabrane kretanja cijepljenih i necijepljenih životinja prijemljivih vrsta i njihovih proizvoda;
- posebno dodatno i trajno označavanje i posebno registriranje cijepljenih životinja u vezi s člankom 47. stavkom 2. Pravilnika 133/06;
- ostala pitanja vezana uz izvanredne okolnosti.

-Navedeni uvjeti za provedbu hitnog cijepljenja moraju osigurati provedbu cijepljenja u skladu s člankom 52. Pravilnika 133/06, neovisno o tomu da li se cijepljene životinje kasnije usmrćuju ili ostavljaju na životu.

-Nadležno tijelo dužno je izvješćivati javnost o sigurnosti mesa, mlijeka i mliječnih proizvoda cijepljenih životinja namijenjenih za prehranu ljudi.

6.3. Zaštitno cijepjenje

- a) područje na kojemu se provodi cijepjenje mora se regionalizirati skladu s člankom 45. Pravilnika 133/06, a prema potrebi, u suradnji sa susjednim državama;
- b) cijepjenje se mora provesti brzo i u skladu s higijenskim i biosigurnosnim pravilima kako bi se spriječilo širenje virusa slinavke i šapa;
- c) sve mjere koje se primjenjuju u području cijepjenja provode ne isključujući primjenu mjera određenih u Pravilniku 133/06;
- d) ako područje cijepjenja obuhvaća cijelu zaraženu ili ugroženu zonu ili neke njezine dijelove:
 - mjere koje se primjenjuju u zaraženoj ili ugroženom području moraju ostati na snazi na tom dijelu područja cijepjenja dok se ne ukinu u skladu s odredbama za ukidanje mjera na zaraženom i ugroženom području;
 - nakon što se ukinu mjere koje se primjenjuju u zaraženom i ugroženom području, mjere koje se primjenjuju u području cijepjenja kako je određeno u članku 54. do 58. Pravilnika 133/06, moraju se i dalje primjenjivati.

Prilikom provođenja zaštitnog cijepjenja, nadležno tijelo mora osigurati da područje cijepjenja bude okruženo, u pojasu od najmanje 10 km od njegovih vanjskih granica, ugroženim područjem (ugroženo područje kako ga definira Svjetska organizacija za zdravlje životinja (u daljnjem tekstu: OIE):

- a) u kojemu je cijepjenje zabranjeno;
- b) u kojemu se provodi pojačani nadzor;
- c) u kojemu kretanje životinja prijemljivih vrsta podliježe nadzoru nadležnog veterinarskog inspektora;
- d) koje ostaje na snazi sve dok se ponovo ne uspostavi status područja slobodnog od bolesti slinavke i šapa i zaraze virusom slinavke i šapa.

6.4 Supresivno cijepjenje

Ukoliko Uprava donese odluku o provođenju supresivnog cijepjenja, mora o tome obavijestiti Europsku komisiju i dostaviti joj pojedinosti o mjerama nadzora koje će se provoditi, a koje moraju najmanje uključivati mjere predviđene za uspostavljanje zaraženog i ugroženog područja.

Nadležno tijelo mora osigurati da se supresivno cijepjenje provodi:

- a) jedino unutar zaraženog područja;
- b) jedino na jasno utvrđenim gospodarstvima na kojima se provode mjere usmrćivanje svih prijemljivih vrsta životinja na licu mjesta

Zbog logističkih razloga usmrćivanje svih životinja na tim gospodarstvima može se odgoditi onoliko koliko je potrebno kako bi se udovoljilo odredbama Pravilnika o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju («Narodne novine», broj 39/08).

6.5. Glavni kriteriji i čimbenici rizika koje treba uzeti u obzir kod donošenja odluke o provedbi hitnog cijepjenja životinja na gospodarstvu

U skladu s Pravilnikom 133/06 – Dodatak X

1. Kriteriji za donošenje odluke o provedbi zaštitnog cijepljenja

Kriteriji	Odluka	
	Za cijepljenje	Protiv cijepljenja
Gustoća populacije prijemljivih životinja	Velika	Mala
Prevladavajuće vrste životinja s kliničkim znakovima bolesti	Svinje	Preživači
Kretanje potencijalno zaraženih životinja ili proizvoda izvan zaraženog područja	Dokazano	Nije dokazano
Vjerojatnost širenja virusa zrakom sa zaraženih gospodarstava	Velika	Mala ili ne postoji
Odgovarajuće cjepivo	Na raspolaganju	Nije na raspolaganju
Izvor izbijanja bolesti (sljedivost)	Nepoznat	Poznat
Krivulja incidencije izbijanja bolesti	Brzorastuća	Ravna ili spororastuća
Rasprostranjenost izbijanja bolesti	Široka	Ograničena
Reakcija javnosti na politiku sustavnog uništavanja svih zaraženih i na zarazu sumnjivih životinja	Snažna	Slaba
Prihvatanje regionalizacije nakon cijepljenja	Da	Ne

2. Dodatni kriteriji za donošenje odluke o uvođenju hitnog cijepljenja

Kriteriji	Odluka	
	Za cijepljenje	Protiv cijepljenja
Prihvatanje regionalizacije od strane trećih zemalja	Poznato	Nepoznato
Ekonomska ocjena konkurentnih strategija	Predvidivo je da bi strategija suzbijanja bolesti bez hitnog cijepljenja dovela do osjetno većih gospodarskih gubitaka u poljoprivrednim i nepoljoprivrednim sektorima	Predvidivo je da bi strategija suzbijanja bolesti uz hitno cijepljenje dovela do osjetno većih gospodarskih gubitaka u poljoprivrednim i nepoljoprivrednim sektorima
Predvidivo je da "pravilo 24/48 sati" neće biti moguće učinkovito provesti tijekom dva uzastopna dana	Da	Ne
Politika sustavnog uništavanja svih zaraženih i na zarazu sumnjivih životinja ima značajne sociološke i psihološke učinke	Da	Ne

U području s malom gustoćom populacije stoke postoje velika gospodarstva koja se bave intenzivnom stočnom proizvodnjom	Da	Ne
--	----	----

Pravilo "24/48 sati" znači:

- a) zaražena stada na gospodarstvima mogu se sustavno uništiti u roku 24 sata nakon potvrđivanja bolesti,
- b) preventivno usmrćivanje životinja koje bi se mogle zaraziti ili kontaminirati ne može se sigurno izvršiti za manje od 48 sati

7. Programi osposobljavanja i kontinuirana edukacija

U svrhu edukacije i informiranja veterinarima i posjednika životinja Uprava kontinuirano organizira tečajeve za veterinare kako bi što prije prepoznali i brzo reagirali u slučaju sumnje i pojave SIŠ. Uprava veterinarstva izrađuje informativne letke za posjednike životinja te brošure za veterinare.

U skladu s člankom 114. stavak 1. točka 8. Zakona o veterinarstvu Hrvatska veterinarska komora skrbi o stručnom osposobljavanju i usavršavanju veterinarskih djelatnika, te ima izrađen Program stručnog usavršavanja doktora veterinarske medicine, čime se omogućuje njihovo bodovanje u cilju održavanja Licence za rad veterinarima.

Izobrazba članova stručne skupine i članova NKS uključuje patogenezu, kliničku i laboratorijsku dijagnostiku, epidemiologiju, istraživanje i nadzor mogućih puteva prijenosa bolesti, opće i konkretne mjere za suzbijanje bolesti, uporaba meteoroloških i drugih podataka za predviđanje, te postupanje na zaraženim gospodarstvima.

Izobrazbu za ostalo osoblje osim Uprave i Hrvatske veterinarske komore organizira Stručno tijelo, uz pomoć osoblja svih razina koje već ima iskustva s bolešću. Taj program izobrazbe uključuje:

- dijagnostiku SIŠ;
- postupanje na sumnjivim i zaraženim gospodarstvima;
- epidemiološko ispitivanje;
- postupanje unutar područja pod ograničenjem;
- istraživanje i nadziranje mogućih puteva prijenosa bolesti;
- djelovanje NKS;
- djelovanje LKS;
- usmrćivanje životinja;
- vođenje zabilježki na svim razinama;
- komunikacija i izvješćivanje u okviru zapovjednog lanca;
- funkcije centralne jedinice za odlučivanje i stručnog tijela;
- odlučivanje;
- obavještavanje javnosti i kontakti s medijima;

U veterinarskim uredima / ispostavama održavaju se tečajevi, u cilju održavanja informiranosti i sposobnosti, kao i upućivanje novopridošlih djelatnika kako bi stekli praktično i teorijsko znanje o SIS.

Osim takvih tečaja koji se organiziraju u uredima, od kojih neki uključuju vježbe simulacije, uvježbavanja za stvarne izvanredne situacije (gdje se operacije suzbijanja bolesti simuliraju što je realističnije moguće). Te vježbe uključuju i ekstenzivne sustave proizvodnje stoke, te imanja s više vrsta stoke.

Za vrijeme uvježbavanja za stvarne izvanredne situacije, isprobavaju se različiti scenariji navedeni u točki 9. (u tablici).

Laboratorijsko osoblje sudjeluje u vježbama simulacije. No osim toga će imati i posebnu izobrazbu iz tehnika laboratorijskog dijagnosticiranja.

U cilju poboljšanja planiranja kasnijih tečajeva, ocjenjuje se djelotvornost uvježbavanja za stvarne izvanredne situacije, sastavljaju se izvještaji i koristi se stečeno iskustvo.

7.1. Upoznavanje javnosti s opasnostima od bolesti

Određeni broj mjera poduzima se u cilju upoznavanja šire javnosti s opasnostima od slinavke i šapa, gospodarskim posljedicama te bolesti i njezinim kliničkim simptomima, da bi se na taj način potaklo javnost na hitno obavještanje u slučaju sumnji na prisutnost slinavke i šapa.

1. Za studente veterine i agronomije održavaju se predavanja o SIS i pružaju im se informacije, u vidu tiskanog materijala, video materijala i/ili CD ROM-ova, koje opisuju kliničku sliku bolesti, njezinu epidemiologiju, postupke obavještanja, mjere za suzbijanje bolesti koje se primjenjuju, uključujući isplatu odštete, te stanje u vezi bolesti u susjednim državama i u zemljama s kojima Republika Hrvatska trguje.
2. Tečajevi za usavršavanje održavaju se za veterinare koji liječe životinje, za one zaposlene u klaonicama, te one koji na neki drugi način mogu doći u kontakt s uvezenim životinjama koje su prijemljive zarazi. Sadržaj takvih tečajeva sličan je sadržaju obrazovnog materijala pripremljenog za studente veterine i agronomije.
3. Akcije upoznavanja javnosti namijenjene su poljoprivrednicima, voditeljima stočnih sajmovi i klaonica, te ljudima poput stručnjaka za oplodnju i prijevoznike životinja, koji odlaze na imanja i na svojem poslu redovito dolaze u kontakt sa prijemljivim životinjama. U tim se akcijama naglašava rizik od bolesti, način na koji se ona javlja i širi, klinički simptomi SIS, potrebe za hitnim obavještanjem u slučaju sumnje na pojavu bolesti, te isplata odštete.

8. Informiranje i komunikacija s javnosti

U javnost se podaci šalju u skladu s Zakonom o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“ br. 172/03). Obavješćivanje putem sredstava javnog informiranja (TV, radio-valovi i

tisak) je vrlo važno i treba ih koristiti uvijek kada za to postoji mogućnost. Za davanje izjave za javnost ovlaštena je pomoćnica ministra i ravnateljica Uprave veterinarstva. U slučaju potrebe davanja izjave za javnost na lokalnoj razini, pomoćnica ministra i ravnateljica Uprave može ovlastiti i druge osobe.

Nakon potvrde pojave SIŠ u zemlji, uz intenziviranje akcije upoznavanja javnosti, lokalnom i državnom tisku i ostalim sredstvima javnog priopćavanja redovito će se dostavljati informacije o rezultatima mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti. Također će se iskoristiti i prilika za upoznavanje s opasnostima od bolesti, njezinog štetnog djelovanja na nacionalno gospodarstvo, kliničke simptome i važnost hitnog obavještanja u slučaju sumnje na pojavu slinavke i šapa.

9. Mogući scenarij izbijanja epidemije

Za potrebe planiranja za slučaj nepredviđenih situacija, procjenu financijskih, fizičkih i ljudskih resursa potrebnih za vođenje akcije za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa i pripremu vježbi simulacije za izobrazbu osoblja, važno je definirati razmjer i ozbiljnost epidemije o kojoj je riječ.

Za navedene svrhe pripremljena su tri scenarija izbijanja epidemije: najjednostavniji scenarij br. I do najsloženijeg br. III. ključni čimbenici pri sastavljanju tih scenarija bili su:

- broj pojava bolesti
- broj žarišta zaraze
- stupanj intenziviranja proizvodnje
- prosječan broj životinja na gospodarstvu
- gustoća populacije životinja
- broj životinja izloženih bolesti

Za sve situacije Stručno tijelo mora utvrditi da li su predviđene mjere dovoljne za sprečavanje daljnjeg širenja bolesti.

Pojačane mjere kontrole obuhvaćaju:

- a) proširenje područja nadzora na više od 10 km u polumjeru
- b) ograničavanje kretanja izvan područja nadzora
- c) općenito ograničavanje prijevoza životinja širom zemlje u kontekstu regionalnih kontrolnih mjera
- d) kontrola broja kontakata između poljoprivrednih gospodarstava;
- e) strogo provođenje čišćenja i dezinfekcije vozila za prijevoz životinja;
- f) preventivno usmrćivanje životinja
- g) ograničenja u rasplodu
- h) klanje životinja uz isplatu odštete, prije nego dosegnu uobičajenu težinu za klanje;
- i) cijepjenje životinja

Slijedeća tablica predstavlja shematski prikaz čimbenika koji utječu na ozbiljnost situacije i mjere suzbijanja bolesti koje bi se mogle primijeniti za svaki od tri scenarija. Brojke u zagradama stavljaju određujuće čimbenike u kategoriju (1), u kojoj bi prisutnost samo jednog

čimbenika značila da će se situacija obraditi u nekom višem scenariju, te u kategoriju (2), da bi bio potreban neki viši scenarij.

Treba imati u vidu da je ova tablica predstavljena samo kao smjernica koju treba modificirati i mijenjati, imajući u vidu epidemiološke uvjete i uvjete u kojima se uzgajaju životinje.

Određujući čimbenik	Scenarij I	Scenarij II	Scenarij III
Broj pojava bolesti (1)	Do 10	11-40	Preko 40
Broj žarišta zaraze(1)	1 ili 2	3 do 6	Preko 6
Intenziviranje u područjima od 3km i 10 km (2)	Gospodarstva s najviše 50 grla stoke ili 200 svinja-intenzivan uzgoj	Gospodarstva s 51 do 100 grla stoke ili 201 do 500 svinja (intenzivan uzgoj)	Gospodarstva s više od 100 grla stoke ili 500 svinja(intenzivni uzgoj)
Prosječni broj životinja po jednom imanju u područjima od 3 km i 10 km (2)	Do 70 grla stoke(ekstenzivan uzgoj) ili do 100 svinja (intenzivan uzgoj)	71 do 200 grla stoke (ekstenzivan uzgoj) ili 101 do 250 svinja(intenzivan uzgoj)	Više od 200 grla stoke(ekstenzivni uzgoj) ili više od 250 svinja (intenzivni uzgoj)
Gustoća populacija stoke u područjima od 3 km i 10 km (2)	Niska gustoća	Srednja gustoća	Velika gustoća
Broj svinja izloženih bolesti (1)	Nema zaraženih stada svinja	Do 5 zaraženih stada svinja	Preko 5 zaraženih stada svinja
Kontrolne mjere koje treba primijeniti	Uobičajene kontrolne mjere, u skladu s Pravilnikom 133/06	Dodatne mjere: povećana područja, regionalizacija, preventivno usmrćivanje	Dodatne mjere: hitno cijepjenje, klanje mlade stoke, zabrana rasploda

10. Izvješće kod usmrćivanja životinja

Zakon o zaštiti životinja (NN, 135/06)

Pravilnik o zaštiti životinja u vrijeme usmrćivanja (NN, 83/11)

1. Podaci o mjestu usmrćivanja:

1. Naziv
2. Adresa
3. OIB
4. JIBG
5. objekt (oznaka objekta na farmi)

2. Razlog depopulacije:

- kontrola bolesti
- razlozi dobrobiti

3. Broj usmrćenih životinja (komada):

4. Vrsta i kategorija usmrćenih životinja:

5. Korištene metode omamljivanja (ako je primjenjivo) u skladu s Dodatkom I. Pravilnika:

6. Korištene metode usmrćivanja u skladu s Dodatkom I. Pravilnika:

7. Opis poteškoća tijekom*:

1. rukovanja životinjama
2. omamljivanja
3. usmrćivanja

Opis postupaka

* 7. Opis poteškoća tijekom:

1. rukovanja životinjama
2. omamljivanja
3. usmrćivanja

Osooblje:

- nije osposobljeno
- ne posjeduje dovoljno znanja i spretnosti
- agresivno i grubo prema životinjama

Oprema za rukovanje životinjama:

- nije dostupna
- nije primjerena vrsti životinja

Oprema za omamljivanje/usmrćivanje životinja:

- nije dostupna
- nije primjerena vrsti i kategoriji životinja
- nema pričuvne opreme
- je u lošem radnom stanju
- nije dostatna s obzirom na broj životinja koje se omamljuju/usmrćuju.

Primijenjena metoda omamljivanja/usmrćivanja:

- nije primjerena vrsti/kategoriji životinja
-

** Odstupanje u skladu s člankom 18. Stavkom 3. Pravilnika

9. Odstupanje u skladu člankom 18. stavkom 3. Pravilnika - u smislu ovog članka i u iznimnim okolnostima, nadležno tijelo može odobriti odstupanja od jedne ili više odredbi ovoga Pravilnika ukoliko smatra da će udovoljavanje vjerojatno utjecati na zdravlje ljudi ili značajno usporiti proces iskorjenjivanja bolesti.

PRILOG I

NACIONALNI STOŽER ZA SUZBIJANJE BOLESTI (NS)

Ime: MP; UPRAVA VETERINARSTVA
Adresa: Planinska 2a, 10 000 Zagreb
Telefon: 01/ 6443 540
Telefaks: 01/ 6443 899
e-mail: ivana.raptavi@mps.hr

Predsjednik stožera je pomoćnica ministra i ravnateljica Uprave veterinarstva.

PRILOG II/1

LOKALNI STOŽERI

Bjelovarsko – bilogorska županija

1. Ispostava Bjelovar

Ivana Gundulića 1, 43000 Bjelovar

Predsjednik stožera: Nada Peić

e-mail: mpsvi13@mps.htnet.hr

tel: 043 211 460

mob: 098 289 774

Zamjenik predsjednika: Istvamn Karacsonyi

Koprivničko- križevačka županija

2. Ispostava Križevci

Obrtnička 15, 48260 Križevci

Predsjednik stožera: Grozdana Beti

e-mail: mpsvi44@mps.htnet.hr

tel: 048 711 213

mob: 091 1711 611

Zamjenik predsjednika: Brankica Capak

Virovitičko- podravska županija

3. Ispostava Slatina

Trg Sv. Josipa 10, 33520 Slatina

Predsjednik stožera: Tomislav Perić

e-mail: mpsvi72@mps.htnet.hr

tel: 033 552 270

mob: 098 342 428

Zamjenik predsjednika: Josip Marojević

Osječko- baranjska županija

4. Ispostava Osijek

Trg Lava Mirskog 3, 31000 Osijek

Predsjednik stožera: Valerija Pašalić

e-mail: mpsvi78@mps.htnet.hr

tel: 031 200 353

mob: 091 5460 700

Zamjenik predsjednika: Maja Blažević

Brodsko- posavska župaija

5. Ispostava Slavonski Brod

Petra Krešimira IV 1, 35000 Slavonski Brod

Predsjednik stožera: Damir Agićić

e-mail: daba@net4u.hr

tel: 035 216 332

mob:091 5887 116

Zamjenik predsjednika: Ilija Eržić

Požeško-slavonska županija

6. Ispostava Požega

Industrijska 21, 34000 Požega

Predsjednik stožera: Damir Romić

e-mail: mpsvi18@mps.htnet.hr

tel: 034 272 265

mob: 098 9395 568

Zamjenik predsjednika: Mario Šegota

Vukovarsko- srijemska županija

7. Ispostava Županja

J.J.Strosmayera 10, 32270 Županja

Pradsjednik stožera: Nada Čaleta

e-mail: mpsvi52@htnrz.hr

tel: 032 826 357

mob: 098 9037 068

Zamjenik predsjednika: Željka Bosnić

Primorsko-goranska županija

8. Ispostava Rijeka

Riva 10, 51000 Rijeka

Predsjednik stožera: Melanija Kramarić

e-mail: melanija.kramaric@ri.t-com.hr

tel: 051 354 299

mob: 091 8982 999

Zamjenik predsjednika: Renato Vičević

Istarska županija

9. Gospodarska komora Pula

Carrarina 5, 52100 Pula

Pradsjednik stožera: Lovorka Tomičić

e-mail: mpsi311@mps.htnet.hr

tel: 052 218 309

mob: 091 5041 033

Zamjenik predsjednika: Aneta Verzon

Ličko- senjska županija

10. Ispostava Gospić

Kaniška 15, 53000 Gospić

Predsjednik sožera: Anton Serdar

e-mail:

tel: 053 573 141

mob: 091 5124 475

Zamjenik predsjednika: Ljiljana Šarić

Splitsko- dalmatinska županija

11. Ispostava Split

Zrinsko-Frankopanska 64, 21000Split

Predsjednik stožera: Svjetlana Milin Radić

e-mail: svjetlana.milin@mprrr.t-com.hr

tel: 021 308 227

mob: 091 5084 695

Zamjenik predsjednika: Marijo Vučković

Dubrovačko- neretvanska županija

12. Ispostava Metković

Industrijska 1, 20350 Metković

Predsjednik stožera: Milivoj Dominiković

e-mail: mpsvi69@mps.htnet.hr

tel: 020 681 977

mob: 091 7892 768

Zamjenik predsjednika: Maruška Dobud

Šibensko- kninska županija

13. Ispostava Šibenik

Vladimira Nazora 53, 22000 Šibenik

Predsjednik stožera: Branka Gulin

e-mail: mpsvi67@mps.htnet.hr

tel: 022 216 416

mob: 098/ 768-732

Zamjenik predsjednika: Ivana Baljkas

Zadarska županija

14. Ispostava Zadar

Put Pudarice 11G, 23000 Zadar

Predsjednik stožera: Alemka Šimičević

e-mail: asimicevic@net.hr

tel: 023 327 810

mob: 099 815 6488

Zamjenik predsjednika: Rajka Lesić

Varaždinska županija

15. Ispostava Varaždin

Kratka 1, 42000 Varaždin

Predsjednik stožera: Marija Stančić

e-mail: mpsvi84@mps.htnet.hr

tel: 042 201 125

mob: 091 8823 024

Zamjenik predsjednika: Damir Tuđan

Krapinsko- zagorska županija

16. Ispostava Zlatar

Park hrvatske mladeži 2, 49250 Zlatar

Predsjednik stožera: Laura Mateša Platužić

e-mail: mpsvi41@mps.htnet.hr

tel: 049 467 784

mob: 091 5233 129

Zamjenik predsjednika: Mirjana Krušelj

Medimurska županija

17. Ispostava Čakovec

Ruđera Boškovića 2, 40000 Čakovec

Predsjednik stožera: Marijan Glavina

e-mail: marijan.glavina@ck.t-com.hr

tel: 040 370 801

mob: 098 867 003

Zamjenik predsjednika: Ljubomir Kolarek

Grad Zagreb

18. Ispostava Zagreb

Utinjska 40, 10000 Zagreb

Predsjednik stožera: Nada Laktić

e-mail: nada.laktic@metromail.hr

tel: 01 6408 113

mob: 099 815 6505

Zamjenik predsjednika: Mislav Kučenjak

Zagrebačka županija

19. Ured državne uprave u Zagrebačkoj županiji

Trg Vladimira Nazora 1

Predsjednik stožera: Elvira Suša

e-mail: mpsvi07@mps.htnet.hr

tel: 01 2821 599

mob: 091 5042 630

Zamjenik predsjednika: Željko Majić

Sisačko-moslavačka županija

20. Glina

Zgrada poglavarstva Grada Gline (soba broj 6, prizemlje)

Trg bana Josipa Jelačića 2, 44400 Glina

Predsjednik stožera: Vesna Rukavina

e-mail: mpsvi11@mps.htnet.hr

tel: 044/ 882 101

mob: 098/ 538 536

Zamjenik predsjednika: Luka Grbeša

Karlovačka županija

21. Veterinarska stanica Duga Resa

Šetalište Tušmer 17, 47250 Duga Resa

Predsjednik stožera: Željko Matijašić

e-mail: zeljko.matijasic@mps.hr

tel: 047/801 939

mob: 099/ 815 6526

fax: 047/801 940

Zamjenik predsjednika: Branka Horvatić

PRILOG II/2

➤ **HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT**

Savska c. 143, 10 000 Zagreb

Telefon: 01/612 36 66

Telefax: 01/619 08 41

➤ **VETERINARSKI ZAVOD RIJEKA**

Podmurvice 29, 31 000 Rijeka

Telefon: 051/67 22 23

Telefax: 051/67 26 27

➤ **VETERINARSKI ZAVOD SPLIT**

Poljička cesta 33, 21 000 Split

Telefon: 021/37 07 52

Telefax: 021/37 07 55

➤ **VETERINARSKI ZAVOD KRIŽEVCI**

Zakmardijeva 10, 48 260 Križevci

Telefon: 048/68 14 16

Telefax: 048/68 19 44

➤ **VETERINARSKI ZAVOD VINKOVCI**

J. Kozarca 24, 32 100 Vinkovci

Telefon: 032/33 12 88

Telefax: 032/33 26 15

PRILOG II/3

AGROPROTEINKA d.d.

10 361 Sesevski Kraljevac

Industrijska cesta bb

Telefon: 01/20 46 776

Telefaks: 01/20 46 774

PRILOG II/4

REFERENTNI LABORATORIJ EU ZA SIŠ

Institute for Animal Health
Ash Road, Pirbright, Woking, Surrey GU24 0NF
UNITED KINGDOM
Tel: (44.1483) 23.24.41 Fax: (44.1483) 23.24.48

PRILOG II/5

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava veterinarstva
Planinska 2a
10 000 Zagreb
Tel.; 01 6443 540 ; Fax: 01 6443 899
e-mail: ivana.raptavi@mps.hr

Kontakt osobe:

1. Ljupka Maltar, dr. med. vet., ljupka.maltar@mps.hr , tel: 01/ 6443 840
2. Ivana Lohman Janković, dr.med.vet., ivana.lohman@mps.hr , tel: 01/ 6443 857

PRILOG II/6

NARUDŽBENICA OPREME U KRIZNIM SITUACIJAMA

Naziv Dobavljača:

NAZIV NARUČITELJA
NARUDBE: _____

DATUM: _____

(Ovlaštena veterinarska organizacija)

Redni broj	Naziv artikla	Veličina	Količina	Pakiranje
I	Zaštitna odjeća i obuća			
1.	Zaštitno odijelo- bijela kuta	XXL		kom
		XL		kom
		L		kom
2.	Zaštitno odijelo(kombinezon za jednokratnu uporabu)	XXL		kom
		XL		kom
		L		kom
3.	Zaštitna kapa za jednokratnu uporabu			kom
4.	Zaštitne rukavice-gumene, čvrste	S		pari
		M		pari
		L		pari
5.	Zaštitna pregača od gumiranog platna	L		kom
		XL		kom
		XXL		kom
6.	Zaštitne rukavice- za jednokratnu primjenu (kutija po 100 kom)	S		kut
		M		kut
		L		kut

7.	Zaštitna maska za lice- za jednokratnu upotrebu			kom
8.	Zaštitna maska za lice sa filterom- jednokratna			kom
9.	Zaštitne naočale- tipa maske, prozirne			kom
10.	Gumene čizme- do koljena, antisklizajući đon	39		pari
		40		pari
		42		pari
		44		pari
		45		pari
		46		pari
		47		pari
11.	PVC navlake za cipele- čvrste, do koljena, nepromočne			kom
12.	PVC navlake za cipele- kratke, nepromočne			kom
II	Sredstva za dezinfekciju			
14.	Natrijeva lužina (NaOH) pakiranje 2 kg			kg
15.	Dezinficijens u prahu pakiranje 1 kg	aktivna tvar: kalijev peroksimonosulfat, natrijev dodecibenzensulfonat, sulfaminska kiselina		kg
16.	Prskalice za dezinfekciju (leđne, motorne)	najmanja zapremnina 15L		kom
17.	Koncentrirani dezinficijens- pakiranje od 3L	aktivna tvar: bezalkonij, glutaraldehid, glioksal		kom
III	Oprema za uzorkovanje			
18.	Šprice za jednokratnu uporabu (kutija 100kom)	5 ml		kut
		10ml		kut

19.	Igle za jednokratnu uporabu (kutija 100 komada)	1,2*50		kut
		2,1*80		kut
		2,1*60		kut
		1,1*38		kut
20.	Vakuumske epruvete (kutija 100 komada)			kut
21.	Vakuumske epruvete-sterilne za bris (kutija 100 komada)			kut
22.	Igle za vakuumske epruvete (kutija 100 komada)	0,80*40		kut
23.	Plastične vrećice 5L			kom
24.	Plastične vrećice 10L sa samoljepljivom trakom za zatvaranje otvora vrećice			kom
25.	Samoljepljive etikete(pakiranje 100-200 kom)			kut
26.	Marker flomasteri			kom
27.	Sprej u boji za označavanje 400 ml			kom
28.	Traka za označavanje terena (traka upozorenja)	1 kolut trake mora biti najmanje 50m dužine, najviše 10 cm širine Boja :bijela s crvenim natpisom ZABRANJEN PRISTUP		kolut
29.	Plastična kutija s poklopcem	Od tvrde plastike, bez ručke za nošenje, najmanje dimenzija: dužine 48cm, širina 30cm, dubina 26cm		kom
30.	Kreda u boji- crvena			kom
31.	Celulozna vata (staničevina)			kom
32.	Plastična kutije od 300g- s			

	poklopcem na navoj			kom
33.	Prijenosni hladnjaci za prijevoz uzoraka	Zapremnina 20-30 L		kom
34.	Uložak za hladnjak			kom
IV	Sredstva za pranje i čišćenje			
35.	Deterđenti (pakiranje 3kg)			kom
36.	Sapuni za pranje ruku-antibakterijski			kom
37.	Visokotlačni uređaj za pranje s toplom i hladnom vodom			kom
38.	Četke- grube za pranje prostora			kom
39.	Četke za pranje ruku			kom
40.	Metle- duga drška			kom
41.	Kante (10L)			kom
42.	Spužve			kom
43.	Velike plastične vreće za smeće(70x110L)	Pakirano po 10 kom		paketa
IV	Sredstva za sputavanje i usmrćivanje			
44.	Pištolj za omamljivanje, usmrćivanje životinja (goveda i svinje)			kom
45.	Streljivo za pištolj za omamljivanje/usmrćivanje	Kutije od 50 kom streljiva		kut
46.	Injekcijska otopina za usmrćivanje	Pakiranje 50ml: aktivna tvar embutramid 200mg, mebenzonijev jodid 50mg		bočica
47.	Čelične omče za usmrćivanje- sa drškom			kom
V	Oprema za pisanje			
48.	Flipchart ploča			kom
49.	Marker- crveni			kom

50.	Marker- crni			kom
51.	Brisalica ploče			kom

Odgovorna osoba- naručitelj/Ime i prezime

PRILOG III

UPUTE ZA VETERINARE

SADRŽAJ:

I. PRIRODA BOLESTI.....	43
1. ETIOLOGIJA.....	43
2. PRIJEMLJIVE VRSTE.....	43
3. EPIDEMIOLOGIJA.....	43
4. OTPORNOST VIRUSA.....	43
5. NAČIN PRIJENOSA I ULASKA U NEZARAŽENO GOSPODARSTVO.....	44
6. PATOGENEZA.....	44
7. KLINIČKA SLIKA.....	44
II. DIJAGNOSTIKA.....	45
III. NAČELA I POSTUPCI ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE.....	47
1. OPĆA NAČELA I POSTUPCI.....	47
2. POSEBNE ODREDBE KOJE SE ODOSE NA ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJU ZARAŽENIH GOSPODARSTAVA.....	48
3. DEZINFEKCIJA KONTAMINIRANE STELJE, GNOJA I GNOJEVKE.....	48
4. POSEBNI SLUČAJEVI.....	49
IV. KONTROLA IZBIJANJA SLINAVKE I ŠAPA.....	50
1. PRIJAVA BOLESTI.....	50
2. MJERE U SLUČAJU SUMNJE NA IZBIJANJE SIŠ50	
2.1. PREMJEŠTANJA NA I S GOSPODARSTVA U SLUČAJU SUMNJE NA IZBIJANJE SIŠ	
2.2. PROŠIRENJE MJERA NA DRUGA GOSPODARSTVA	

2.3. PRIVREMENA ZONA KONTROLE	
2.4. PREVENTIVNI PROGRAM ISKORJENJIVANJA	
2.5. DULJINA PROVEDBE NAREĐENIH MJERA	
3. MJERE U SLUČAJU POTVRDE SIŠ.....	53
3.1. ČIŠĆENJE I DEZINFEKCIJA.....	53
3.2. SLIJEDIVOST I OBRADA PROIZVODA I TVARI KOJE POTJEČU OD ILI SU BILE U KONTAKTU SA ŽIVOTINJAMA NA MJESTU IZBIJANJA SIŠ.....	54
3.3. EPIDEMIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE.....	54
3.4. DODATNE MJERE U SLUČAJU POTVRDE IZBIJANJA SIŠ.....	54
4. MJERE KOJE SE PRIMJENJUJU U POSEBNIM SLUČAJEVIMA.....	59
4.1. MJERE KOJE SE PRIMJENJUJU U SLUČAJU IZBIJANJA SIŠ U BLIZINI ILI UNUTAR ODREĐENIH OBJEKATA U KOJIMA SE STALNO ILI POVREMENO DRŽE PRIJEMLJIVE VRSTE ŽIVOTINJA.....	55
4.2. MJERE KOJE SE PRIMJENJUJU U KLAONICAMA, GRANIČNIM VETERINARSKIM POSTAJAMA I PRIJEVOZNIM SREDSTVIMA..	55
5. GOSPODARSTVA KOJA SE SASSTOJE OD RAZLIČITIH EPIDEMIOLOŠKIH PROIZVODNIH JEDINICA.....	56
6. ZARAŽENO I UGROŽENO PODRUČJE.....	57
7. REGIONALIZACIJA, NADZOR KRETANJA I OZNAČAVANJE.....	67
V. PONOVO UVOĐENJE ILI NASELJAVANJE(OBNOVA POPULACIJE) ŽIVOTINJA NA GOSPODARSTVIMA.....	69
VI. OGRANIČAVANJE KRETANJA KOPITARA.....	70
VII. NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA SVINJA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE SLINAVKE I ŠAPA.....	72
VIII. NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA GOVEDA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI.....	78
IX. NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA OVACA I KOZA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI.....	92

I. PRIRODA BOLESTI

1. ETIOLOGIJA

Virus slinavke i šapa je RNA virus koji pripada porodici Picornaviridae, rod Aphtovirus. Postoji sedam imunološki i serološki različitih tipova virusa SIŠ (A,O,C, SAT1, SAT2, SAT3 I Asia 1) od kojih svaki ima više varijanti za koje ne postoji unakrižna zaštita.

2. PRIJEMLJIVE VRSTE

Virus SIŠ ima široki raspon domaćina, uključujući govedo, svinje, ovce, koze, jelene, losove, antilope i bizone.

U eksperimentalnim uvjetima virus može inficirati i druge vrste uključujući miševe, štakore, zamorčad, zečeve, embrionirana kokošja jaja i kokoši.

Izuzetno rijetko može oboliti i čovjek (bolest je profesionalnog karaktera).

3. EPIDEMIOLOGIJA

Najvažniji izvor infekcije su životinje u akutnoj fazi bolesti. Velike količine virusa nalaze se u tkivima, ekskretima i sekretima (sadržaj afti, mlijeko, krv, sjeme, urin, feces), kratko prije pojave kliničkih znakova bolesti u goveda i svinja, te jedan do dva dana prije pojave kliničkih znakova u ovaca. Moguć je i mehanički prijenos virusa putem inficiranog mesa ili kostiju (psi, lisice, ptice), te širenje virusa zrakom.

Virus mehanički može prenijeti i čovjek, na rukama, pod noktima, na odjeći i obući, te putem opreme i prijevoznih sredstava.

Svinje se najčešće inficiraju uzimajući inficiranu hranu, a goveda inhalacijom aerosola.

4. OTPORNOST VIRUSA

Virus je relativno otporan na sunčevu svjetlost, ali nije otporan na isušivanje.

Vrijeme preživljavanja virusa:

- 26-200 dana u zemlji i u slami
- 35 dana na kartonu, drvu ili metalu kontaminiranom krvlju
- 398 dana drvu kontaminiranom masnim tkivom
- Više od 2 tjedna na vuni
- 4 tjedna na goveđoj dlaci
- 14 dana u suhom gnoju (8 dana u vlažnom gnoju)
- 34 do 42 dana na temperaturi od 12°-22°C
- 21 dan u vodi kojom su prani torovi

Virus SIŠ najosjetljiviji je na promjene pH, a najstabilniji je kad je pH 7.4 do 7.6, iako može preživjeti u rasponu pH od 6.7 do 9.5 na temperaturi hladnjaka. pH od 5 do 10 odmah inaktivira virus.

Na temperaturi zamrzavanja može ostati aktivan gotovo neograničeno dugo.

Temperatura od 60-65°C inaktivira ga za 30 minuta.

5. NAČINI PRIJENOSA I ULASKA NA NEZARAŽENO GOSPODARSTVO

SIS može se širiti direktno kretanjem zaraženih životinja, indirektno kontaminiranim životinjskim proizvodima, kontaminiranim predmetima i putem aerosola. Zastupljenost pojedinih načina prijenosa bolesti:

- 66% mesni proizvodi
- 22% koštana srž
- 6% uvoz žive stoke
- 4% putem kontaminiranih predmeta
- 3% putem kontaminiranih vakcina

Unatoč različitim mogućnostima potencijalnog prijenosa bolesti, primarno značenje ima širenje virusa direktnim putem prometom subklinički inficirane stoke (smatra se da je 95% izbijanja bolesti rezultat direktnog kontakta između zaraženih i prijemljivih životinja).

6. PATOGENEZA

Virus SIS u organizam prijemljivih životinja ulazi inhalacijom (goveda) ili ingestijom (svinje). Virus se umnaža u ždrijelu, ulazi u limfne čvorove i u krv, te se dalje širi do epitelnog tkiva. Slijedi ponovno umnažanje virusa, javljaju se vezikule i ostali klinički znakovi bolesti. Slijedi produkcija protutijela nakon čega nastupa kraj viremije i povlačenje kliničkih znakova bolesti. Virus SIS može se naći u mlijeku i sjemenu i do četiri dana prije pojave kliničkih znakova bolesti, međutim najveće količine virusa izlučuju se kada se pojave klinički znakovi bolesti, osim u ovaca, koje mogu širiti virus jedan do dva dana prije pojave kliničkih znakova.

7. KLINIČKA SLIKA

- Inkubacijski period: može varirati od 2 do 14 dana (govedo 3 do 5, svinje 4 do 9).
- Za potrebe zakonske regulative vrijeme inkubacije iznosi 14 dana za goveda i svinje, a 21 dan za ovce, koze i druge prijemljive vrste životinja.

Klinički znakovi u goveda: slinjenje, depresija, anoreksija i šepanje, posljedica su pojave bolnih vezikula u epitelu usana, jezika, desni, nosnica, krune papaka, međupapčanog prostora i sisa. Pojavi vezikula obično prethodi vrućica i smanjena mliječnost. Pucanjem vezikula zaostaju lezije koje se mogu sekundarno inficirati.

Klinički znakovi i lezije u svinja, ovaca i koza slični su onima u goveda, ali se javljaju u nešto blažem obliku, pogotovo u ovaca i koza.

Procjena starost lezija provodi se kako bi se utvrdilo vrijeme ulaska virusa u stado. Nerupturirane vezikule stare su 0 do 2 dana; svježije rupturirane vezikule sa ostacima epitela starosti su 1 do 3 dana; rupturirane vezikule bez epitela ili sa počecima zaraštanja stare su 3 do 10 dana, a otvorene lezije s vidljivim vezivnim tkivom stare su 7 ili više dana.

II. DIJAGNOSTIKA

Dodatak I. Pravilnika 133/06.

Izbijanje bolesti se proglašava ako gospodarstvo ispunjava jedan ili više od sljedećih kriterija:

1. virus slinavke i šapa izoliran je iz životinje iz bilo kojeg proizvoda koji potječe od te životinje ili iz njenog okoliša;
2. u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap, a u uzorcima uzetim od životinje ili životinja iz iste epidemiološke skupine otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna ribonukleinska kiselina (RNK) koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa;
3. u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap i ta životinja i njezine »kohorte« pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;
4. u uzorcima uzetim od životinja prijemljive vrste otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna RNK koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa i te životinje pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se, u slučaju protutijela za strukturne proteine, kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;
5. utvrđena je epidemiološka povezanost s potvrđenom pojavom slinavke i šapa i ispunjen je jedan od sljedećih uvjeta:
 - a) jedna ili više životinja pozitivno reagiraju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa, pod uvjetom da se kao mogući uzroci seropozitivnosti mogu isključiti ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije;
 - b) u uzorcima uzetim od jedne ili više životinja prijemljive vrste otkriven je i identificiran virusni antigen ili virusna RNK koja je specifična za jedan ili više serotipova virusa slinavke i šapa;
 - c) otkrivanjem serokonverzije iz negativne u pozitivnu pri pretraživanju na protutijela za strukturne ili nestrukturne proteine virusa slinavke i šapa u jedne ili više životinja prijemljive vrste, serološki je dokazana aktivna zaraza virusom slinavke i šapa, a ranije cijepljenje, rezidualna majčinska protutijela ili nespecifične reakcije mogu se isključiti kao mogući uzroci seropozitivnosti. Ako se ne može opravdano očekivati da je zadržan raniji seronegativni status, utvrđivanje serokonverzije obavlja se na parnim uzorcima koji su dvokratno ili višekratno uzeti od istih životinja i to u razmaku od najmanje 5 dana u slučaju dokaza protutijela za strukturne proteine i u razmaku od najmanje 21 dan u slučaju dokaza protutijela za nestrukturne proteine.
 - d) u životinje prijemljive vrste uočeni su klinički znakovi koji ukazuju na slinavku i šap.

Klinički pregled

Dodatak III. Pravilnika 133/06

Na gospodarstvima se mora obaviti klinički pregled svih životinja prijemljivih vrsta kako bi se otkrili znakovi ili simptomi slinavke i šapa.

Posebnu pozornost treba usmjeriti na životinje za koje postoji velika vjerojatnost da su bile izložene virusu slinavke i šapa, pogotovo zbog prijevoza s gospodarstava u riziku ili bliskog kontakta s osobama ili opremom koja je bila u bliskom kontaktu s gospodarstvima u riziku. Pri kliničkom pregledu treba uzeti u obzir načine prijenosa slinavke i šapa, uključujući

razdoblje inkubacije i način držanja životinja prijemljivih vrsta.

Moraju se pomno pregledati sve bitne evidencije koje se vode na gospodarstvu, naročito podaci koji se vode u veterinarsko--zdravstvene svrhe i, ako su raspoloživi, podaci o pobolu, pomoru i pobačajima, kliničkim zapažanjima, promjena u produktivnosti i potrošnji hrane, prodaji ili kupovini životinja, dolascima osoba za koje se sumnja da su mogle biti kontaminirane i drugi podaci koji su bitni za anamnezu.

Uzorkovanje tijekom izbivanja SIS

Dodatak III. Pravilnika 133/06

- Ukoliko je moguće, treba pomoću igle i šprice aspirirati tekućinu iz vezikula i te je prebaciti u sterilne zasebne epruvete
- 2 cm promijenjenog epitelnog tkiva koje je potrebno staviti u 5 ml puferiranog transportnog medija za viruse (ph 7.6)
- 10 ml seruma od bolesnih životinja i životinja u rekonvalescenciji
- Od lešina: preskapularni limfni čvorovi, nadbubrežne žlijezde, bubrezi i tiroidna žlijezda za kulturu virusa

Uzorkovanje tijekom rutinske pretrage na bolest:

- Uzorci tkiva trebali bi sadržavati: kožu sa sisa; tonzile (svinje), limfne čvorove-submandibularne (svinje), preskapularne (govedo), pleuralne (ovce i koze), mezenterijalne; slezenu, jetru, bubreg, pluća, srce, dio ileuma i ileocekalne valvule (5 cm dužine i podvezanih krajeva); polovicu mozga (sagitalni rez), te bilo kakve vidljive lezije.
- Uzorci krvi: 10 ml seruma
- Ostali uzorci: nosni i trahealni brisevi u transportnom mediju (govedo ovce, koze); tekućine iz tjelesnih šupljina, tekućina iz zahvaćenih zglobova (svinje)

Napomena: organi moraju biti svježi ili zamrznuti

Način slanja uzoraka na dijagnostičko pretraživanje

Uzorci se: - prevoze i pohranjuju u nepropusnim spremnicima
- pohranjuju na temperaturi hladnjaka
- isporučuju u laboratorij u najkraćem roku
- drže u paketu u kojem se za hlađenje koriste ledeni ulošci umjesto vlažnog leda
- tkiva i organi smještaju se u zasebne, zapečaćene, propisno označene plastične vrećice, potom se smještaju u veće i čvršće vanjske spremnike i pakiraju s dovoljnom količinom upijajućeg materijala

- Vanjska strana paketa mora sadržavati adresu odredišnog laboratorija, a treba istaknuti i sljedeću naznaku: životinjski patološki materijal; pokvarljivo; lomljivo; ne otvarati izvan laboratorija.
- Prijemni laboratorij mora unaprijed biti obaviješten o vremenu i načinu stizanja uzoraka.

U zračnom prijevozu uzoraka koji se prevoze u Referentni laboratorij EU, paket mora biti označen u skladu s propisima Međunarodne udruge za prijevoz uzoraka zrakoplovom (IATA-e).

Dopis koji se šalje uz uzorke

U dopisu je potrebno navesti sve relevantne podatke: osoba (i institucija) koja je uzimala uzorke, nadnevak, lokacija, vlasnik, vrsta, dob i broj životinja u/izvan objekta/dvorišta tijekom protekla tri tjedna i ostalo.

Dopis se mora pisati nakon završenog uzorkovanja, dezinfekcije prijenosnog hladnjaka i odlaganja zaštitne opreme, kako bi se onemogućilo širenje virusa samim dopisom i priborom za pisanje.

Laboratorijski testovi za otkrivanje virusa SIŠ:

1. Dokazivanje antigena
2. Izolacija virusa
3. Dokazivanje virusne nukleinske kiseline
4. Dokazivanje protutijela (strukturni proteini)
5. Dokazivanje protutijela (nestrukturni proteini)

8. DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

Vezikularna bolest svinja, bolest plavog jezika, vezikularni stomatitis, boginje goveda, lažne kravlje boginje.

III NAČELA I POSTUPCI ČIŠĆENJA I DEZINFEKCIJE

Pravilnik 133/06, Dodatak IV

I. Opća načela i postupci

1.1. Postupci čišćenja i dezinfekcije, provode se pod službenim nadzorom i u skladu s uputama službenoga veterinara.

1.2. Dezinficijensi koji se upotrebljavaju za uništavanje virusa slinavke i šapa i njihove koncentracije, moraju biti odobreni od strane nadležnog tijela.

1.3. Učinkovitost dezinficijensa ne smije biti ugrožena dugotrajnim skladištenjem.

1.4. Pri odabiru dezinficijensa i načina dezinfekcije treba uzeti u obzir vrstu objekata, vozila i predmeta koji se dezinficiraju.

1.5. Sredstva za odmašćivanje i dezinficijensi moraju se upotrebljavati pod uvjetima koji ne smanjuju njihovu učinkovitost. Naročito se moraju uvažavati tehnički parametri koje je naveo proizvođač, kao što su tlak, minimalna temperatura i potrebno vrijeme djelovanja. Djelovanje dezinficijensa ne smije biti ugroženo zbog međudjelovanja s drugim tvarima kao što su sredstva za odmašćivanje.

1.6. Bez obzira koji se dezinficijens koristi, primjenjuju se sljedeća opća pravila:

- stelju i gnoj temeljito natopiti dezinficijensom,
- oprati i očistiti i četkom oribati sve površine koje su vjerojatno kontaminirane, a naročito tlo, podove, rampe i zidove nakon, ako je moguće, uklanjanja i demontaže opreme ili naprava koje bi inače mogle smanjiti učinkovitost čišćenja i dezinfekcije,
- ponovo nanijeti dezinficijens i pustiti da djeluje najmanje onoliko dugo koliko preporučuje proizvođač;
- vodu korištenu za čišćenje treba ukloniti na način da se spriječi svaka opasnost od širenja virusa slinavke i šapa i u skladu s uputama službenoga veterinarara.

1.7. Ako se nakon dezinfekcije, čišćenje obavlja tekućinama pod tlakom, treba spriječiti naknadnu kontaminaciju već očišćenih i dezinficiranih dijelova.

1.8. Treba oprati, dezinficirati ili uništiti opremu, naprave, predmete ili boksove koji su vjerojatno kontaminirani.

1.9. Postupke čišćenja i dezinfekcije koji se zahtijevaju u okviru Pravilnika treba dokumentirati u evidenciji koja se vodi na gospodarstvu ili, ako se radi o vozilima, u dnevniku vožnje, a ako se zahtijeva službena potvrda, istu izdaje nadležni veterinarski inspektor.

2. Posebne odredbe koje se odnose na čišćenje i dezinfekciju zaraženih gospodarstava

2.1. Preliminarno čišćenje i dezinfekcija

2.1.1. Tijekom usmrćivanja životinja trebaju se poduzeti sve potrebne mjere kako bi se spriječilo ili svelo na najmanju moguću mjeru širenje virusa slinavke i šapa. Između ostalog, treba postaviti privremenu opremu za dezinfekciju, osigurati zaštitnu odjeću, tuševe, dekontaminirati korištenu opremu, instrumente i naprave te isključiti ventilacijske uređaje.

2.1.2. Lešine usmrćenih životinja treba poprskati dezinficijensom te u zatvorenim i nepropusnim spremnicima odvesti s gospodarstva kako bi se preradile i uništile.

2.1.3. Čim se lešine životinja prijemljivih vrsta odvezu na preradu i uništenje, dijelove gospodarstva na kojima su bile smještene te životinje i sve dijelove drugih zgrada, dvorišta itd. koji su kontaminirani tijekom usmrćivanja, klanja ili postmortalnih pregleda treba poprskati dezinficijensom koji je odobren za korištenje u tu svrhu.

2.1.4. Sva tkiva i krv koja se razlila tijekom klanja ili postmortalnog pregleda i sve vidljive nečistoće na zgradama, dvorištima, priboru itd. treba pažljivo skupiti i ukloniti zajedno s lešinama.

2.1.5. Korišteni dezinficijens mora ostati na tretiranoj površini najmanje 24 sata.

2.2. Završno čišćenje i dezinfekcija

2.2.1. Sa svih površina treba ukloniti masnoću i prljavštinu uporabom sredstava za odmašćivanje i površine oprati hladnom vodom.

2.2.2. Nakon pranja hladnom vodom, površine treba ponovo poprskati dezinficijensom.

2.2.3. Nakon sedam dana objekte treba ponovo očistiti sredstvom za odmašćivanje, isprati hladnom vodom, poprskati dezinficijensom i ponovo isprati hladnom vodom.

3. Dezinfekcija kontaminirane stelje, gnoja i gnojevke

3.1. Kruti gnoj i uporabljenu stelju treba sakupiti na hrpu da se zagrijava, po mogućnosti dodavanjem 100 kg živog vapna na 1 m³ gnoja kako bi se osigurala temperatura od najmanje 70o C u cijeloj hrpi, poprskati dezinficijensom i ostaviti najmanje 42 dana tijekom kojih hrpu treba ili pokriti ili presložiti kako bi se osiguralo da se svi slojevi ravnomjerno zagrijavaju.

3.2. Tekuću fazu gnoja i gnojevku treba pohraniti najmanje 42 dana nakon zadnjeg dodavanja infektivnog materijala. Ovo se razdoblje može produžiti ako je gnojevka ozbiljno kontaminirana ili za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta. Ovo se razdoblje može skratiti ako je dodan dezinficijens kako bi se pH vrijednost dovoljno promijenila da se uništi virus slinavke i šapa, u cijelom sadržaju.

4. Posebni slučajevi

4.1. Ako se zbog tehničkih ili sigurnosnih razloga čišćenje i dezinfekciju nije moguće obaviti u skladu s procedurom, objekti i prostori moraju se očistiti i dezinficirati koliko god je to moguće kako bi se spriječilo širenje virusa slinavke i šapa i najmanje jednu godinu u njih se ne smiju smjestiti životinje prijemljivih vrsta.

4.2. U slučaju gospodarstava na kojima se životinje drže na otvorenom, nadležno tijelo može odrediti posebne postupke za čišćenje i dezinfekciju, uzimajući u obzir vrstu gospodarstva i klimatske uvjete.

4.3. Iznimno Uprava veterinarstva može odrediti posebne postupke za dezinfekciju balege i gnoja, u skladu sa znanstvenim spoznajama koje dokazuju da ti postupci osiguravaju učinkovito uništavanje virusa slinavke i šapa.

Skupina	Oblik	Uobičajeno razrjeđenje	Kontaktno vrijeme	Upotreba
Kiseline :				
Limunska kiselina	prašak	2 grama/ L	30 min	Dekontaminacija odjeće i tijela
Octena kiselina	tekućina	4%	30 min	Dekontaminacija odjeće i tijela (djeluje blago korozivno)
Klorovodična kiselina	Koncentrirana kiselina	1:50	10 min	Koristiti samo kada nisu dostupni učinkovitiji dezinficijensi
Oksidacijska sredstva :				
kalijev peroksimonosulfat, natrijev dodecibenzensulfonat, sulfaminska kiselina	prašak	20 grama/L	10 min	Odličan za upotrebu na životinjama, za strojeve, vozila i odjeću
Natrijev hipoklorit	Koncentrirana otopina	1:10	10-30 min	Učinkovit za životinje i odjeću, loš ukoliko je prisutan organski materijal.

Kalcijev hipoklorit	U krutom stanju	30 grama/L	10-30 min	Učinkovit za životinje i odjeću, loš u prisustvu organskog materijala
Lužine:				
Natrijev hidroksid	peleti	20 grama/L	10 min	Vrlo učinkovit za upotrebu u okolišu, na životinjama, vodenim spremnicima
Natrijev karbonat	prašak	40 grama/L	10 min	Preporuča se za upotrebu na mjestima sa puno organsket tvari
Aldehidi:				
Formalin	40% formaldehid		10-30 min	Otpušta iritirajući toksični plin

Dezinficijensi koji inaktiviraju virus SIS:

Napomena: Površina koja se dezinficira mora biti temeljito očišćena od grube nečistoće nakon čega slijedi temeljito pranje ili prskanje dezinficijensom

IV. KONTROLA IZBIJANJA SLINAVKE I ŠAPA

1. PRIJAVA BOLESTI

Pravilnik 133/06, Poglavlje II, Odjeljak 1., Članak 3.

- (1) Slinavka i šap obvezno se prijavljuje u skladu s Pravilnikom o načinu prijave bolesti životinja (»Narodne novine«, broj 31/09).
- (2) Vlasnik i posjednik te svaka druga osoba koja prati životinje tijekom prijevoza ili se brine za životinje mora, bez odgađanja, prijaviti veterinaru ili veterinarskoj inspekciji pojavu ili sumnju na pojavu slinavke i šapa te držati zaražene životinje ili životinje za koje sumnja da su zaražene daleko od mjesta gdje su druge životinje prijemljivih vrsta koje mogu biti u opasnosti da se zaraze ili kontaminiraju virusom slinavke i šapa.
- (3) Veterinari, službeni veterinari, veterinarski inspektori, voditelji veterinarskih, drugih službenih ili privatnih laboratorija i svaka osoba koja je poslom povezana sa životinjama prijemljivih vrsta ili proizvodima dobivenim od takvih životinja mora, bez odgađanja, prijaviti Upravi za veterinarstvo i Upravi za veterinarske inspekcije svaku spoznaju o prisustvu ili sumnji na prisustvo slinavke i šapa.
- (4) Bez obzira na druge propise koji se odnose na obvezu prijavljivanja bolesti životinja, Uprava veterinarstva će o svakom izbijanju slinavke i šapa ili potvrđenoj primarnoj pojavi slinavke i šapa u divljih životinja prijaviti bolest te dati informacije i pisano izvješće Europskoj komisiji i Svjetskoj organizaciji za zdravlje životinja.

2. MJERE U SLUČAJU SUMNJE NA IZBIJANJE SLINAVKE I ŠAPA

Napomena:

- 1. Veterinar koji se zatekne na gospodarstvu na kojem postoji opravdana sumnja na pojavu SIS , ne smije narednih najmanje 48 sati (ili dok se ne isključi sumnja) ići na druga gospodarstva na kojima se nalaze prijemljive životinje.**
- 2. O provedbi mjera na lokalnoj razini posjednika i sve zainteresirane strane obavještava isključivo veterinarski inspektor**

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 4.

(1) Nadležni veterinarski inspektor mora narediti provedbu mjera iz stavka 2. i 3. ovoga članka kada se na gospodarstvu nalazi jedna ili više životinja sumnjivih da su zaražene ili kontaminirane virusom slinavke i šapa.

(2) Nadležni veterinarski inspektor mora odmah narediti provedbu službenog istraživanja pod njegovim nadzorom i uzimanje odgovarajućih uzoraka za laboratorijsko pretraživanje kako bi se potvrdila ili isključila prisutnost slinavke i šapa u skladu s definicijom izbijanja bolesti iz Dodatka I. Pravilnika.

(3) Nadležni veterinarski inspektor mora odmah nakon prijave sumnje na slinavku i šap staviti gospodarstvo iz stavka 1. ovoga članka pod službeni nadzor i narediti provedbu sljedećih mjera:

a) popisivanje svih životinja na gospodarstvu po kategorijama, a u odnosu na prijemljive vrste životinja za svaku kategoriju mora biti naveden broj uginulih, te broj sumnjivih da su zaražene ili kontaminirane;

b) redovito nadopunjavanje (ažuriranje) popisa životinja iz točke a) ovoga stavka kako bi se prikupili podaci o novorođenim ili novouginulim životinjama dok traje sumnja na slinavku i šap. Ove podatke obavezan je, na zahtjev nadležnoga veterinarskog inspektora, voditi posjednik životinja, a podatke mora kontrolirati službeni veterinar pri svakom obilasku gospodarstva;

c) popisivanje svih zaliha mlijeka, mliječnih proizvoda, mesa, mesnih proizvoda, lešina, krzna i koža, vune, sjemena, zametaka, jajnih stanica, gnojnice, gnoja, stočne hrane i stelje na gospodarstvu. Popis se mora redovito nadopunjavati (ažurirati);

d) zabranu ulaska na gospodarstvo ili odlaska s gospodarstva bilo koje životinje prijemljivih vrsta, osim u slučaju kada se gospodarstvo sastoji od različitih epidemioloških proizvodnih jedinica i kada se sve prijemljive vrste životinja na gospodarstvu drže na mjestu na kojem mogu biti izolirane;

e) provedbu odgovarajućeg postupka dezinfekcije na ulazu i izlazu iz objekata ili mjesta u kojima se drže prijemljive vrste životinja te na ulazu i izlazu s gospodarstva;

f) provedbu epidemiološkog istraživanja;

Napomena: epidemiološko istraživanje provodi veterinarski inspektor

g) uzimanje odgovarajućih uzoraka za laboratorijsko pretraživanje, kako bi se olakšalo epidemiološko istraživanje.

2.1. Premještanja na i s gospodarstva u slučaju sumnje na izbijanje SIS

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 5.

(1) Nadležni veterinarski inspektor mora uz provedbu mjera određenih u članku 4. Pravilnika, zabraniti svako premještanje s ili na gospodarstvo na kojem postoji sumnja na izbijanje slinavke i šapa, a osobito:

- a) premještanje s gospodarstva lešina, mesa, mesnih proizvoda, mlijeka ili mliječnih proizvoda, sjemena, jajnih stanica ili zametaka prijemljivih vrsta životinja ili stočne hrane, pribora, predmeta ili drugih tvari kao što je vuna, koža i krzno, čekinje ili otpad životinjskog podrijetla, gnojnica, gnoj ili bilo što na čemu je mogao biti prenesen virus slinavke i šapa;
- b) premještanje životinja koje nisu prijemljive na slinavku i šap;
- c) kretanje osoba na i s gospodarstva;
- d) premještanje vozila na i s gospodarstva.

(2) Iznimno, nadležni veterinarski inspektor može, u slučaju poteškoća s skladištenjem mlijeka na gospodarstvu, narediti uništavanje mlijeka na gospodarstvu ili odobriti prijevoz mlijeka isključivo u prijevoznim sredstvima koja su opremljena tako da nema opasnosti od širenja virusa slinavke i šapa s gospodarstva, pod nadzorom službenog veterinara, na najbliže moguće mjesto za neškodljivo uništavanje ili obradu mlijeka koja će osigurati uništavanje virusa slinavke i šapa.

(3) Iznimno, nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje na i s gospodarstva, samo kada su ispunjeni svi uvjeti i mjere za sprječavanje širenja virusa slinavke i šapa.

2.2. *Proširenje mjera na druga gospodarstva*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 6.

(1) Nadležni veterinarski inspektor mora proširiti mjere na druga gospodarstva kada na temelju njihovog položaja, građe, smještaja odnosno rasporeda ili kontakta sa životinjama s gospodarstva, postavi opravdanu sumnju da su kontaminirana.

(2) Nadležni veterinarski inspektor mora narediti provedbu najmanje onih mjera koje su određene člankom 4. i člankom 5. stavkom 1. Pravilnika, na objektima ili prijevoznim sredstvima, ako prisustvo životinja prijemljivih vrsta pobuđuje sumnju da su zaražene ili kontaminirane virusom slinavke i šapa.

2.3. *Privremena zona kontrole*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 7.

(1) Uprava veterinarstva može odrediti privremenu zonu kontrole kada to zahtijeva epidemiološka situacija i osobito kada se radi o velikoj gustoći prijemljivih vrsta životinja i intenzivnom kretanju i premještanju životinja ili osoba koje su u kontaktu s prijemljivim vrstama životinja te kada se radi o nepravovremenoj prijavi sumnje na pojavu bolesti ili nedostatku informacija o mogućem izvoru i putovima unošenja virusa slinavke i šapa.

(2) U privremenoj zoni kontrole nadležni veterinarski inspektor mora:

- odmah narediti provedbu službenog istraživanja pod njegovim nadzorom i uzimanje odgovarajućih uzoraka za laboratorijsko pretraživanje kako bi se potvrdila ili isključila prisutnost slinavke i šapa.

- Nadležni veterinarski inspektor mora odmah nakon prijave sumnje na slinavku i šap staviti gospodarstvo pod službeni nadzor i narediti slijedeće:
 - a) popisivanje svih životinja na gospodarstvu po kategorijama, a u odnosu na prijemljive vrste životinja za svaku kategoriju mora biti naveden broj uginulih, te broj sumnjivih da su zaražene ili kontaminirane;
 - b) redovito nadopunjavanje (ažuriranje) popisa životinja, kako bi se prikupili podaci o novorođenim ili novouginulim životinjama dok traje sumnja na slinavku i šap. Ove podatke obvezan je, na zahtjev nadležnoga veterinarskog inspektora, voditi posjednik životinja, a podatke mora kontrolirati službeni veterinar pri svakom obilasku gospodarstva;
 - c) zabraniti ulazak na gospodarstvo ili odlazak s gospodarstva bilo koje životinje prijemljivih vrsta, osim u slučaju kada se gospodarstvo sastoji od različitih epidemioloških proizvodnih jedinica (u skladu s člankom 18. Pravilnika) i kada se sve prijemljive vrste životinja na gospodarstvu drže na mjestu gdje stalno žive ili na drugim mjestima na kojima mogu biti izolirane;

(3) Nadležno tijelo može narediti da mjere koje se primjenjuju u privremenoj zoni kontrole budu nadopunjene privremenom zabranom kretanja i stavljanja u promet svih životinja na većem području ili na cijelom području države. Zabrana kretanja i stavljanja u promet životinja onih vrsta koje nisu prijemljive na slinavku i šap ne smije trajati dulje od 72 sata, osim ako je to opravdano izuzetnim okolnostima.

2.4. *Preventivni program iskorjenjivanja*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 8.

(1) Nadležno tijelo može, kada na to upućuju epidemiološki podaci ili drugi dokazi, narediti provedbu preventivnog programa iskorjenjivanja, uključujući preventivno usmrćivanje prijemljivih vrsta životinja koje su vjerojatno kontaminirane i ako je potrebno, životinja iz drugih proizvodnih jedinica ili susjednih gospodarstava, koje su s njima epidemiološki povezane.

(2) Nadležni veterinarski inspektor mora, tijekom provedbe preventivnog usmrćivanja, narediti klinički pregled prijemljivih vrsta životinja i uzimanje uzoraka u skladu s alinejom 1. podtočkom 2.1.1. točkom 2. Dodatka III. Pravilnika.

2.5. *Duljina provedbe naređenih mjera*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 2., Članak 9.

Mjere iz članka 4. do 7. Pravilnika ostaju na snazi dok sumnja na slinavku i šap nije službeno isključena.

3. MJERE U SLUČAJU POTVRDE SLINAVKE I ŠAPA

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 3., Članak 10.

(1) Nadležni veterinarski inspektor mora, odmah nakon što je potvrđeno izbijanje slinavke i šapa, osim mjera određenih u članku 4. do 6. Pravilnika, narediti provedbu i sljedećih mjera na gospodarstvu:

a) usmrćivanje svih prijemljivih vrsta životinja na licu mjesta. U posebnim okolnostima prijemljive vrste životinja mogu biti usmrćene na najbližem odgovarajućem mjestu pod službenim nadzorom i na način da se spriječi širenje virusa slinavke i šapa tijekom prijevoza i usmrćivanja.

Uprava mora obavijestiti Europsku komisiju o posebnim okolnostima i poduzetim mjerama.

b) uzimanje odgovarajućeg broja uzoraka u skladu s alinejom 1. podtočkom 2.1.1. točkom 2. Dodatka III. navedenog Pravilnika, prije ili tijekom usmrćivanja prijemljivih vrsta životinja, a u svrhu epidemiološkog istraživanja koje je propisano u članku 13. Pravilnika. Uprava može odrediti da se provedba službenog istraživanja i uzimanje uzoraka za laboratorijsko pretraživanje ne provodi u slučaju pojave sekundarnog izvora zaraze koji je epidemiološki povezan s primarnim izvorom od kojeg su uzorci već uzeti u skladu s člankom 4. Pravilnika, uz uvjet da su uzeti odgovarajući uzorci u dovoljnom broju, potrebni za epidemiološko istraživanje (članak 13. Pravilnika).

c) neškodljivo uklanjanje lešina životinja prijemljivih vrsta uginulih na gospodarstvu ili usmrćenih, bez odgode i pod službenim nadzorom, na način da nema opasnosti od širenja virusa slinavke i šapa. U slučaju posebnih okolnosti lešine mogu biti spaljene ili zakopane na licu mjesta ili dalje od tog mjesta, s time da se spaljivanje i zakapanje provodi u skladu s uputama i uz odobrenje Uprave;

d) mlijeko, mliječne proizvode, meso, mesne proizvode, lešine, krzno i kožu, vunu, sjeme, zametke, jajne stanice, gnoj, gnojnicu, stočnu hranu i stelju potrebno je izolirati dok se ne dokaže da nisu kontaminirani ili dok nisu obrađeni pod nadzorom službenog veterinara, na način da je sigurno uništen virus slinavke i šapa.

(2) Nadležni veterinarski inspektor mora, nakon usmrćivanja i neškodljivog uklanjanja prijemljivih vrsta životinja i izolacije svih proizvoda i tvari koje mogu proširiti bolest narediti i:

a) čišćenje i dezinfekciju, u skladu s člankom 11. Pravilnika, svih objekata koji su korišteni za smještaj prijemljivih vrsta životinja, okoliša objekata i vozila koja su korištena za njihov prijevoz te drugih objekata i opreme koja je vjerojatno kontaminirana;

b) odgovarajuću dezinfekciju prostora u kojima žive ljudi ili uredskih prostora na gospodarstvu, ako postoji opravdana sumnja da su kontaminirani;

Nakon provedbe svih mjera i u skladu s Pravilnikom

c) ponovno uvođenje ili naseljavanje životinja na gospodarstvo može početi tek nakon što istekne 21 dan od završne dezinfekcije gospodarstva.

3.1. Čišćenje i dezinfekcija

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II. Odjeljak 3., Članak 11.

(1) Čišćenje i dezinfekcija kao sastavni dio mjera propisanih moraju biti odgovarajuće dokumentirani i provedeni pod službenim nadzorom u skladu s uputama službenog veterinara, a dezinficijensi i radne koncentracije korištenih dezinficijensa moraju biti odobreni i registrirani za stavljanje u promet od strane nadležnoga tijela u skladu s posebnim propisima

kojima je uređeno stavljanje biocida na tržište, kako bi se osiguralo uništavanje virusa slinavke i šapa.

(2) Čišćenje, dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija moraju se provoditi na način da je štetan učinak na okoliš sveden na najmanju moguću mjeru.

(3) Svaki korišteni dezinficijens osim što mora biti učinkovit, mora imati i najmanji mogući štetan učinak na okoliš i javno zdravlje i biti primijenjen u skladu s najboljom dostupnom tehnologijom.

(4) Čišćenje i dezinfekcija moraju se provoditi u skladu s Dodatkom IV. Pravilnika.

3.2. Sljedivost i obrada proizvoda i tvari koje potječu od ili su bile u kontaktu sa životinjama na mjestu izbijanja slinavke i šapa

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 3., Članak 12.

Proizvodi i tvari, koji potječu od prijemljivih vrsta životinja i koji su prikupljeni na gospodarstvu na kojem je potvrđena slinavka i šap, te sjeme, jajne stanice i zametci prikupljeni od prijemljivih vrsta životinja na tom gospodarstvu tijekom razdoblja između vjerojatnog unošenja uzročnika bolesti na gospodarstvo i provedbe službenih mjera, moraju biti pronađeni i prerađeni ili u slučaju drugih tvari osim sjemena, jajnih stanica i zametaka obrađeni pod službenim nadzorom na način da je osigurano uništavanje virusa slinavke i šapa i da je spriječena svaka opasnost od njegovoga daljnjeg širenja.

3.3. Epidemiološko istraživanje

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 3., Članak 13.

(1) Epidemiološko istraživanje koje se odnosi na izbijanje slinavke i šapa mora biti provedeno, od strane veterinarskog inspektora koji je obučen za provedbu takvog istraživanja, na temelju upitnika koji se nalazi u Prilogu IV. Kriznog plana. Takvo prikupljanje podataka najmanje mora obuhvatiti sljedeće:

- a) duljinu vremena tijekom kojeg je slinavka i šap mogla biti prisutna na gospodarstvu prije postavljanja sumnje ili prijave bolesti;
- b) mogući izvor virusa slinavke i šapa na gospodarstvu i utvrđivanje drugih gospodarstava na kojima se nalaze životinje sumnjive da su zaražene ili životinje sumnjive da su kontaminirane iz istoga izvora bolesti;
- c) mogućnost zaražavanja ili kontaminacije drugih prijemljivih vrsta životinja, osim goveda i svinja;
- d) kretanje i premještanje životinja, osoba, prijevoznih sredstava i tvari na kojima je vjerojatno prenesen virus slinavke i šapa na i s gospodarstva.

3.4. Dodatne mjere u slučaju potvrde izbijanja slinavke i šapa

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 3., Članak 14.

(1) Na gospodarstvu na kojem je potvrđena slinavka i šap nadležno tijelo može, osim usmrćivanja i neškodljivog uklanjanja prijemljivih vrsta životinja, narediti usmrćivanje i preradu životinja koje nisu prijemljive na slinavku i šap, na način da se izbjegne svaka

opasnost od širenja virusa slinavke i šapa. Mjera iz ovoga stavka ne primjenjuje se na životinje vrsta koje nisu prijemljive na slinavku i šap, koje je moguće izolirati, učinkovito očistiti i dezinficirati, a uz uvjet da su pojedinačno označene, a kako bi se, u slučaju kopitara, omogućila kontrola njihovog kretanja u skladu s posebnim propisima.

(2) Nadležno tijelo može narediti provedbu usmrćivanja svih prijemljivih vrsta životinja na licu mjesta, na epidemiološki povezanim proizvodnim jedinicama ili susjednim/pridruženim gospodarstvima kada se na temelju epidemioloških podataka ili drugih dokaza opravdano sumnja da su ta gospodarstva kontaminirana. U tome slučaju, uzorkovanje i kliničko pretraživanje životinja mora biti provedeno u skladu s alinejom 1. podtočkom 2.1.1. točkom 2. Dodatka III. Pravilnika.

(3) Odmah nakon potvrde prvog izbijanja slinavke i šapa, nadležno tijelo mora provesti sve aktivnosti potrebne za primjenu hitnog cijepljenja na području najmanje veličine ugroženog područja u skladu s člankom 21. Pravilnika.

(4) Nadležno tijelo može narediti provedbu mjera iz članka 7. i 8. Pravilnika, odnosno privremenu zonu kontrole i preventivno iskorjenjivanje bolesti..

4. MJERE KOJE SE PRIMJENJUJU U POSEBNIM SLUČAJEVIMA

4.1. *Mjere koje se primjenjuju u slučaju izbijanja slinavke i šapa u blizini ili unutar određenih objekata u kojima se stalno ili povremeno drže prijemljive vrste životinja*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 4., Članak 15.

(1) U slučaju kada zbog izbijanja slinavke i šapa postoji opasnost od zaražavanja prijemljivih vrsta životinja u laboratorijima, zoološkim vrtovima, parkovima prirode, ograđenim područjima ili u tijelima, institucijama ili centrima odobrenim u skladu s posebnim propisima i gdje se životinje drže u znanstvene svrhe ili u svrhu očuvanja vrsta ili genetskih resursa farmskih životinja nadležno tijelo mora osigurati provedbu svih odgovarajućih biosigurnosnih mjera kako bi se te životinje zaštitile od zaraze. Ove mjere mogu uključiti ograničenje pristupa javnim institucijama ili omogućavanje takvog pristupa pod posebnim uvjetima. Kada je pojava slinavke i šapa potvrđena na navedenim mjestima nadležno tijelo može donijeti odluku o odstupanju od primjene usmrćivanja životinja, uz uvjet da osnovni interesi Republike Hrvatske, a naročito zdravstveni status životinja nisu ugroženi i da se provode sve potrebne mjere za sprječavanje opasnosti od širenja virusa slinavke i šapa.

4.2. *Mjere koje se primjenjuju u klaonicama, graničnim veterinarskim postajama i prijevoznim sredstvima*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 4., Članak 16.

(1) Kada je pojava slinavke i šapa potvrđena u klaonici, graničnoj veterinarskoj postaji ili u prijevoznim sredstvima nadležni veterinarski inspektor mora narediti provedbu sljedećih mjera:

- a) usmrćivanje svih prijemljivih vrsta životinja u tim objektima ili prijevoznim sredstvima, bez odgode;
- b) neškodljivo uništavanje pod službenim nadzorom lešina životinja, na način da se izbjegne opasnost od širenja virusa slinavke i šapa;
- c) neškodljivo uništavanje pod službenim nadzorom, životinjskog otpada uključujući nusproizvode životinja sumnjivih da su zaražene, te zaraženih i kontaminiranih životinja, na način da se izbjegne opasnost od širenja virusa slinavke i šapa;
- d) dezinfekciju balege, gnoja i gnojnice, koji mogu biti uklonjeni samo u svrhu obrade u skladu s točkom 5. Dijelom A Odjeljkom II. Poglavljem III. Dodatka VIII. Pravilnika o načinu postupanja s nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09);
- e) čišćenje i dezinfekciju objekata i opreme, uključujući i vozila ili prijevoznih sredstava, pod nadzorom službenog veterinara u skladu s člankom 11. Pravilnika i uputama donesenim od

strane nadležnog tijela;

f) provedbu epidemiološkog istraživanja .

(2) Mjere iz stavka 1. moraju biti provedene i na kontaktnim gospodarstvima.

(3) Ni jedna životinja ne smije biti dovedena u klaonicu, na graničnu veterinarsku postaju ili prevožena u prijevoznom sredstvu do isteka najmanje 24 sata od provedenog čišćenja i dezinfekcije.

(4) Iznimno od definicije za pojam „gospodarstvo“ koja je navedena u Pravilniku, kada epidemiološka situacija tako zahtijeva, a osobito tamo gdje se mora postaviti sumnja da su prijemljive vrste životinja na gospodarstvima koja se nalaze odmah do objekata ili prijevoznih sredstava kontaminirane, izbijanje bolesti se mora proglasiti u objektima ili prijevoznim sredstvima i moraju se provesti mjere iz članka 10. i 21. Pravilnika.

5. GOSPODARSTVA KOJA SE SASTOJE OD RAZLIČITIH EPIDEMIOLOŠKIH PROIZVODNIH JEDINICA I KONTAKTNA GOSPODARSTVA

5.1. *Gospodarstva koja se sastoje od različitih epidemioloških proizvodnih jedinica*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 5., Članak 18.

(1) Na gospodarstvima koja se sastoje od dvije ili više zasebnih proizvodnih jedinica, nadležni veterinarski inspektor može, u posebnim slučajevima i uzimajući u obzir opasnosti, odobriti odstupanje od provedbe mjere usmrćivanja svih prijemljivih životinja, na proizvodnim jedinicama takvih gospodarstava, koje nisu zaražene slinavkom i šapom.

(2) Nakon što je službeni veterinar tijekom službenog pretraživanja, potvrdio da su mjere za sprječavanje širenja slinavke i šapa između proizvodnih jedinica na koje se odnosi stavak 1. ovoga članka provedene u razdoblju od najmanje dvostrukog trajanja inkubacije prije datuma kada je utvrđeno izbijanje slinavke i šapa na gospodarstvu, može se odobriti odstupanje ako:

a) struktura, uključujući i administrativne dijelove, te veličina objekata omogućavaju potpuno odvojeni smještaj i držanje različitih stada prijemljivih vrsta životinja uključujući i različiti zračni prostor;

b) postupci u različitim proizvodnim jedinicama, a naročito način držanja i poslovi u štalama i na pašnjacima, hranidba i uklanjanje balege ili gnoja su potpuno odvojeni i provodi ih različito osoblje;

c) mehanizacija, oprema, instalacije, instrumenti i pribor za dezinfekciju koji se koriste u različitim proizvodnim jedinicama, te radne životinje vrsta koje nisu prijemljive na slinavku i šap potpuno su odvojeni.

(3) U odnosu na mlijeko, odstupanje od provedbe mjera iz članka 10. stavka 1. točke d) Pravilnika može se dati gospodarstvima za proizvodnju mlijeka, pod uvjetima da:

a) gospodarstvo udovoljava uvjetima iz stavka 2. ovoga članka,

b) mužnja se u svakoj proizvodnoj jedinici obavlja odvojeno,

c) mlijeko je, ovisno o namjeni, prošlo najmanje jednu obradu iz dijela A ili B Dodatka IX. Pravilnika.

5.2. *Kontaktna gospodarstva*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 5., Članak 19.

(1) Gospodarstvo mora biti proglašeno kontaktnim gospodarstvom ako službeni veterinar/veterinarski inspektor utvrdi ili smatra na temelju potvrđenih podataka da je virus slinavke i šapa mogao biti unesen kretanjem ljudi, životinja, proizvoda životinjskog podrijetla, vozila ili na bilo koji drugi način, bilo s drugih gospodarstava na gospodarstvo koje je zaraženo ili sumnjivo.

(2) Na kontaktnom gospodarstvu moraju se primijeniti mjere određene člankom 4. stavkom 3. i člankom 5. Pravilnika i te se mjere moraju provoditi dok sumnja na prisutnost slinavke i šapa na kontaktnim gospodarstvima nije službeno isključena u skladu s definicijom iz

Dodatka I. Pravilnika i zahtjevima istraživanja iz alineje 1. podtočke 2.1.1. točke 2. Dodatka III. Pravilnika.

(3) Nadležni veterinarski inspektor mora zabraniti premještanje svih životinja s kontaktnih gospodarstava tijekom razdoblja inkubacije, koje je određeno za pojedine vrste životinja u članku 2. točki 8. Pravilnika. Iznimno od članka 4. stavka 3. točke d) Pravilnika, nadležni veterinarski inspektor može odobriti prijevoz prijemljivih vrsta životinja pod službenim nadzorom izravno u određenu, najbliže moguću klaonicu, na prisilno klanje. Prije odobrenja odstupanja iz ovog stavka službeni veterinar mora provesti, najmanje, kliničko pretraživanje u skladu s točkom 1. Dodatka III. Pravilnika.

(4) Nadležni veterinarski inspektor može, kada smatra da to dopušta epidemiološka situacija, kontaktnim gospodarstvom na koje se odnosi stavak 1. ovoga članka, proglasiti jednu epidemiološku proizvodnu jedinicu gospodarstva i životinje koje se u njoj nalaze, uz uvjet da ta epidemiološka proizvodna jedinica udovoljava propisanom u članku 18. Pravilnika.

(5) Nadležno tijelo mora osigurati provedbu mjera iz članka 4. stavka 2. i 3. i članka 5. Pravilnika u objektima ili prijevoznim sredstvima na koje se odnosi članak 15. i 16. Pravilnika kada se ne može isključiti epidemiološka povezanost između izbijanja slinavke i šapa i tih objekata ili prijevoznih sredstava. Nadležno tijelo može odlučiti o provedbi mjera iz članka 8. Pravilnika.

6. ZARAŽENO I UGROŽENO PODRUČJE

6.1. Uspostavljanje zaraženog i ugroženog područja

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 21.

(1) Bez obzira na mjere koje se provode u skladu s člankom 7. Pravilnika odmah nakon što je potvrđeno izbijanje slinavke i šapa moraju se provesti najmanje mjere iz stavka 2., 3. i 4. ovoga članka.

(2) Nadležno tijelo mora uspostaviti zaraženo područje u krugu od najmanje 3 km i ugroženo područje u krugu od najmanje 10 km od mjesta izbijanja slinavke i šapa iz stavka 1. ovoga članka. Pri određivanju zemljopisnih granica navedenih područja moraju se uzeti u obzir administrativne granice, prirodne barijere, mogućnosti nadzora i tehnološki napredak koji omogućava predviđanje vjerojatnog širenja virusa slinavke i šapa zrakom i na bilo koji drugi način. S obzirom na navedena predviđanja, granice područja moraju biti promijenjene, ukoliko je to potrebno.

(3) Nadležni veterinarski inspektor mora osigurati da su zaraženo i ugroženo područje označeni vidljivim znakovima na prilaznim putovima u područja.

(4) Uspostava Nacionalnog i lokalnog kriznog centra za kontrolu bolesti u cilju potpune koordinacije u provedbi mjera koje su potrebne za iskorjenjivanje slinavke i šapa što je brže moguće. Stručno tijelo mora pomoći navedenim centrima u provedbi epidemiološkog istraživanja

(5) Nadležni veterinarski inspektor mora odmah narediti pronalaženje svih životinja koje su otpremljene iz zaraženog ili ugroženog područja tijekom razdoblja od najmanje 21 dana prije procijenjenog najranijeg datuma unošenja uzročnika zaraze na gospodarstvo u zaraženom području te o nalazu sljedivosti mora izvijestiti Upravu za veterinarstvo i Upravu za veterinarske inspekcije.

(6) Nadležno tijelo mora surađivati s drugim državama članicama u pronalasku svježeg mesa, mesnih proizvoda, sirovog mlijeka i proizvoda od sirovog mlijeka dobivenih od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja i proizvedenih u razdoblju između datuma procijenjenog unošenja virusa slinavke i šapa i datuma stupanja na snagu mjera iz stavka 2. ovoga članka. Takvo svježe meso, mesni proizvodi, sirovo mlijeko i proizvodi od sirovog mlijeka moraju biti obrađeni u skladu s člankom 25., 26. i 27. Pravilnika ili zadržani dok moguća kontaminacija virusom slinavke i šapa nije službeno isključena.

6.2. Mjere koje se primjenjuju na gospodarstvima u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 22.

(1) Nadležno tijelo mora osigurati da se u zaraženom području bez odgode provedu najmanje sljedeće mjere:

- a) registraciju svih gospodarstava na kojima se drže prijemljive vrste životinja i popis svih životinja na gospodarstvu te redovito nadopunjavanje tih podataka;
- b) redovitu veterinarsku inspekciju svih gospodarstava na kojima se drže prijemljive vrste životinja, na način da se izbjegne širenje moguće prisutnog virusa slinavke i šapa na gospodarstvu, koja mora uključiti pregled odgovarajuće dokumentacije osobito podataka na koje se odnosi točka a) ovoga stavka i mjera provedenih u svrhu sprječavanja unošenja ili iznošenja virusa slinavke i šapa, te koja može uključiti klinički pregled kako je određeno u točki 1. Dodatka III. Pravilnika ili uzimanje uzoraka od prijemljivih vrsta životinja u skladu s alinejom 1. podtočkom 2.1.1. točkom 2. Dodatka III. Pravilnika;
- c) zabranu premještanja prijemljivih vrsta životinja s gospodarstva na kojima se drže ili uzgajaju.

(2) Iznimno od stavka 1. točke c) ovoga članka prijemljive vrste životinja mogu se prevoziti pod službenim nadzorom na prisilno klanje izravno na klaonicu koja se nalazi unutar istoga zaraženog područja ili ako u toj zoni nema klaonice, u klaonicu izvan zaraženog područja koju je odredilo nadležno tijelo, u prijevoznom sredstvu koje je nakon svakog prijevoza oprano i dezinficirano pod službenom kontrolom. Premještanje na koje se odnosi ovaj stavak može biti odobreno samo kada je nadležno tijelo utvrdilo na temelju kliničkog pretraživanja, u skladu s točkom 1. Dodatka III. Pravilnika, svih prijemljivih vrsta životinja na gospodarstvu koji je proveden od strane službenog veterinaru i nakon procjene epidemioloških okolnosti, da ne postoji razlog za sumnju da se na gospodarstvu nalaze zaražene ili kontaminirane životinje. Meso takvih životinja mora biti podvrgnuto postupcima iz članka 25. Pravilnika.

6.3. Premještanje i prijevoz životinja i njihovih proizvoda u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 23.

Nadležni veterinarski inspektor mora u zaraženom području zabraniti:

- a) premještanje između gospodarstava i prijevoz prijemljivih vrsta životinja;
- b) sajmove, tržnice, izložbe i druga okupljanja životinja uključujući sakupljanje i razilaženje prijemljivih vrsta životinja;
- c) pokretnu službu za rasplod prijemljivih vrsta životinja;
- d) umjetno osjemenjivanje i sakupljanje jajnih stanica i zametaka od prijemljivih vrsta životinja.

6.4. Dodatne mjere i odstupanja

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 24.

(1) Osim mjera određenih u članku 23. Pravilnika nadležni veterinarski inspektor može zabraniti:

- a) premještanje ili prijevoz neprijemljivih vrsta životinja između gospodarstava koja se nalaze unutar zaraženog područja odnosno premještanje ili prijevoz prijemljivih vrsta životinja izvan ili u zaraženo područje;
- b) provoz životinja svih vrsta kroz zaraženo područje;
- c) događanja na kojima se ljudi okupljaju i dolaze u kontakt s prijemljivim vrstama životinja, a gdje postoji opasnost od širenja virusa slinavke i šapa;
- d) umjetno osjemenjivanje ili sakupljanje jajnih stanica i zametaka od životinja vrsta koje nisu prijemljive na slinavku i šap;
- e) kretanje prijevoznih sredstava namijenjenih prijevozu životinja;
- f) klanje na gospodarstvu prijemljivih vrsta životinja, za osobne potrebe;
- g) prijevoz roba iz članka 33. Pravilnika na gospodarstva na kojima se drže prijemljive vrste životinja.

(2) Nadležni veterinarski inspektor može odobriti:

- a) provoz životinja svih vrsta kroz zaraženo područje isključivo glavnim cestama i željeznicom;
- b) prijevoz prijemljivih vrsta životinja za koje je službeni veterinar potvrdio da dolaze s gospodarstava izvan zaraženog područja i koje su prevezene određenim rutama izravno u određene klaonice u svrhu klanja bez odgode, a uz uvjet da je nakon dopreme prijevozno sredstvo očišćeno i dezinficirano u klaonici, pod službenom kontrolom i da je takvo čišćenje i dezinfekcija upisana u dnevnik prijevoznog sredstva;
- c) umjetno osjemenjivanje životinja na gospodarstvu koje je provelo osoblje s tog gospodarstva, korištenjem sjemena sakupljenog od životinja na tom gospodarstvu ili sjemena uskladištenog na gospodarstvu ili dostavljenog iz sabirnog centra u vanjskom perimetru gospodarstva;
- d) premještanje i prijevoz kopitara uzimajući u obzir uvjete iz Dodatka IV. Pravilnika;
- e) prijevoz roba iz članka 33. Pravilnika na gospodarstva na kojima se drže prijemljive vrste životinja, pod određenim uvjetima.

6.5. Mjere koje se odnose na svježe meso proizvedeno u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 25.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište svježeg mesa, mljevenog mesa i mesnih prerađevina dobivenih od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Zabranjeno je stavljanje na tržište svježeg mesa, mljevenog mesa i mesnih prerađevina od prijemljivih vrsta životinja, proizvedenih u objektima koji se nalaze u zaraženom području.

(3) Svježe meso, mljeveno meso i mesne prerađevine na koje se odnosi stavak 1. ovoga članka moraju biti označeni u skladu s posebnim propisima koji uređuju zdravstvene uvjete za proizvodnju, preradu, distribuciju i stavljanje proizvoda životinjskoga podrijetla za ljudsku uporabu i nakon toga prevezeni u zapečaćenim kontejnerima u objekte koje je odredilo nadležno tijelo, kako bi od njih bili proizvedeni mesni proizvodi obrađeni u skladu s točkom 1. dijelom A Dodatka VII. Pravilnika.

(4) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na svježe meso, mljeveno meso i mesne prerađevine koje su proizvedene najmanje dvadeset i jedan dan prije procijenjenog datuma najranijeg zaražavanja na gospodarstvu u zaraženom području i koji su od dana proizvodnje bili uskladišteni i prevezeni odvojeno od mesa i mesnih proizvoda proizvedenih nakon tog datuma. Takvo meso i mesni proizvodi moraju se lako razlikovati od mesa i mesnih proizvoda koji se ne smiju otpremiti izvan zaraženog područja na način da imaju jasnu oznaku u skladu s posebnim propisima.

(5) Iznimno, zabrana iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine dobivene iz objekata koji se nalaze u zaraženom području, ukoliko je udovoljeno sljedećim uvjetima:

a) objekt mora raditi pod strogom veterinarskom kontrolom;

b) samo svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine iz stavka 4. ovog članka ili svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine dobivene od životinja uzgojenih i zaklanih izvan zaraženog područja ili životinja prevezenih u objekt i zaklanih u skladu s člankom 24. stavkom 2. točkom b) Pravilnika smiju biti prerađeni u tom objektu;

c) svo takvo svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine mora biti označeno zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima ili u slučaju mesa papkara zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima o problemima javnog zdravlja i zdravlja životinja koji utječu na stavljanje na tržište mesa divljači iz uzgoja ili u slučaju mljevenog mesa i mesnih prerađevina zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima o uvjetima za proizvodnju i stavljanje na tržište mljevenog mesa i mesnih prerađevina;

d) tijekom cijelog proizvodnog procesa svo takvo svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine moraju biti jasno označeni i prevoženi, te pohranjeni odvojeno od svježeg mesa, mljevenog mesa ili mesnih prerađevina, koji se ne smiju otpremati izvan zaraženog područja u skladu s ovim Pravilnikom.

(6) Službeni veterinar mora potvrditi da svježe meso, mljeveno meso i mesne prerađevine

namijenjene za stavljanje u promet udovoljavaju uvjetima iz stavka 5. ovoga članka. Nadležno tijelo mora nadzirati mjere kontrole koje provode službeni veterinari i sastaviti listu objekata u kojima se mogu izdavati certifikati za potrebe prometa unutar Europske unije.

(7) Odstupanje od zabrane iz stavka 1. ovoga članka može se dati pod uvjetima koji su doneseni u skladu s posebnim postupkom Europske komisije, osobito u odnosu na zdravstvene oznake za mesne proizvode koji potječu od prijemljivih vrsta životinja iz područja koje je više od 30 dana proglašeno zaraženim.

6.6. Mjere koje se odnose na mesne proizvode proizvedene u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 26.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište mesnih proizvoda proizvedenih od mesa prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Iznimno od zabrane iz stavka 1. ovog članka mesni proizvodi koji su podvrgnuti termičkoj obradi kako je navedeno u točki 1. dijela A Dodatka VII. Pravilnika ili koji su proizvedeni od mesa na koje se odnosi članak 25. stavak 4. Pravilnika.

6.7. Mjere koje se odnose na mlijeko i mliječne proizvode proizvedene u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 27.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište mlijeka dobivenog od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja i mliječnih proizvoda proizvedenih od takvog mlijeka.

(2) Zabranjeno je stavljanje na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda od prijemljivih vrsta životinja, koji su proizvedeni u objektima koji se nalaze u zaraženom području.

(3) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na mlijeko i mliječne proizvode dobivene od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja i koji su proizvedeni na datum od najmanje 21 dan prije procijenjenog dana najranijeg zaražavanja na gospodarstvu u zaraženom području i koji su, nakon što su proizvedeni, uskladišteni i transportirani odvojeno od mlijeka i mliječnih proizvoda proizvedenih poslije navedenog datuma.

(4) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na mlijeko dobiveno od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja i mliječne proizvode koji su proizvedeni od mlijeka koje je podvrgnuto obradi na neki od načina iz dijela A ili B Dodatka IX. Pravilnika, ovisno o korištenju mlijeka ili mliječnih proizvoda. Ta obrada mora se provesti pod uvjetima koji su navedeni u stavku 6. ovoga članka i u objektima na koje se odnosi stavak 5. ovoga članka ili ako ne postoje takvi objekti u zaraženom području u objektima koji se nalaze izvan zaraženog područja pod uvjetima iz stavka 8. ovoga članka.

(5) Iznimno, zabrana iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na mlijeko i mliječne proizvode proizvedene u objektima u zaraženom području koji udovoljavaju uvjetima iz stavka 6. ovoga članka.

(6) Objekti na koje se odnose stavak 4. i 5. ovoga članka moraju udovoljavati sljedećim uvjetima:

a) objekt mora raditi pod stalnom i strogom službenom kontrolom;

b) mlijeko koje se koristi u objektu mora ili udovoljavati propisanom u stavku 3. i 4. ovoga članka ili svježje mlijeko mora biti dobiveno od životinja izvan zaraženoga područja;

c) tijekom cjelokupnoga proizvodnog procesa mlijeko mora biti jasno označeno, transportirano i skladišteno odvojeno od sirovog mlijeka i proizvoda od sirovog mlijeka koji nisu namijenjeni za otpremu izvan zaraženog područja;

d) prijevoz sirovog mlijeka s gospodarstava koja se nalaze izvan zaraženog područja u objekte, mora se obavljati vozilima koja su prije prijevoza očišćena i dezinficirana i koja nakon toga nisu bila u kontaktu s gospodarstvima u zaraženom području na kojima se drže prijemljive vrste životinja.

(7) Nadležni veterinarski inspektor potvrđuje da li mlijeko koje se stavlja na tržište udovoljava uvjetima iz stavka 6. ovoga članka.

(8) Prijevoz svježeg mlijeka s gospodarstava koja se nalaze u zaraženom području u objekte

koji su smješteni izvan zaraženog područja i prerada takvog mlijeka mora se obavljati pod sljedećim uvjetima:

- a) preradu sirovog mlijeka proizvedenog od prijemljivih vrsta životinja držanih unutar zaraženog područja u objektima koji se nalaze izvan zaraženog područja, mora odobriti nadležni veterinarski inspektor;
 - b) odobrenje iz točke a) ovoga stavka mora uključiti uputu o načinu i putu prijevoza u određeni objekt;
 - c) prijevoz se mora obaviti u vozilima koja su prije prijevoza očišćena i dezinficirana, koja su izrađena i održavana na način da mlijeko tijekom transporta ne istječe, te koja su opremljena na način da se izbjegne raspršivanje čestica mlijeka tijekom utovara i istovara;
 - d) prije napuštanja gospodarstva na kojem je prikupljeno mlijeko prijemljivih vrsta životinja priključne cijevi, gume, kućišta kotača, donji dijelovi vozila i sve razliveno mlijeko moraju biti očišćeni i dezinficirani, a nakon završne dezinfekcije i prije napuštanja zaraženog područja vozilo ne smije naknadno doći u kontakt s drugim gospodarstvima u zaraženom području na kojima se drže prijemljive vrste životinja;
 - e) prijevozna sredstva moraju biti strogo namijenjena za prijevoz u određenom zemljopisnom ili administrativnom području, moraju biti u skladu s tim označena i smiju ući u drugo područje tek nakon provedenog čišćenja i dezinfekcije pod službenim nadzorom.
- (9) Zabranjeno je prikupljanje i prijevoz uzoraka svježeg mlijeka od životinja prijemljivih vrsta s gospodarstava smještenih u zaraženom području u laboratorije, osim u veterinarski dijagnostički laboratorij odobren za dijagnostiku slinavke i šapa, kao i postupci s mlijekom u takvim laboratorijima.

6.8. Mjere koje se odnose na sjeme, jajne stanice i zametke prikupljene od prijemljivih vrsta životinja u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 28.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište sjemena jajnih stanica i zametaka dobivenih od prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na smrznuto sjeme, jajne stanice i zametke koji su prikupljeni i pohranjeni najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma najranijeg zaražavanja virusom slinavke i šapa na gospodarstvu u zaraženom području.

(3) Smrznuto sjeme prikupljeno nakon datuma na koji se odnosi stavak 2. ovoga članka mora se odvojeno pohraniti i može biti stavljeno u opticaj nakon:

a) ukidanja svih mjera koje se odnose na izbijanje slinavke i šapa u skladu s člankom 36. Pravilnika;

b) kliničkog pretraživanja svih životinja smještenih u centru za sakupljanje sjemena i uzimanja uzoraka u skladu s podtočkom 2.2. točkom 2. Dodatka III. Pravilnika koji moraju biti serološki pretraženi kako bi se dokazala odsutnost zaraze u tom sabirnom centru;

c) što je životinja, od koje se uzima sjeme, pretražena serološkim testom za otkrivanje protutijela za virus slinavke i šapa u uzorku koji je uzet najranije 28 dana nakon prikupljanja sjemena, s negativnim rezultatom.

6.9. Prijevoz i distribucija balege i gnoja prijemljivih vrsta životinja proizvedenih u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 29.

(1) Zabranjen je prijevoz i distribucija balege ili gnoja unutar zaraženog područja, s gospodarstava i objekata ili prijevoznih sredstava na koje se odnosi stavak 16. Pravilnika gdje se drže prijemljive vrste životinja, smještenih u zaraženom području.

(2) Iznimno od zabrane iz stavka 1. ovoga članka nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje gnoja prijemljivih vrsta životinja s gospodarstva koje se nalazi u zaraženom području u određene objekte za obradu u skladu s točkom 5. dijela A. odjeljka II.

poglavlja III. Dodatka VIII. Pravilnika o načinu postupanja s nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (»Narodne novine«, broj 87/09), ili za posredovnu pohranu.

(3) Iznimno od zabrane iz stavka 1. ovoga članka nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje gnoja prijemljivih vrsta životinja s gospodarstava koja se nalaze u zaraženom području i na kojima se ne provode mjere iz članka 4. ili članka 10. Pravilnika, za distribuciju na određena polja pod sljedećim uvjetima:

a) da je sav gnoj proizveden najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma najranijeg zaražavanja životinja na gospodarstvu u zaraženom području te gnoj i balega da su razasuti po zemlji i s njom odmah pomiješani/uzorani i na dovoljnoj udaljenosti od gospodarstava na kojima se drže prijemljive vrste životinja i odmah, ili

b) u slučaju gnoja goveda i svinja:

– pretraživanjem svih životinja na gospodarstvu, od strane službenog veterinara, isključeno je prisustvo životinja sumnjivih da su zaražene virusom slinavke i šapa,

– sav gnoj je proizveden najmanje četiri dana prije pretraživanja na koje se odnosi alineja 1. ove točke,

– gnoj je pomiješan sa zemljom na određenim poljima blizu gospodarstva podrijetla i na dovoljnoj udaljenosti od drugih gospodarstava u zaraženom području na kojima se drže prijemljive vrste životinja.

(4) Prilikom davanja odobrenja za premještanje balege ili gnoja s gospodarstva na kojemu se drže prijemljive vrste životinja nadležni veterinarski inspektor mora narediti da se, uz provedbu čišćenja i dezinfekcije nepropusnih prijevoznih sredstava nakon utovara i prije napuštanja gospodarstva, premještanje balege ili gnoja obavi na način da se spriječi širenje virusa slinavke i šapa.

6.10. Mjere koje se odnose na kožu i krzno prijemljivih vrsta životinja u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 30.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište koža i krzna prijemljivih vrsta životinja koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na kožu i krzna koji:

a) su proizvedeni najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma zaražavanja životinja na gospodarstvu na koje se odnosi članak 10 stavak 1. Pravilnika i koji su bili odvojeno držani od koža i krzna proizvedenih nakon tog datuma; ili

b) udovoljavaju uvjetima iz točke 2. dijela A Dodatka VII. Pravilnika.

6.11. Mjere koje se odnose na vunu ovaca, dlaku preživača i čekinje svinja proizvedene u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 31.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište vune ovaca, dlake preživača i čekinja svinja koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na neprerađenu vunu, dlaku i čekinje koje:

a) su proizvedene najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma zaražavanja životinja na gospodarstvu na koje se odnosi članak 10. stavak 1. Pravilnika i koje su bile odvojeno držane od vune, dlake i čekinja proizvedenih nakon tog datuma; ili

b) udovoljavaju uvjetima iz točke 3. dijela A Dodatka VII. Pravilnika.

6.12. Mjere koje se odnose na životinjske proizvode proizvedene u zaraženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 32.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište životinjskih proizvoda dobivenih od prijemljivih vrsta životinja na koje se odnosi članak 25. do 31. Pravilnika.

(2) Iznimno, zabrana se ne odnosi se na proizvode koji:

- a) su proizvedeni najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma zaražavanja životinja na gospodarstvu na koje se odnosi članak 10. stavak 1. Pravilnika i koji su bili držani i transportirani odvojeno od proizvoda proizvedenih nakon tog datuma; ili
- b) su obrađeni u skladu s točkom 4. dijela A Dodatka VII. Pravilnika; ili
- c) u slučaju posebnih proizvoda, udovoljavaju odgovarajućim zahtjevima iz točke 5. do 9. dijela A Dodatka VII. Pravilnika; ili
- d) su sastavljeni proizvodi za koje nije potrebna daljnja obrada, a koji sadrže proizvode životinjskog podrijetla koji su ili obrađeni postupkom koji jamči uništenje mogućeg virusa slinavke i šapa ili su dobiveni od životinja na koje se ne primjenjuju ograničenja u skladu s odredbama Pravilnika; ili
- e) pakirani proizvodi namijenjeni za korištenje u dijagnostici in vitro ili kao laboratorijski reagensi.

6.13. *Mjere koje se odnose na hranu za životinje, krmiva, sijeno i slamu proizvedene u zaraženom području*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 33.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište hrane za životinje, krmiva, sijena i slame koje potječu iz zaraženog područja.

(2) Iznimno, zabrana se ne odnosi se na hranu za životinje, krmiva, sijeno i slamu koji:

a) su proizvedeni najmanje 21 dan prije procijenjenog datuma zaražavanja životinja na gospodarstvu kako je određeno u članku 10. stavku 1. Pravilnika i koji su držani i transportirani odvojeno od hrane za životinje, krmiva, sijena i slame proizvedenih nakon tog datuma; ili

b) su namijenjeni za korištenje unutar zaraženog područja, a uz odobrenje nadležnoga veterinarskog inspektora; ili

c) su proizvedeni u prostorima u kojima se ne drže prijemljive vrste životinja; ili

d) su proizvedeni u prostorima u kojima se ne drže prijemljive vrste životinja i za koje su sirovine dobivene na prostorima iz točke c) ovoga stavka ili na prostorima koji se nalaze izvan zaraženog područja.

(3) Zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na krmiva i slamu, proizvedene na gospodarstvima na kojima se drže prijemljive vrste životinja, koje udovoljavaju zahtjevima iz dijela B Dodatka VII. Pravilnika.

6.14. *Odobrovanje odstupanja i dodatno potvrđivanje*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 34.

(1) Odstupanje od zabrana iz članka 24. do 33. Pravilnika, nadležni veterinarski inspektor može odobriti posebnim rješenjem, tek nakon što je potvrdio da je prije nego je proizvod napustio zaraženu zonu udovoljeno svim propisanim zahtjevima i da nema opasnosti od širenja virusa slinavke i šapa.

(2) Odstupanje od bilo koje zabrane iz članka 25. do 33. Pravilnika, u slučaju trgovine unutar Europske unije mora odobriti nadležni veterinarski inspektor.

6.15. *Dodatne mjere koje se primjenjuju u zaraženom području*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 35.

Osim mjera koje se primjenjuju u zaraženom području u skladu s odredbama Pravilnika, nadležno tijelo može odrediti provedbu i drugih mjera koje smatra potrebnim i učinkovitim za suzbijanje virusa slinavke i šapa, uzimajući u obzir epidemiološko stanje, način držanja životinja te trgovinske i socijalne prilike u pogođenom području.

6.16. *Ukidanje mjera u zaraženom području*

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 36.

(1) Mjere u zaraženom području moraju se provoditi:

- a) dok ne protekne 15 dana od usmrćivanja i neškodljivog uklanjanja prijemljivih vrsta životinja s gospodarstva kako je određeno u članku 10. stavku 1. Pravilnika i provedbe preliminarnog čišćenja i dezinfekcije na gospodarstvu u skladu s člankom 11. Pravilnika;
- b) dok na svim gospodarstvima, u zaraženom području, na kojima se drže prijemljive vrste životinja nije završeno pretraživanje, s negativnim rezultatima.

(2) Nakon ukidanja mjera u zaraženom području nastavljaju se primjenjivati mjere u ugroženom području kako je određeno u članku 37. do 42. Pravilnika i to najmanje 15 dana dok se te mjere ne ukinu u skladu s člankom 44. Pravilnika.

(3) Pretraživanje na koje se odnosi točka b) stavka 1. ovoga članka mora se provesti kako bi se dodatno potvrdila odsutnost zaraze, a najmanje se mora provesti pretraživanje u skladu s kriterijima iz točke 1. Dodatka III. Pravilnika koje mora uključiti mjere iz podtočke 2.3. točke 2. Dodatka III. Pravilnika, provedene na temelju kriterija iz podtočke 2.1.1. i 2.1.3. točke 2. Dodatka III. Pravilnika.

6.17. Mjere koje se primjenjuju na gospodarstvima u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 37.

(1) U ugroženom području moraju se provesti mjere iz članka 22. stavka 1. Pravilnika.

(2) Iznimno od zabrane iz članka 22. stavka 1. točke c) Pravilnika i kad nema klaoničkih kapaciteta ili ako su oni nedostatni unutar ugroženog područja, nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje prijemljivih vrsta životinja s gospodarstava smještenih u ugroženom području, na klanje u klaonice koje se nalaze izvan ugroženog područja, izravnim prijevozom, pod službenim nadzorom i uz sljedeće uvjete:

- a) podaci iz članka 22. stavka 1. su pod službenom kontrolom, a epidemiološka situacija na gospodarstvu ne ukazuje na sumnju da su životinje zaražene ili kontaminirane virusom slinavke i šapa;
- b) sve životinje prijemljivih vrsta na gospodarstvu su pregledane od strane službenog veterinaru, s negativnim rezultatom;
- c) reprezentativni broj životinja, uzimajući u obzir statističke parametre iz podtočke 2.2. točke 2. Dodatka III. Pravilnika, detaljno je klinički pretražen kako bi se isključila prisutnost ili sumnja na klinički pozitivne životinje;
- d) klaonicu je odredilo nadležno tijelo i smještena je što je bliže moguće ugroženom području;
- e) meso od takvih životinja mora biti obrađeno u skladu s člankom 39. Pravilnika.

6.18. Premještanje životinja prijemljivih vrsta unutar ugroženog područja

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 38.

(1) Životinje prijemljivih vrsta ne smiju biti premještane s gospodarstava unutar ugroženog područja.

(2) Iznimno od zabrane iz stavka 1. ovoga članka premještanje životinja dopušteno je u sljedeće svrhe:

- a) za odvođenje na pašnjake koji se nalaze unutar ugroženog područja, na način da ne dolaze u kontakt sa životinjama prijemljivih vrsta s drugih gospodarstava i tek nakon 15 dana od zadnjeg utvrđenog izbivanja slinavke i šapa u zaraženom području,
- b) za klanje u klaonicu koja se nalazi u istom ugroženom području, izravnim prijevozom i pod službenim nadzorom;
- c) za prijevoz u skladu s člankom 37. stavkom 2. Pravilnika,
- d) za prijevoz u skladu s člankom 24. stavkom 2. točkom a) i b) Pravilnika.

(3) Nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje životinja iz točke a) stavka 2. ovoga članka, nakon što je pretraživanjem svih životinja prijemljivih vrsta na gospodarstvu od strane službenog veterinaru i uključujući uzorkovanje u skladu s podtočkom 2.2. točke 2. Dodatka III. Pravilnika, isključena prisutnost životinja sumnjivih da su zaražene ili

kontaminirane virusom svinjavke i šapa.

(4) Nadležni veterinarski inspektor može odobriti premještanje životinja na koje se odnosi točka b) stavka 2. ovoga članka tek nakon što su na zadovoljavajući način provedene mjere iz članka 37. stavka 2. točke a) i b) Pravilnika.

(5) Nadležno tijelo mora bez odgode pronaći sve životinje otpremljene iz ugroženog područja tijekom razdoblja od najmanje dvadeset i jednog dana prije procijenjenog datuma najranijeg zaražavanja životinja na gospodarstvu u ugroženom području i o nalazu sljedivosti izvijestiti nadležna tijela u drugim državama članicama i Europsku komisiju.

6.19. Mjere koje se moraju primjenjivati na svježe meso životinja prijemljivih vrsta koje potječu iz ugroženog područja i na mesne proizvode proizvedene od takvog mesa

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 39.

(1) Zabranjeno je stavljanje na tržište svježeg mesa, mljevenog mesa i mesnih pripravaka dobivenih od životinja prijemljivih vrsta koje potječu iz ugroženog područja i mesnih proizvoda proizvedenih od takvog mesa.

(2) Zabranjeno je stavljanje na tržište svježeg mesa, mljevenog mesa, mesnih pripravaka i mesnih proizvoda od prijemljivih vrsta životinja, proizvedenih u objektima koji se nalaze u ugroženom području.

(3) Iznimno, zabrane iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na svježe meso, mljeveno meso i mesne pripravke koji su proizvedeni najmanje 21 dan prije pretpostavljenog datuma prvog zaražavanja životinja na gospodarstvu u odgovarajućem zaraženom području i koji su od trenutka proizvodnje bili uskladišteni i prevoženi odvojeno od mesa proizvedenog nakon tog datuma. Takvo se meso, na temelju jasne oznake koja je utvrđena posebnim propisima, mora lako razlikovati od mesa koje se ne smije otpremati izvan ugroženog područja.

(4) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na svježe meso, mljeveno meso i mesne pripravke koji su proizvedeni od životinja dopremljenih u klaonicu pod uvjetima koji su najmanje toliko strogi koliko i uvjeti iz članka 37. stavka 2. točke a) do e) Pravilnika, pod uvjetom da meso podliježe mjerama određenim u stavku 5. ovoga članka.

(5) Iznimno, zabrana iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na svježe meso, mljeveno meso ili mesne pripravke koji su dobiveni u objektima smještenim u ugroženom području, pod sljedećim uvjetima:

a) da objekt radi pod strogom veterinarskom kontrolom;

b) u objektu se prerađuje jedino svježe meso, mljeveno meso ili mesni pripravci koji su opisani u stavku 4. ovoga članka i koji podliježu dodatnim uvjetima kako je određeno u dijelu B Dodatka VIII. Pravilnika ili koji su dobiveni od životinja koje su uzgajane i zaklane izvan ugroženog područja ili od životinja koje su dopremljene u skladu s člankom 24. stavkom 2. točkom b) Pravilnika;

c) svo takvo svježe meso, mljeveno meso ili mesne prerađevine mora biti označeno zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima ili u slučaju mesa papkara zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima o problemima javnog zdravlja i zdravlja životinja koji utječu na stavljanje na tržište mesa divljači iz uzgoja ili u slučaju mljevenog mesa i mesnih prerađevina zdravstvenom oznakom u skladu s posebnim propisima o uvjetima za proizvodnju i stavljanje na tržište mljevenog mesa i mesnih prerađevina;

d) svo takvo svježe meso, mljeveno meso ili mesni pripravci moraju tijekom cijeloga proizvodnog procesa biti jasno označeni i moraju se prevoziti i skladištiti odvojeno od svježeg mesa, mljevenog mesa ili mesnih pripravaka koji ne ispunjavaju uvjete za otpremanje izvan ugroženog područja u skladu s ovim Pravilnikom.

(6) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na mesne proizvode proizvedene od svježeg mesa koje je dobiveno od životinja prijemljivih vrsta podrijetlom iz ugroženog područja, a koje je označeno oznakom zdravstvene ispravnosti u skladu s posebnim propisima koji uređuju zdravstvene uvjete za proizvodnju, prerađivanje, distribuciju i stavljanje proizvoda životinjskoga podrijetla za ljudsku uporabu i koje je prevezeno pod službenim nadzorom u odobreni objekt za obradu u skladu s točkom 1. dijela A Dodatka VII. Pravilnika.

(7) Iznimno, zabrana iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na mesne proizvode koji su proizvedeni u objektima smještenim u ugroženom području i koji udovoljavaju propisanom u stavku 6. ovoga članka ili su proizvedeni od mesa koje udovoljava uvjetima iz stavka 5. ovoga članka.

(8) Nadležni veterinarski inspektor potvrđuje da meso, mljeveno meso i mesni pripravci namijenjeni za stavljanje u promet udovoljavaju uvjetima iz stavka 5. i 7. ovoga članka.

(9) Odstupanje od zabrane iz stavka 1. ovoga članka može se odobriti pod posebnim uvjetima, u skladu s posebnim postupkom Europske komisije, naročito s označavanjem u vezi zdravstvene ispravnosti mesa životinja prijemljivih vrsta koje potječu iz područja koje je više od 30 dana proglašeno ugroženim.

6.20. Mjere koje se odnose na mlijeko i mliječne proizvode životinja prijemljivih vrsta proizvedene u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 40.

(1) Zabranjeno je stavljanje u promet mlijeka dobivenog od životinja prijemljivih vrsta koje potječu iz ugroženog područja kao i mliječnih proizvoda proizvedenih od takvog mlijeka.

(2) Zabranjeno je stavljanje u promet mlijeka i mliječnih proizvoda koji potječu od životinja prijemljivih vrsta i koji su proizvedeni u ugroženom području.

(3) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na mlijeko i mliječne proizvode koji potječu od životinja prijemljivih vrsta podrijetlom iz ugroženog područja, a koji su proizvedeni najmanje 21 dan prije pretpostavljenog datuma prvog zaražavanja životinja na gospodarstvu na zaraženom području i koji su od trenutka proizvodnje bili uskladišteni i prevoženi odvojeno od mlijeka i mliječnih proizvoda proizvedenih nakon tog datuma.

(4) Iznimno, zabrana iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na mlijeko dobiveno od životinja prijemljivih vrsta podrijetlom iz ugroženog područja i na mliječne proizvode proizvedene od takvog mlijeka, koji su, ovisno o namjeni mlijeka ili mliječnih proizvoda, bili obrađeni jednim od postupaka iz dijela A ili B Dodatka IX. Pravilnika. Obrada mora biti provedena pod uvjetima određenim u stavku 6. ovoga članka i to u objektima iz stavka 5. ovoga članka ili, ako u ugroženom području nema takvog objekta, u objektima koje odredi nadležno tijelo i koji se nalaze izvan zaraženog i ugroženog područja.

(5) Iznimno, zabrana iz stavka 2. ovoga članka ne primjenjuje se na mlijeko i mliječne proizvode koji su pripremljeni u objektima smještenim u ugroženom području pod uvjetima određenim u stavku 6. ovoga članka.

(6) Objekti na koje se odnose stavak 4. i 5. ovoga članka moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) objekt mora raditi pod strogom veterinarskom kontrolom;
- b) svo mlijeko koje se upotrebljava u objektu mora udovoljavati uvjetima iz stavka 4. ovoga članka ili biti dobiveno od životinja izvan ugroženog i zaraženog područja;
- c) tijekom cijelog proizvodnog procesa mlijeko mora biti jasno označeno te se mora prevoziti i skladištiti odvojeno od mlijeka i mliječnih proizvoda koji nisu namijenjeni otpremanju izvan ugroženog područja;
- d) prijevoz sirovog mlijeka s gospodarstva smještenog izvan zaraženog i ugroženog područja do objekata mora se obavljati vozilima koja su prije prijevoza očišćena i dezinficirana i koja potom nisu bila u kontaktu s gospodarstvima u zaraženom i ugroženom području na kojima se drže životinje prijemljivih vrsta.

(7) Nadležni veterinarski inspektor potvrđuje da mlijeko namijenjeno unutarnjoj trgovini udovoljava uvjetima iz stavka 6. ovoga članka.

(8) Prijevoz sirovog mlijeka s gospodarstava smještenih unutar ugroženog područja do objekata smještenih izvan zaraženog i ugroženog područja te prerada tog mlijeka moraju se obavljati pod sljedećim uvjetima:

- a) nadležni veterinarski inspektor mora odobriti preradu sirovog mlijeka proizvedenog od životinja prijemljivih vrsta koje se drže unutar ugroženog područja i njegovu preradu u objektima smještenim izvan zaraženog i ugroženog područja;
- b) u odobrenju iz točke a) ovoga stavka moraju se navesti upute o prijevozu i odrediti put

prijevoza do odobrenog objekta;

c) prijevoz se mora obavljati vozilima koja su očišćena i dezinficirana prije prijevoza te koja su napravljena i održavana na način da ne dolazi do istjecanja mlijeka tijekom prijevoza i koja su opremljena tako da ne dolazi do raspršivanja aerosola za vrijeme utovara i istovara mlijeka;

d) prije napuštanja gospodarstva na kojemu je prikupljeno mlijeko životinja prijemljivih vrsta, treba očistiti i dezinficirati priključne cijevi, gume, kućišta kotača, donje dijelove vozila i svo razliveno mlijeko, a nakon završne dezinfekcije i prije napuštanja ugroženog područja vozilo ne smije naknadno doći u kontakt s gospodarstvom u zaraženom i ugroženom području na kojemu se drže životinje prijemljivih vrsta;

e) prijevozna sredstva moraju biti strogo namijenjena za prijevoz u određenom zemljopisnom ili administrativnom području, moraju biti u skladu s tim označena i smiju ući u drugo područje jedino nakon čišćenja i dezinfekcije pod službenim nadzorom.

(9) Prikupljanje i prijevoz uzoraka sirovog mlijeka životinja prijemljivih vrsta s gospodarstava smještenih u ugroženom području u druge laboratorije osim u veterinarski dijagnostički laboratorij koji je odobren za dijagnostiku slinavke i šapa, kao i postupci s mlijekom u takvim laboratorijima, mora biti odobreno od strane nadležnoga veterinarskog inspektora i uz obvezu provođenja mjera za sprječavanje svakog širenja virusa slinavke i šapa.

6.21. Prijevoz i razbacivanje gnoja i gnojnice dobivenih od životinja prijemljivih vrsta u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 41.

(1) Zabranjen je prijevoz i razbacivanje gnoja i gnojnice unutar i izvan ugroženog područja, s gospodarstva i iz drugih objekata iz članka 16. Pravilnika, a koji se nalaze u ugroženom području i u kojima se drže životinje prijemljivih vrsta.

(2) Iznimno od zabrane iz stavka 1. ovoga članka, nadležno tijelo može, u posebnim okolnostima, dopustiti prijevoz gnoja i gnojnice, u prijevoznim sredstvima koja su temeljito očišćena i dezinficirana prije i nakon uporabe, kako bi se razbacali u odobrenom području koje se nalazi unutar ugroženog područja i na dovoljnoj udaljenosti od gospodarstava na kojima se drže životinje prijemljivih vrsta, pod sljedećim uvjetima:

a) pregledom koji je službeni veterinar obavio na svim životinjama prijemljivih vrsta na gospodarstvu, isključena je prisutnost životinja za koje se sumnja da su zaražene virusom slinavke i šapa, a gnoj i gnojnica se odmah razbacuju po tlu kako bi se izbjeglo stvaranje aerosola te se odmah zaoravaju; ili

b) kliničkim pregledom koji je službeni veterinar obavio na svim životinjama prijemljivih vrsta na gospodarstvu, nisu utvrđeni znakovi na temelju kojih se može postaviti sumnja na slinavku i šap, a gnoj se zaorava ili zakopava u tlo; ili

c) na gnoj se primjenjuje odredba članka 29. stavka 2. Pravilnika.

6.22. Mjere koje se odnose na druge životinjske proizvode proizvedene u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 42.

Pri stavljanju u promet proizvoda životinjskog podrijetla koji nisu obuhvaćeni člankom 39. do 41. Pravilnika, moraju se primjenjivati mjere iz članka 28. i članka 30. do 32. Pravilnika.

6.23. Dodatne mjere koje se primjenjuju u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 43.

Osim mjera predviđenih u članku 37. do 42. Pravilnika, nadležno tijelo može odrediti provedbu dodatnih mjera koje smatra potrebnim i odgovarajućim kako bi se suzbio virus slinavke i šapa, uzimajući u obzir posebne epidemiološke, stočarske, trgovinske i socijalne uvjete koji prevladavaju u ugroženom području. Ako smatra potrebnim, nadležno tijelo može uvesti posebne mjere za ograničavanje kretanja kopitara, pri čemu se moraju uvažavati mjere određene u Dodatku VI. Pravilnika.

6.24. Ukidanje mjera u ugroženom području

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 44.

(1) Mjere koje se primjenjuju u ugroženom području ostaju na snazi dok se ne ispune sljedeći uvjeti:

a) mora proći najmanje 30 dana od usmrćivanja i neškodljivog uklanjanja svih životinja prijemljivih vrsta s gospodarstva iz članka 10. stavka 1. Pravilnika i provedenoga preliminarnog čišćenja i dezinfekcije na tom gospodarstvu obavljenog u skladu s člankom 11. Pravilnika;

b) u zaraženom području moraju biti ispunjeni uvjeti iz članka 36. Pravilnika;

c) mora biti obavljeno pretraživanje s negativnim rezultatom.

(2) Istraživanje na koje se odnosi točka c) stavka 1. ovoga članka mora biti provedeno radi potvrđivanja odsutnosti zaraze u ugroženom području, a provodi se u skladu s kriterijima iz točke 1. Dodatka III. Pravilnika te mora uključivati mjere određene u podtočki 2.4. točke 2. Dodatka III. Pravilnika na temelju kriterija iz podtočke 2.1. točke 2. Dodatka III. Pravilnika.

7. REGIONALIZACIJA, NADZOR KRETANJA I OZNAČAVANJE

7.1. Regionalizacija

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 7., Članak 45.

(1) Ako se utvrdi da se virus slinavke i šapa širi usprkos mjerama poduzetim u skladu s ovim Pravilnikom i ako epidemija slinavke i šapa poprimi velike razmjere i u svakom slučaju kada se provodi hitno cijepljenje, nadležno tijelo mora osigurati, ne dovodeći u pitanje provedbu mjera u skladu s posebnim propisima, podjelu svog područja na jednu ili više zona koje su pod ograničenjem i zona bez ograničenja.

(2) Uprava veterinarstva odmah će obavijestiti Europsku komisiju o mjerama koje se provode u zoni koja je pod ograničenjem.

(3) Prije nego se odrede granice zone pod ograničenjem, mora se provesti temeljita epidemiološka procjena stanja, naročito što se tiče mogućeg vremena i vjerojatnog mjesta unosa virusa slinavke i šapa, njegovog mogućeg širenja i vjerojatnog vremena potrebnog za njegovo iskorjenjivanje.

(4) Granice zone pod ograničenjem određuju se na temelju upravnih granica ili prirodnih barijera. Kao polazište za regionalizaciju uzimaju se veće upravne jedinice, a ne regije. Zona pod ograničenjem može se, na temelju rezultata epidemiološkog istraživanja određenog člankom 13. Pravilnika, smanjiti tako da obuhvaća područje koje nije manje od područja općine i po potrebi, okolnih općina. U slučaju širenja virusa slinavke i šapa, zona pod ograničenjem proširuje se tako da obuhvaća dodatne općine ili regije.

7.2. Mjere koje se primjenjuju u zoni pod ograničenjem

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 46.

(1) Kada se provodi regionalizacija, nadležno tijelo mora osigurati provedbu najmanje sljedećih mjera:

a) unutar zone pod ograničenjem mora se kontrolirati prijevoz i kretanje životinja prijemljivih vrsta, životinjskih proizvoda i robe kao i kretanje prijevoznih sredstava kao mogućih prijenosnika virusa slinavke i šapa;

b) mora se ući u trag i pratiti kretanje te označiti u skladu s posebnim propisima svježe meso i sirovo mlijeko i što je više moguće ostalih proizvoda koji se nalaze na zalihama i koji ne ispunjavaju uvjete za otpremanje izvan zone pod ograničenjem;

c) za životinje prijemljivih vrsta i proizvode dobivene od tih životinja mora se izdavati poseban certifikat, a proizvodi za prehranu ljudi koji su namijenjeni otpremanju izvan zone

pod ograničenjem i koji ispunjavaju uvjete za takvo otpremanje, moraju se označiti oznakom zdravstvene ispravnosti u skladu s posebnim propisima.

(2) Kada se provodi regionalizacija, nadležno tijelo mora osigurati da se uđe u trag i prati kretanje najmanje onih životinja prijemljivih vrsta koje su otpremljene iz zone pod ograničenjem na druga područja u zemlji i/ili u druge zemlje u razdoblju od datuma pretpostavljenog unosa virusa slinavke i šapa do datuma provedbe regionalizacije, te se takve životinje moraju izolirati pod službenim veterinarskim nadzorom dok se službeno ne isključi moguća zaraza ili kontaminacija.

(3) Nadležno tijelo surađuje s nadležnim tijelima drugih država u praćenju kretanja svježeg mesa i sirovog mlijeka i proizvoda od sirovog mlijeka koji potječu od životinja prijemljivih vrsta i koji su proizvedeni u zoni pod ograničenjem u razdoblju između datuma pretpostavljenog unosa virusa slinavke i šapa do datuma provedbe regionalizacije. Takvo svježe meso mora biti obrađeno u skladu s točkom 1. dijela A Dodatka VII. Pravilnika, a sirovo mlijeko i mliječni proizvodi moraju biti obrađeni u skladu s dijelom A ili B Dodatka IX. Pravilnika, ovisno o njihovoj namjeni, ili se zadržavaju dok se službeno ne isključi moguća kontaminacija virusom slinavke i šapa.

(4) Posebne mjere, a osobito one koje se odnose na oznake zdravstvene ispravnosti proizvoda koji potječu od životinja prijemljivih vrsta i koji su proizvedeni u zoni pod ograničenjem, a koji nisu namijenjeni stavljanju u promet izvan zone pod ograničenjem mogu se donijeti u skladu s odredbama posebnog propisa koji uređuje zdravstvene uvjete za proizvodnju, preradu, distribuciju i stavljanje u promet proizvoda životinjskoga podrijetla za ljudsku uporabu.

7.3. Označavanje životinja prijemljivih vrsta

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 47.

(1) Ne isključujući zahtjeve određene posebnim propisima iz područja označavanja domaćih goveda, ovaca, koza i svinja, nadležni veterinarski inspektor mora osigurati da u slučaju izbijanja slinavke i šapa na području njihove nadležnosti, životinje prijemljivih vrsta smiju napustiti gospodarstvo na kojemu se drže jedino ako su označene tako da nadležno tijelo može lako utvrditi njihovo kretanje i gospodarstvo s kojega potječu ili bilo koje gospodarstvo s kojega dolaze. U posebnim slučajevima kako je određeno u članku 15. stavku 1. i članku 16. stavku 1. Pravilnika, nadležno tijelo može, u određenim okolnostima i uzimajući u obzir zdravstveno stanje, odobriti druge načine brzog ulaženja u trag i praćenja kretanja tih životinja i utvrđivanja gospodarstva njihovog podrijetla ili bilo kojeg gospodarstva s kojega dolaze. Načine i postupke označavanja takvih životinja ili utvrđivanja gospodarstva njihovog podrijetla određuje nadležno tijelo i o tome obavještava Europsku komisiju.

(2) Mjere o dodatnom, trajnom i neizbrisivom označavanju životinja, koje države članice donesu naročito u svrhu suzbijanja slinavke i šapa, a osobito u slučaju cijepljenja koje se provodi u skladu s člankom 52. i 53. Pravilnika, mogu se mijenjati u skladu s posebnim postupkom Europske komisije.

7.4. Kontrola kretanja u slučaju izbijanja slinavke i šapa

U skladu s Pravilnikom 133/06, Poglavlje II., Odjeljak 6., Članak 48.

(1) Nadležno tijelo mora osigurati da se u slučaju izbijanja slinavke i šapa u zoni pod ograničenjem, a koja je uspostavljena u skladu s člankom 45. Pravilnika, poduzimaju u svrhu kontrole kretanja životinja prijemljivih vrsta, sljedeće mjere:

a) vlasnici moraju dati odgovarajuće podatke o životinjama koje ulaze na gospodarstvo ili ga napuštaju, na zahtjev nadležnoga tijela. Ti podaci moraju za sve životinje prijemljivih vrsta uključivati najmanje one pojedinosti koje su određene posebnim propisima;

b) osobe koje se bave prijevozom i stavljanjem u promet životinja prijemljivih vrsta moraju nadležnome tijelu, na njegov zahtjev, dostaviti odgovarajuće podatke o kretanjima takvih životinja koje su prevezli ili stavili u promet. Ti podaci moraju uključivati najmanje odredbe iz članka 12. stavka 2. i članka 13. stavka 1. točke b) Pravilnika o veterinarsko-zdravstvenim

uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja («Narodne novine», broj 69/06)

(2) Nadležno tijelo može proširiti neke ili sve mjere iz stavka 1. ovoga članka na dio ili cijelu zonu koja nije pod ograničenjem.

V. PONOVRNO UVOĐENJE ILI NASELJAVANJE (OBNOVA POPULACIJE) ŽIVOTINJA NA GOSPODARSTVIMA

U skladu s Pravilnikom 133/06, Dodatkom V.

1.. Opća načela

1.1. Ponovno uvođenje ili naseljavanje životinja na gospodarstvo može početi tek nakon što istekne 21 dan od završne dezinfekcije gospodarstva.

1.2. Životinje za obnovu populacije mogu se uvesti na gospodarstvo jedino pod sljedećim uvjetima:

– životinje ne smiju dolaziti s područja za koja vrijede veterinarsko-zdravstvena ograničenja vezana uz slinavku i šap;

– nadležnom tijelu je potvrđeno da se u životinja namijenjenih obnovi populacije može otkriti svaki mogući rezidualni virus slinavke i šapa bilo na temelju kliničkih znakova, ako se radi o govedima i svinjama, ili ako se radi o drugim vrstama prijemljivim na slinavku i šap, laboratorijskim pretraživanjem koje se provodi na kraju razdoblja praćenja iz podtočke 1.3 ove točke;

1.2.1. Kako bi se u životinja namijenjenih obnovi populacije osigurao odgovarajući imunosni odgovor o kojemu se govori u alineji 2. podtočke 1.2. ove točke, životinje moraju:

– potjecati i dolaziti s gospodarstva smještenog u radijusu od najmanje 10 km od gospodarstva na kojemu nije bilo izbijanja slinavke i šapa tijekom najmanje zadnjih 30 dana, ili

– biti pretražene na prisutnost protutijela za virus slinavke i šapa testom opisanim u Dodatku XII. Pravilnika, s negativnim rezultatom, s tim da su uzorci uzeti prije uvođenja životinja na gospodarstvo.

1.3. Neovisno o vrsti uzgoja na gospodarstvu, ponovno uvođenje životinja mora biti u skladu sa sljedećim postupcima:

1.3.1. Životinje se moraju uvesti u sve proizvodne jedinice i objekte dotičnog gospodarstva.

1.3.2. Ako gospodarstvo ima više od jedne proizvodne jedinice ili objekta, nije nužno da se ponovno uvođenje životinja odvija istodobno u svakoj jedinici ili objektu. Niti jedna životinja koja pripada vrsti prijemljivoj na slinavku i šap ne smije napustiti gospodarstvo dok sve novouvedene životinje u svim proizvodnim jedinicama i objektima ne prođu kroz sve postupke koji se odnose na obnovu populacije.

1.3.3. Životinje moraju biti klinički pregledavane svaka tri dana tijekom prvih 14 dana nakon uvođenja na gospodarstvo.

1.3.4. Životinje moraju biti klinički pregledavane jednom tjedno, između 15. i 28. dana od ponovnog uvođenja.

1.3.5. Najranije 28 dana nakon zadnjeg uvođenja životinja, sve životinje moraju biti klinički pregledane te se u skladu sa zahtjevima iz podtočke 2.2. točke 2. Dodatka III. Pravilnika moraju uzeti uzorci za testiranje na prisutnost protutijela za virus slinavke i šapa.

1.4. Postupak obnavljanja populacije smatra se završenim ako su sve mjere iz podtočke 1.3.5. ove točke provedene i ako su dale negativan rezultat.

2. Proširenje mjera i odstupanja

2.1. Uprava veterinarstva može propisati:

2.1.1 Korištenje sentinel životinja, osobito na gospodarstvima koje je teško očistiti i dezinficirati, što se naročito odnosi na gospodarstva na kojima se životinje drže na

otvorenom. Odredbe o korištenju kontrolnih (sentinel) životinja propisuje Uprava veterinarstva.

2.1.2 Dodatne mjere zaštite i kontrole u okviru obnavljanja populacije životinja.

2.2. Nadležno tijelo može odstupiti od mjera određenih u podtočki 1.3.2. do 1.3.4. točke 1. Dodatka V Pravilnika ako se obnova populacije obavlja nakon što proteknu tri mjeseca od zadnjeg izbijanja bolesti u radijusu od 10 km od gospodarstva na koje se ponovo naseljavaju životinje.

3. Obnova populacije životinja u odnosu na hitno cijepljenje

3.1. Obnova populacije životinja u području cijepljenja koje je utvrđeno u skladu s člankom 52. Pravilnika obavlja se ili u skladu s točkom 1. i 2. Dodatka V ili u skladu s člankom 58. stavkom 2. ili stavkom 4. točkom a), c) i d) Pravilnika.

3.2. Nadležno tijelo može dopustiti da se za obnovu populacije životinja na gospodarstvima smještenim izvan područja cijepljenja koriste cijepljene životinje, nakon što se poduzmu mjere iz članka 61. Pravilnika i pod sljedećim uvjetima:

- ako je udio cijepljenih životinja korištenih za obnovu populacije veći od 75 %, najranije 28 dana nakon zadnjeg uvođenja životinja prijemljivih vrsta cijepljene životinje se, slučajnim odabirom, pretražuju na protutijela za nestrukturane proteine, pri čemu se za uzorkovanje primjenjuju kriteriji iz podtočke 2.2. točke 2. Dodatka III. Pravilnika, a za necijepljene životinje primjenjuju se odredbe točke 1. Dodatka V., ili
- ako udio cijepljenih životinja nije veći od 75 %, necijepljene životinje smatraju se sentinel životinjama i primjenjuju se odredbe točke 1. Dodatka V.

VI. OGRANIČAVANJE KRETANJA KOPITARA

1. Minimalne mjere

Ako se u skladu člankom 10. Pravilnika potvrdi najmanje jedno izbijanje slinavke i šapa, kopitari se ne smiju slati u druge države, osim ako ih uz identifikacijsku ispravu (putni list) predviđenu posebnim propisima prati i veterinarsko-zdravstvena svjedodžba određena Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje kopitara u promet (»Narodne novine«, broj 88/05).

2. Preporučene dodatne mjere

2.1. Mjere tijekom potpune zabrane kretanja i stavljanja u promet

U slučaju kada nadležno tijelo primjenjuje mjeru potpune zabrane kretanja i stavljanja u promet predviđenu člankom 7. stavkom 3. Pravilnika, prijevoz kopitara s gospodarstava za koja su uvedena ograničenja iz članaka 4. i 10 Pravilnika može se dopustiti za one kopitare kojima je potrebno posebno veterinarsko liječenje u objektima u kojima nema životinja prijemljivih vrsta, ako su ispunjeni sljedeći zahtjevi:

- dežurni veterinar koji je dostupan 24 sata dnevno, 7 dana u tjednu mora potvrditi da se radi o hitnom slučaju;
- mora se predočiti suglasnost odredišne klinike;
- prijevoz mora odobriti nadležno tijelo koje je dostupno 24 sata dnevno, 7 dana u tjednu;
- kopitare tijekom prijevoza mora pratiti identifikacijska isprava u skladu posebnim propisima;
- prije polaska treba obavijestiti dežurnog službenog veterinaru o putu prijevoza;
- kopitare treba očistiti i dezinficirati učinkovitim dezinficijensom;
- kopitari se moraju prevoziti u prijevoznom sredstvu posebno namijenjenom prijevozu kopitara, koje kao takvo mora biti označeno i koje je očišćeno i dezinficirano prije i nakon uporabe.

2.2. Nadzor nad kopitarima u odnosu na zaraženo i ugroženo područje

2.2.1. Kretanje i stavljanje u promet kopitara izvan zaraženih i ugroženih zona ne podliježe drugim uvjetima osim onima koji proizlaze iz Pravilnika o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje kopitara u promet (»Narodne novine«, broj 88/05).

2.2.2. Kretanje i stavljanje u promet kopitara unutar zaraženih i ugroženih zona utvrđenih u skladu s člankom 21. Pravilnika podliježe sljedećim uvjetima:

– uporaba kopitara koji se drže na gospodarstvima smještenim u zaraženom i ugroženom području na kojima nema životinja prijemljivih vrsta dopuštena je u zaraženom području, pod uvjetom da se poduzmu odgovarajuće mjere čišćenja i dezinfekcije, a u objektima smještenim u ugroženom području ta uporaba nije ograničena;

– kopitari se mogu bez ograničenja prevoziti u prijevoznim sredstvima posebno namijenjenim prijevozu kopitara na gospodarstvo na kojemu se ne drže životinje prijemljivih vrsta;

– iznimno, nadležno tijelo može dopustiti prijevoz kopitara u prijevoznim sredstvima posebno namijenjenim ili registriranim za prijevoz kopitara s gospodarstva na kojemu se ne drže životinje prijemljivih vrsta na drugo gospodarstvo na kojem se drže životinje prijemljivih vrsta, a koje je smješteno u zaraženom području, pod uvjetom da se prijevozno sredstvo očisti i dezinficira prije utovara životinja i prije napuštanja gospodarstva na koje su kopitari dopremljeni;

– nadležni veterinarski inspektor može dopustiti kretanje kopitara po javnim cestama, na pašnjacima koji pripadaju gospodarstvu na kojemu se ne drže životinje prijemljivih vrsta i na ispustima.

2.2.3. Prikupljanje sjemena, jajnih stanica i zametaka kopitara s gospodarstava na kojima se ne drže životinje prijemljivih vrsta i koja se nalaze u zaraženim i ugroženim zonama, te slanje sjemena, jajnih stanica i zametaka kopitara namijenjenih životinjama primateljicama na gospodarstava koja ne drže životinje prijemljivih vrsta, može se obavljati bez ograničenja.

2.2.4. Dolazak vlasnika kopitara, veterinar, osjemenjivača i potkivača na gospodarstvo u ugroženom području na kojemu se drže životinje prijemljivih vrsta, ali za koje ne vrijede ograničenja predviđena člankom 4. do 10. Pravilnika, dopušten je pod sljedećim uvjetima:

– kopitari se drže odvojeno od životinja prijemljivih vrsta i učinkovito se sprječava pristup životinjama prijemljivih vrsta od strane osoba navedenih u podtočki 2.2.4. točki 2. Dodatka VI Pravilnika.

– svi posjetitelji moraju biti evidentirani;

– prijevozna sredstva i obuća posjetitelja obvezno se moraju čistiti i dezinficirati.

VII.

NAPUTAK

o načinu usmrćivanja svinja pri provođenju mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa

1. Opće odredbe

1. Voditelj lokalnog centra za suzbijanje bolesti (LC) mora osigurati dovoljan broj veterinaru i osoblja koje će provesti usmrćivanje životinja na način da se životinjama ne uzrokuje nepotrebna patnje, bol i strah, a također mora osigurati i nadzor nad čitavim postupkom.
2. Osoblje ne smije započeti sa usmrćivanjem životinja bez prisutnosti veterinaru ili veterinarskog inspektora.
3. Usmrćivanje životinja se izvodi u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, br. 39/08.) i ovim Naputkom.
4. Nakon što započne postupak usmrćivanja, životinje moraju biti usmrćene čim je prije moguće, a do trenutka usmrćenja sa životinjama se mora postupati na način da se osigura njihova dobrobit (životinjama moraju biti osigurani primjereni uvjeti držanja te moraju biti, u skladu s potrebama, hranjene i napajane).
5. Svi postupci sa životinjama kao i kretanje životinja treba se svesti na što je moguće manju mjeru te trebaju biti izvođeni u skladu s danim uputama.
6. Usmrćivanje životinja može obavljati samo za to osposobljeno osoblje.
7. Usmrćivanje životinja treba obavljati pri dnevnoj svjetlosti, a ako se mora nastaviti i noću potrebno je osigurati odgovarajuću rasvjetu.
8. Odgovorni veterinar ili veterinarski inspektor odlučuje hoće li se životinje usmrćiti u zatvorenom prostoru (nastambi) ili na otvorenom pri čemu postupak, ukoliko je to moguće, treba biti obavljen na nepropusnoj podlozi.
9. Usmrćivanje životinja mora se obaviti učinkovito i na propisani način tako da se osigura dobrobit životinja i da se poštuju mjere zaštite osoblja koje obavlja usmrćivanje, a u slučaju odlaganja usmrćenja isto mora biti obavljeno što je moguće prije.
10. Oprema koja se koristi za usmrćivanje životinja mora biti u ispravnom stanju i redovno održavana.
11. Kad se životinje usmrćuju u svrhu kontrole bolesti, metode usmrćivanja koje se koriste moraju izazvati trenutnu smrt životinje ili trenutni gubitak svijesti što mora trajati do smrti životinje, a u slučaju kada gubitak svijesti nije trenutno, vraćanje k svijesti ne smije uzrokovati patnju, bol i strah.

12. Mlade životinje moraju biti usmrćene prije starijih životinja, zaražene životinje trebaju biti usmrćene prve zbog biosigurnosnih razloga, nakon toga životinje koje su bile s njima u kontaktu i tek nakon toga preostale životinje.
13. Postupak usmrćivanja životinja mora biti pod nadzorom, a u svrhu zaštite dobrobiti životinja, zaštite osoblja i zbog biosigurnosnih razloga.
14. Po završenom usmrćivanju životinja veterinar mora provjeriti da su sve životinje mrtve i tek nakon toga dopustiti provođenje drugih postupaka na životinjama.
15. Po završetku usmrćivanja životinja treba sastaviti pisano izvješće koje uključuje metodu kojom su životinje usmrćene, djelotvornost usmrćivanja i osiguranje biosigurnosnih mjera.
16. Usmrćivanje životinja treba biti obavljeno na mjestu koje neće biti izloženo javnosti.

Veterinarski inspektor treba osigurati upute za osoblje i logističku potporu za provođenje postupaka usmrćivanja životinja na svim zaraženim gospodarstvima u svrhu osiguranja dobrobiti i zdravlja životinja.

Na svako zaraženo gospodarstvo treba biti raspoređena stručna skupina koja je odgovorna nadležnom veterinarskom inspektoru. Skupina se mora sastojati od osoblja osposobljenog za provođenje svih zahtijevanih postupaka, jer u nekim situacijama od osoblja može biti zatraženo da obavlja više poslova. U svakoj se skupini mora nalaziti veterinar. Također mora biti osiguran dovoljan broj osoblja i skupina da se spriječe zastoji.

Elementi koje treba uzeti u obzir pri planiranju usmrćivanja životinja

Na zaraženom gospodarstvu usmrćivanje životinja mora se obaviti na način da se životinje ne izlažu nepotrebnoj patnji, strahu, boli i ozljedama. Plan usmrćivanja životinja na gospodarstvu uključuje i sljedeće:

1. svođenje na najmanju moguću mjeru baratanja životinjama i kretanje životinja,
2. usmrćivanje životinja na zaraženom gospodarstvu,
3. prikupljanje podataka o vrsti, broju, starosti i težini usmrćenih životinja
4. odobrenje za usmrćenje životinja,
5. metode usmrćivanja životinja i naknadu troškova za usmrćene životinje,
6. smještaj i lokaciju životinja,
7. raspoloživost i učinkovitost opreme potrebne za usmrćivanje životinja,
8. popis opreme na gospodarstvu koja će pomoći u postupku baratanja životinjama i usmrćivanja,
9. provođenje biosigurnosnih mjera i mjera zaštite okoliša,

10. mjere zaštite zdravlja osoblja i njihove sigurnosti tijekom provođenja usmrćivanja,
11. blizinu drugih obližnjih gospodarstava na kojima se drže životinje.

2. Posebne odredbe

Zakonska osnova

Zakon o zaštiti životinja (Narodne novine, broj 135/06.), Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08, u daljnjem tekstu: Pravilnik) kojim se propisuju uvjeti za zaštitu životinja pri usmrćivanju u svrhu suzbijanja ili iskorjenjivanja bolesti.

Člankom 10. Pravilnika određeno je da u slučaju kada se svinje usmrćuje izvan klaonice radi provođenja mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, postupak mora biti proveden u skladu s odredbama Dodatka E. Pravilnika.

Usmrćivanje svinja

U slučaju potrebe koriste se sredstva za smirenje i imobilizaciju životinja.

Kao sredstvo za smirenje svinja može se koristiti sredstvo registrirano u tu svrhu u Republici Hrvatskoj.

Usmrćivanje krmača i nerasta te tovljenika

Najprimjerenija je upotreba električne opreme za omamljivanje (električna kliješta za omamljivanje) koja se može iskoristiti i za usmrćivanje životinje na način da se struja provede i kroz srce.

Jedna elektroda treba biti postavljena na leđa iznad ili iza srca, a druga na glavi iznad očiju te primijenjena struja frekvencije 30 do 60 Hz, 1,3 A, najmanje 250 V kroz najmanje 3 sekunde.

Figure 5 Scissor-type stunning tongs

Moguće je također koristiti i pištolj za omamljivanje s penetrirajućim klinom nakon čega treba uništiti mozak ili se može aplicirati sredstvo T-61 uz prethodnu aplikaciju sredstva za sedaciju.

Najpovoljnije mjesto za primjenu pištolja za omamljivanje je odmah **iznad** sredine crte koja povezuje unutarnje kutove očiju, u smjeru produžene moždine. Pravilan postupak i mjesto primjene pri usmrćivanju svinja je od osobite važnosti jer je mozak svinja relativno malen i dobro zaštićen sinusima.

Usmrćivanje prasadi

Moguća je jedna od gore navedenih metoda ili primjena T-61 uz prethodnu aplikaciju sredstva za sedaciju.

Utvrđivanje nastupa smrti

Nakon usmrćivanja životinja, a prije provođenja daljnjih postupaka mora biti potvrđena smrt životinja i to provjerom:

1. rada srca,
 2. akta disanja i
 3. kornealnog refleksa.
1. Prestanak rada srca treba biti utvrđen pomoću stetoskopa, a ne opipavanjem bila, jer nakon provođenja navedenih postupaka usmrćivanja puls nije moguće utvrditi pa taj postupak nije mjerodavan za utvrđivanje smrti životinje.
 2. Provjera akta disanja promatranjem prsnoga koša nije siguran način za utvrđivanje nastupa smrti, jer u životinja bez svijesti udisaji mogu biti vrlo spori i plitki tako da pri upotrebi ovog načina utvrđivanja smrti životinja treba biti jako oprezan.
 3. Za dokaz postojanja kornealnog refleksa potrebno je dotaknuti površinu očne jabučice. Životinja pri svijesti će pri ovome podražaju trepnuti.

Nedostatak kornealnog refleksa, akta disanja i otkucaja srca u razdoblju duljem od 5 minuta nakon usmrćivanja životinje dokaz je nastupa smrti u životinje.

Odgovornosti i osposobljenost stručne skupine

1. Veterinarski inspektor

- a. Odgovornosti:

- izrađuje plan djelovanja na zaraženom gospodarstvu,
- određuje i nadzire provođenje postupaka za osiguranje dobrobiti životinja tijekom usmrćivanja, sigurnosti osoblja i nadzire provođenje biosigurnosnih mjera,

- organizira, daje upute i rukovodi skupinom ljudi koji će na zaraženom gospodarstvu obavljati usmrćivanje životinja u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju i ovim Naputkom,
- određuje potrebe u logistici (prijevozna sredstva, rovokopači, bageri, viličari),
- izvješćuje Upravu za veterinarstvo o napretku i problemima,
- podnosi pisano izvješće o provedenom usmrćivanju, u kojem opisuje korišteni način usmrćivanja životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b. Osposobljenost:

- za procjenjivanje dobrobiti životinja i njihova ponašanja te anatomskih i fizioloških procesa povezanih sa usmrćivanjem životinja,
- nadzor nad provođenjem svih aktivnosti na gospodarstvu i dostavljanje rezultata na vrijeme,
- svijest o fiziološkim efektima procesa na vlasnika gospodarstva, na članove tima i na javnost,
- učinkovita sposobnost komunikacije.

2. Veterinar

a. Odgovornosti:

- određuje i kontrolira provođenje najprikladnijeg načina usmrćivanja životinja koji neće izazvati nepotrebnu bol, patnju i strah životinja,
- određuje i kontrolira provođenje ili provodi dodatne mjere za zaštitu dobrobiti životinja, uključujući i njihovo usmrćivanje,
- kontrolira provođenje biosigurnosnih mjera u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti unutar i izvan gospodarstva,
- na licu mjesta provjerava opremu za usmrćivanje životinja te kontrolira njezino korištenje s obzirom na osiguranje dobrobiti životinja, sigurnosti ljudi i zaštitu okoliša,
- sudjeluje s veterinarskim inspektorom u pripremanju izvješća o provedenom usmrćivanju, u kojem se opisuje način upotrijebljen za usmrćivanje životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja

b. Osposobljenost:

- procjena zaštite dobrobiti životinja, a osobito učinkovitosti načina usmrćivanja životinja u svrhu ispravljanja pogrešaka tijekom postupka usmrćivanja,
- procjena biosigurnosnog rizika.

3. Osoblje koje je zaduženo za postupanje sa životinjama

a. Odgovornosti:

- izrađuje privremenu opremu koja služi za lakše baratanje životinjama, ako je potrebno,
- premješta životinje i sputava ih,

b. Osposobljenost:

- iskustvo u baratanju životinjama u izvanrednim situacijama.

4. Osoblje koje je zaduženo za usmrćivanje životinja

a. Odgovornosti:

- postupanje sa životinjama na način koji im neće uzrokovati nepotrebne boli, patnje i strah,
- usmrćivanje životinja na način koji uključujući učinkovito omamljivanje i usmrćivanje,

b. Osposobljenost:

- u rukovanju opremom za usmrćivanje životinja,
- za korištenje odgovarajućeg načina usmrćivanja u odnosu na pojedinu životinjsku vrstu,
- za procjenu učinkovitosti načina usmrćivanja,

5. Osoblje zaduženo za zbrinjavanje lešina životinja

a. Odgovornosti:

- učinkovito uklanjanje lešina životinja u svrhu omogućavanja usmrćivanja životinja bez zastoja te u svrhu sprječavanja širenja bolesti,

b. Osposobljenost:

- za korištenje opreme i primjene odgovarajuće tehnike uklanjanja lešina životinja s obzirom na vrstu,

6. Vlasnik gospodarstva

a. Odgovornosti:

- pružanje pomoći skupini za suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti, u slučaju potrebe,

b. Osposobljenost:

- treba posjedovati odgovarajuće znanje ili jednako vrijedno iskustvo za brigu o životinjama i uvjetima držanja životinja.

VIII.

Naputak o načinu usmrćivanja goveda pri provođenju mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti

1. Opće odredbe

- 1) Voditelj lokalnog centra za suzbijanje bolesti (LC) mora osigurati dovoljan broj veterinarara i osoblja koje će provesti usmrćivanje životinja na način da se životinjama ne uzrokuje nepotrebna patnje, bol i strah, a također mora osigurati i nadzor nad čitavim postupkom.
- 2) Osoblje ne smije započeti sa usmrćivanjem životinja bez prisutnosti veterinarara ili veterinarskog inspektora.

Usmrćivanje životinja se izvodi u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08) i ovim Naputkom.

- 3) Nakon što započne postupak usmrćivanja, životinje moraju biti usmrćene čim je prije moguće, a do trenutka usmrćenja sa životinjama se mora postupati na način da se osigura njihova dobrobit (životinjama moraju biti osigurani primjereni uvjeti držanja te moraju biti, u skladu s potrebama, hranjene i napajane).
- 4) Svi postupci sa životinjama kao i kretanje životinja treba se svesti na što je moguće manju mjeru te trebaju biti izvođeni u skladu s danim uputama.
- 5) Usmrćivanje životinja može obavljati samo za to osposobljeno osoblje.
- 6) Usmrćivanje životinja treba obavljati pri dnevnoj svjetlosti, a ako se mora nastaviti i noću potrebno je osigurati odgovarajuću rasvjetu.
- 7) Odgovorni veterinar ili veterinarski inspektor odlučuje hoće li se životinje usmrćiti u zatvorenom prostoru (nastambi) ili na otvorenom pri čemu postupak, ukoliko je to moguće, treba biti obavljen na nepropusnoj podlozi..
- 8) Usmrćivanje životinja mora se obaviti učinkovito i na propisani način tako da se osigura dobrobit životinja i da se poštuju mjere zaštite osoblja koje obavlja usmrćivanje, a u slučaju odlaganja usmrćenja isto mora biti obavljeno što je moguće prije.
- 9) Oprema koja se koristi za usmrćivanje životinja mora biti u ispravnom stanju i redovno održavana.

- 10) Kad se životinje usmrćuju u svrhu kontrole bolesti, metode usmrćivanja koje se koriste moraju izazvati trenutnu smrt životinje ili trenutni gubitak svijesti što mora trajati do smrti životinje, a u slučaju kada gubitak svijesti nije trenutan, vraćanje k svijesti ne smije uzrokovati patnju, bol i strah.
- 11) Mlade životinje moraju biti usmrćene prije starijih životinja, zaražene životinje trebaju biti usmrćene prve zbog biosigurnosnih razloga, nakon toga životinje koje su bile s njima u kontaktu i tek nakon toga preostale životinje.
- 12) Postupak usmrćivanja životinja mora biti pod nadzorom, a u svrhu zaštite dobrobiti životinja, zaštite osoblja i zbog biosigurnosnih razloga.
- 13) Po završenom usmrćivanju životinja veterinar mora provjeriti da su sve životinje mrtve i tek nakon toga dopustiti provođenje drugih postupaka na životinjama.
- 14) Po završetku usmrćivanja životinja treba sastaviti pisano izvješće koje uključuje metodu kojom su životinje usmrćene, djelotvornost usmrćivanja i osiguranje biosigurnosnih mjera.
- 15) Usmrćivanje životinja treba biti obavljeno na mjestu koje neće biti izloženo javnosti.

Veterinarski inspektor treba osigurati upute za osoblje i logističku potporu za provođenje postupaka usmrćivanja životinja na svim zaraženim gospodarstvima u svrhu osiguranja dobrobiti i zdravlja životinja.

Na svako zaraženo gospodarstvo treba biti raspoređena stručna skupina koja je odgovorna nadležnom veterinarskom inspektoru. Skupina se mora sastojati od osoblja osposobljenog za provođenje svih zahtijevanih postupaka, jer u nekim situacijama od osoblja može biti zatraženo da obavlja više poslova. U svakoj se skupini mora nalaziti veterinar. Također mora biti osiguran dovoljan broj osoblja i skupina da se spriječe zastoji.

Elementi koje treba uzeti u obzir pri planiranju usmrćivanja životinja

Na zaraženom gospodarstvu usmrćivanje životinja mora se obaviti na način da se životinje ne izlažu nepotrebnoj patnji, strahu, boli i ozljedama. Plan usmrćivanja životinja na gospodarstvu uključuje i sljedeće:

1. svođenje na najmanju moguću mjeru baratanja životinjama i kretanje životinja,
2. usmrćivanje životinja na zaraženom gospodarstvu,
3. prikupljanje podataka o vrsti, broju, starosti i težini usmrćenih životinja
4. odobrenje za usmrćenje životinja,
5. metode usmrćivanja životinja i naknadu troškova za usmrćene životinje,
6. smještaj i lokaciju životinja,
7. raspoloživost i učinkovitost opreme potrebne za usmrćivanje životinja,
8. popis opreme na gospodarstvu koja će pomoći u postupku baratanja životinjama i usmrćivanja,
9. provođenje biosigurnosnih mjera i mjera zaštite okoliša,

10. mjere zaštite zdravlja osoblja i njihove sigurnosti tijekom provođenja usmrćivanja,
11. blizinu drugih obližnjih gospodarstava na kojima se drže životinje.

2. Posebne odredbe

Zakonska osnova

Na temelju Zakona o zaštiti životinja (Narodne novine, broj 135/06.) donijet je Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08.) (u daljnjem tekstu: Pravilnik) kojim se propisuju uvjeti za zaštitu životinja pri usmrćivanju u svrhu suzbijanja ili iskorjenjivanja bolesti.

Člankom 10. Pravilnika određeno je da u slučaju kada se životinja usmrćuje izvan klaonica radi provođenja mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, postupak mora biti proveden u skladu s odredbama Dodatka E. Pravilnika.

Usmrćivanje goveda

U slučaju potrebe koriste se sredstva za smirenje i imobilizaciju životinja.

Kao sredstvo za smirenje goveda može se koristiti sredstvo registrirano u tu svrhu u Republici Hrvatskoj.

Usmrćivanje goveda

1. Usmrćivanje električnom strujom,
2. Primjena pištolja ili puške,
3. Primjena pištolja za omamljivanje s penetrirajućim klinom nakon čega treba uništiti mozak te pristupiti iskrvarenju životinje (životinje moraju biti iskrvarene zarezivanjem barem jedne karotidne arterije ili krvne žile iz koje izlaze (ubod u prsa) ili se može aplicirati T-61.
4. Primjena nepenetrirajućeg pištolja za omamljivanje koji koristi zrak pod pritiskom ili metke s praznim punjenjem, kod kojega ne dolazi do razaranja moždanog tkiva, izaziva trenutni gubitak svijesti nakon čega se životinju treba odmah usmrtiti iskrvarenjem.
5. Smrtonosna injekcija – primjena visokih doza anestetika i sedativa koja uzrokuju depresiju središnjeg živčanog sustava, gubitak svijesti i smrt. U praksi se najčešće koriste barbiturati u kombinaciji s drugim sedativima. Najbolje ih je primijeniti intravenozno, ali može i intraperitonealno ili intramuskularno, ukoliko sredstvo kojim se koristimo nije iritativno.

1. Najprimjerenija je upotreba električne opreme za omamljivanje (električna kliješta za omamljivanje) koja se može iskoristiti i za usmrćivanje životinje na način da se struja provede i kroz srce.

Slika 1. Kliješta za omamljivanje električnom strujom

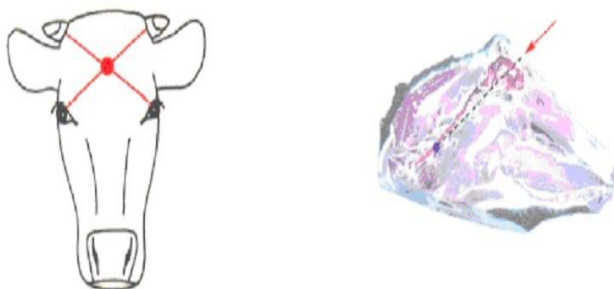
U kliještima za omamljivanje mora se stvarati struja niske frekvencije od 50 Hz s minimalnim naponom od 220 V i jakosti 1,5 A.

Električna struja se primjenjuje u dva stadija, prvo se elektrode smještaju na glavu tako da obuhvate mozak te dolazi do gubitka svijesti i toničko kloničkih grčeva i to u trajanju od 3 sekunde, a odmah nakon toga, isto u trajanju od 3 sekunde, elektrode se smjeste oko prsnog koša tako da obuhvate srce te struja izazove ventrikularnu fibrilaciju i zastoj srca što za posljedicu ima trenutnu smrt.

Zbog veličine kliješta za omamljivanje prikladnije je na ovaj način usmrćivati teladi.

2. Pri primjeni penetrirajućeg pištolja, nepenetrirajućeg pištolja ili kod primjene pištolja ili puške

Optimalan smještaj je na sjecištu dvije zamišljene linije koje se protežu iz kutova očiju na suprotne strane korjena rogova.

Slika 1. _____

Usmrćivanje teladi

Moguća je jedna od gore navedenih metoda ili primjena T-61.

Utvrđivanje nastupa smrti

Nakon usmrćivanja životinja, a prije provođenja daljnjih postupaka mora biti potvrđena smrt životinja i to provjerom:

1. rada srca,
2. akta disanja i
3. kornealnog refleksa.

1. Prestanak rada srca treba biti utvrđen pomoću stetoskopa, a ne opipavanjem bila, jer nakon provođenja navedenih postupaka usmrćivanja puls nije moguće utvrditi pa taj postupak nije mjerodavan za utvrđivanje smrti životinje.
2. Provjera akta disanja promatranjem prsnoga koša nije siguran način za utvrđivanje nastupa smrti, jer u životinja bez svijesti udisaji mogu biti vrlo spori i plitki tako da pri upotrebi ovog načina utvrđivanja smrti životinja treba biti jako oprezan..
3. Za dokaz postojanja kornealnog refleksa potrebno je dotaknuti površinu očne jabučice. Životinja pri svijesti će pri ovome podražaju trepnuti.

Nedostatak kornealnog refleksa, akta disanja i otkucaja srca u razdoblju duljem od 5 minuta nakon usmrćivanja životinje dokaz je nastupa smrti u životinje.

U slučaju usmrćivanja životinja na otvorenom može biti potrebno postaviti privremenu ogradu odnosno stojnicu za fiksaciju životinje.

U slučaju usmrćivanja životinja u zatvorenom prostoru prvo treba usmrtiti bikove. Ako su životinje već smještene u zatvorenom prostoru bolje je usmrtiti ih u tome prostoru. Ako je to neizvedivo preporuča se da se za usmrćenje životinja koristi primjeren boks za klanje životinja.

Odgovornosti i osposobljenost stručne skupine

1. Veterinarski inspektor

a. Odgovornosti:

- izrađuje plan djelovanja na zaraženom gospodarstvu,
- određuje i nadzire provođenje postupaka za osiguranje dobrobiti životinja tijekom usmrćivanja, sigurnosti osoblja i nadzire provođenje biosigurnosnih mjera,
- organizira, daje upute i rukovodi skupinom ljudi koji će na zaraženom gospodarstvu obavljati usmrćivanje životinja u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju i ovim Napatkom,
- određuje potrebe u logistici (prijevozna sredstva, rovokopači, bageri, viličari),
- izvješćuje upravu za veterinarstvo o napretku i problemima,
- podnosi pisano izvješće o provedenom usmrćivanju, u kojem opisuje korišteni način usmrćivanja životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b. Osposobljenost:

- za procjenjivanje dobrobiti životinja i njihova ponašanja te anatomskih i fizioloških procesa povezanih sa usmrćivanjem životinja,
- nadzor nad provođenjem svih aktivnosti na gospodarstvu i dostavljanje rezultata na vrijeme,

- svijest o fiziološkim efektima procesa na vlasnika gospodarstva, na članove tima i na javnost,
- učinkovita sposobnost komunikacije.

2. Veterinar

a. Odgovornosti:

- određuje i kontrolira provođenje najprikladnijeg načina usmrćivanja životinja koji neće izazvati nepotrebnu bol, patnju i strah životinja,
- određuje i kontrolira provođenje ili provodi dodatne mjere za zaštitu dobrobiti životinja, uključujući i njihovo usmrćivanje,
- kontrolira provođenje biosigurnosnih mjera u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti unutar i izvan gospodarstva,
- na licu mjesta provjerava opremu za usmrćivanje životinja te kontrolira njezino korištenje s obzirom na osiguranje dobrobiti životinja, sigurnosti ljudi i zaštitu okoliša,
- sudjeluje s veterinarskim inspektorom u pripremanju izvješća o provedenom usmrćivanju, u kojem se opisuje način upotrijebljen za usmrćivanje životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b. Osposobljenost:

- procjena zaštite dobrobiti životinja, a osobito učinkovitosti načina usmrćivanja životinja u svrhu ispravljanja pogrešaka tijekom postupka usmrćivanja,
- procjena biosigurnosnog rizika.

3. Osoblje koje je zaduženo za postupanje sa životinjama

a. Odgovornosti:

- izrađuje privremenu opremu koja služi za lakše baratanje životinjama, ako je potrebno,
- premješta životinje i sputava ih,

b. Osposobljenost:

- iskustvo u baratanju životinjama u izvanrednim situacijama.

4. Osoblje koje je zaduženo za usmrćivanje životinja

a. Odgovornosti:

- postupanje sa životinjama na način koji im neće uzrokovati nepotrebne boli, patnje i strah,
- usmrćivanje životinja na način koji uključujući učinkovito omamljivanje i usmrćivanje,

b. Osposobljenost:

- u rukovanju opremom za usmrćivanje životinja,
- za korištenje odgovarajućeg načina usmrćivanja u odnosu na pojedinu životinjsku vrstu,
- za procjenu učinkovitosti načina usmrćivanja,

5. Osoblje zaduženo za zbrinjavanje lešina životinja

a. Odgovornosti:

- učinkovito uklanjanje lešina životinja u svrhu omogućavanja usmrćivanja životinja bez zastoja te u svrhu sprječavanja širenja bolesti,

b. Osposobljenost:

- za korištenje opreme i primjene odgovarajuće tehnike uklanjanja lešina životinja s obzirom na vrstu,

6. Vlasnik gospodarstva

a. Odgovornosti:

- pružanje pomoći skupini za suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti, u slučaju potrebe,

b. Osposobljenost:

- treba posjedovati odgovarajuće znanje ili jednako vrijedno iskustvo za brigu o životinjama i uvjetima držanja životinja.

IX.

Naputak o načinu usmrćivanja ovaca i koza pri provođenju mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti

Planiranje usmrćivanja životinja

Voditelj tima razvija plan za usmrćivanje životinja u prostorima u kojima se nalaze, koji obuhvaća sljedeće:

1. minimalno rukovanja životinjama i kretanje životinja
2. usmrćivanje životinja u prostorima u kojima se nalaze, međutim, mogu postojati okolnosti kada se životinje trebaju premjestiti na drugo mjesto
3. vrstu, broj, starost i veličinu životinja koje će biti usmrćene, kao i red usmrćivanja životinja
4. metode usmrćivanja životinja i troškove postupaka
5. smještaj, držanje, lokaciju životinja, kao i dostupnost farmi
6. raspoloživost i učinkovitost opreme potrebne za usmrćivanje životinja, kao i vrijeme potrebno da se usmrti potreban broj životinja korištenjem odabrane metode
7. oprema dostupna na mjestu usmrćivanja koja će biti potrebna tijekom usmrćivanja, uključujući svu dodatnu opremu koju će trebati donijeti, a zatim i ukloniti s mjesta događaja
8. biosigurnost i zaštita okoliša
9. zdravlje i sigurnost osoblja koje provodi usmrćivanje
10. zakonska ograničenja, kao na primjer, ograničeno korištenje veterinarskih lijekova ili otrova ili utjecaj postupaka na okoliš;
11. prisutnost drugih okolnih prostora na kojima se drže životinje
12. mogućnosti uklanjanja, odlaganja i uništavanja lešina.

Plan treba na najmanju mjeru smanjiti negativne učinke na dobrobit životinja, uzimajući u obzir različite faze postupaka koji će se primjenjivati u svrhu usmrćivanja (izbor mjesta za usmrćivanje, metoda usmrćivanja itd.) kao i mjere kojima se ograničava kretanje životinja.

Pri izradi plana usmrćivanja, važno je da je odabrana metoda pouzdana kako bi se osiguralo da su sve životinje humano i brzo usmrćene.

METODE USMRĆIVANJA ŽIVOTINJA

A. Mehaničke metode

Br.	Naziv	Opis	Uvjeti upotrebe	Ključni parametri
1.	Pištolj za omamljivanje sa penetrirajućim klinom	Značajno i nepovratno oštećenje mozga izazvano šokom i prodorom klina pištolja za omamljivanje samo omamljivanje.	Depopulacija.	Mjesto primjene i smjer pucnja. Primjerena brzina, izlazna dužina i promjer klina pištolja usklađeni s veličinom i vrstom životinje. Najdulje vrijeme od omamljivanja do klanja/usmrćivanja.
2.	Vatreno oružje sa slobodnim projektilom	Značajno i nepovratno oštećenje mozga izazvano šokom i prodorom jednog ili više projektila.	Depopulacija.	Mjesto primjene projektila. Snaga i kalibar naboja. Vrsta projektila.
3.	Perkusivni udarac u glavu	Čvrst i precizan udarac u glavu koji izaziva značajno oštećenje mozga.	janjad, jarad, Depopulacija.	Snaga i mjesto primjene udarca.

B. Metode koje uključuju primjenu električne struje

Br.	Naziv	Opis	Uvjeti upotrebe	Ključni parametri
1.	Omamljivanje električnom strujom (samo na glavi)	Izlaganje mozga struji koja dovodi do općeg epileptičnog uzorka na elektro-encefalogramu (EEG). samo omamljivanje.	Depopulacija.	Najmanja jakost struje (A ili mA). Najmanja napetost (V). Najviša frekvencija (Hz). Najkraće vrijeme

				<p>primjene.</p> <p>Najdulje vrijeme od omamljivanja do klanja/ usmrćivanja.</p> <p>Učestalost kalibracije opreme.</p> <p>Optimizacija jakosti struje.</p> <p>Sprječavanje šoka izazvanog električnom strujom prije omamljivanja.</p> <p>Mjesto primjene i kontaktna površina elektroda.</p>
2.	Omamljivanje električnom strujom (glava-tijelo)	Izlaganje tijela električnoj struji koja istovremeno dovodi do općeg epileptičnog uzorka na EEG-u i fibrilacije ili prestanka rada srca.	Depopulacija.	<p>Najmanja jakost struje (A ili mA).</p> <p>Najmanja napetost (V).</p> <p>Najviša frekvencija (Hz).</p> <p>Najmanje vrijeme primjene.</p> <p>Učestalost kalibracije opreme.</p> <p>Optimizacija jakosti struje.</p> <p>Sprječavanje šoka izazvanog električnom strujom prije omamljivanja.</p> <p>Mjesto primjene i kontaktna površina elektroda.</p>

				Najdulje vrijeme od omamljivanja do klanja/ usmrćivanja, u slučaju samo omamljivanja.
--	--	--	--	---

C. Ostale metode

Br.	Naziv	Opis	Uvjeti upotrebe	Ključni parametri
1.	Injekcijska aplikacija sredstva za usmrćivanje	Gubitak svijesti i osjetljivosti nakon čega slijedi nepovratna smrt izazvana sredstvom za usmrćivanje apliciranim injekcionim putem.	Ostale situacije osim klanja.	Vrsta pripravka. Upotreba odobrenih proizvoda.

SPECIFIČNI ZAHTRAJEVI ZA POJEDINE METODE

A. Mehaničke metode

1. Pištolj za omamljivanje s penetrirajućim klinom

1.1. Uvod

Pištolj za omamljivanje s penetrirajućim klinom koristi punjenje komprimiranim zrakom ili slijepim nabojem. Nema slobodnog projektila.

Pištolj treba biti usmjeren na lubanji u mjesto na kojem će prodrijeti do korteksa i srednjeg mozga životinje. Utjecaj klina na lubanji proizvodi nesvijest. Fizička šteta na mozgu uzrokovane prodorom klina može dovesti do smrti, međutim, nakon pucnja, životinju treba sigurno usmrčiti pitingom ili iskrvarenjem

1.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Za pištolje sa slijepim punjenjem ili komprimiranim zrakom treba, u skladu s vrstom i kategorijom životinja te preporukama proizvođača, osigurati primjerenu brzinu klina kao i njegovu duljinu.
- b. Pištolj za omamljivanje treba često čistiti i održavati u ispravnom stanju.
- c. Kako bi se izbjeglo pregrijavanje tijekom rada potrebno je osigurati više od jednog pištolja za omamljivanje, a pričuvni pištolj za omamljivanje treba biti dostupan u slučaju neučinkovitog djelovanja korištenog pištolja.
- d. Životinje trebaju biti sputane, a najmanje, u spremniku ako se koristi slijepi naboj ili u odjeljku za pojedinačnu životinju ako se koristi komprimirani zrak.
- e. Operator treba osigurati da je glava životinje dostupna.

- f. Operater treba postaviti pištolj pod pravim kutom u odnosu na lubanju u optimalnom položaju (vidi primjer 1. Optimalno mjesto za pucanj kod ovaca bez rogova i primjer 2. Optimalni položaj za pucanj kod ovaca i koza s velikim rogovima).
- g. Da bi se osigurala smrt životinje, piting ili krvarenje treba primijeniti što je moguće prije nakon omamljivanja.
- h. Životinju treba kontinuirano promatrati do nastupa smrti kako bi se osiguralo odsustvo refleksa moždanog debla.

1.3. Prednosti

- a. Mobilnost pištolja za omamljivanje smanjuje potrebu za premještanjem životinja.
- b. Metoda uzrokuje trenutni nastup razdoblja bez svijesti.

1.4. Nedostaci

- a. Slabo održavanje pištolja, netočno pozicioniranje pištolja i orijentacija mogu dovesti do loše dobrobiti životinja.
- b. Konvulzije nastale nakon omamljivanja mogu otežati piting i učiniti ga opasnim.
- c. Metodu je teško primijeniti u uznemirenih životinja.
- d. Ponovljena upotreba pištolja sa slijepim nabojem može dovesti do pregrijavanja.
- e. Istjecanje tjelesnih tekućina može predstavljati biosigurnosni rizik.
- f. Uništavanje moždanog tkiva može onemogućiti dijagnozu kod nekih bolesti.

1.5. Zaključci

Metoda je pogodna za ovce i koze (osim novorođenih životinja), kada nakon nje slijedi piting ili iskrvarenje.

Primjer 1. Optimalno mjesto za ovce i koze bez rogova je na sredini čela.

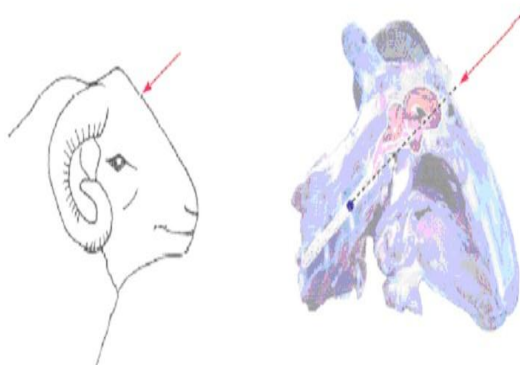

Figure source: Humane Slaughter Association (2005) Guidance Notes No. 3: Humane Killing of Livestock Using Firearms. Published by the Humane Slaughter Association, The Old School, Brewhouse Hill, Wheathampstead, Hertfordshire AL4 8AN, United Kingdom (www.hsa.org.uk).

Primjer 2. Optimalno mjesto za ovce i koze sa velikim rogovima je na potiljku iza rogova usmjereno prema kutu čeljusti.

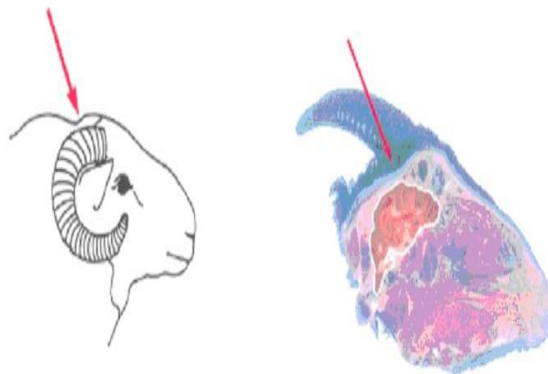

Figure Source: Humane Slaughter Association (2005) Guidance Notes No. 3: Humane Killing of Livestock Using Firearms. Published by the Humane Slaughter Association, The Old School, Brewhouse Hill, Wheathampstead, Hertfordshire AL4 8AN, United Kingdom (www.hsa.org.uk).

2. Vatreno oružje sa slobodnim projektilom

2.1. Uvod

- a. Slobodni projektil je projektil ispaljen iz sačmarice i pištolja ili puške ili oružja izrađenog za humano usmrćivanje životinja.
- b. Najčešće korišteno vatreno oružje za male udaljenosti su:
 - i. oružje izrađeno za humano usmrćivanje životinja (posebno proizvedeno/prilagođeno oružje za jedan pucanj
 - ii. sačmarice (12, 16, 20, 28 provrt i 0,410)
 - iii. puške (0,22 rimfire)
 - iv. pištolji različitih kalibara (od .32 do .45).
- c. Najčešće korišteno vatreno oružje za velike udaljenosti su dalekometne puške (0,22, 0,243, 0,270 i 0,308).
- d. Slobodni projektil iz oružja koje se koristi za velike udaljenosti mora biti usmjeren tako da probije lubanju ili meka tkiva na vrhu vrata životinja (pucanj visoko na vratu) pri čemu se izazove nepovratan potres mozga i smrt te ga smije koristiti samo za to osposobljen i vješt strijelac.

2.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Strijelac treba uzeti u obzir sigurnost ljudi u području u kojem djeluje. Odgovarajuću opremu za zaštitu vida i sluha trebaju nositi sve osobe koje sudjeluju.
- b. Strijelac treba osigurati da se životinja ne kreće te da je u pravilnom položaju kako bi se omogućilo precizno ciljanje, a raspon bi trebao biti što je moguće kraći (5-50 cm za sačmaricom), ali tako da cijev ne bude u kontaktu s glavom životinje.
- c. Potrebno je koristiti ispravan spremnik, kalibar i vrstu zrna za različite dobne kategorije i veličinu životinja. U idealnom slučaju, streljivo treba djelovati nakon ulaska u lubanju i unutar lubanje.
- d. Ustrijeljenu životinju treba provjeriti kako bi se osiguralo da nema refleksa moždanog debla.

2.3. Prednosti

- a. Ako se pravilno koristi, slobodni projektil osigurava brz i učinkovit način usmrćivanja.
- b. Ova metoda zahtijeva minimalno ili nezahtijeva sputavanje i može se koristiti za usmrćivanje iz daljine ako je primjenjuje ispravno osposobljen i vješt strijelac.
- c. Pogodna je za usmrćivanje uznemirenih životinja na otvorenim prostorima.

2.4. Nedostaci

- a. Metoda je potencijalno opasna za ljude i druge životinje na području gdje se primjenjuje.
- b. Moguće je raniti životinju bez usmrćenja.
- c. Uništavanje moždanog tkiva može onemogućiti dijagnozu nekih bolesti.
- d. Istjecanje tjelesnih tekućina može predstavljati biosigurnosni rizik.
- e. Zakonodavni zahtjevi mogu spriječiti ili ograničiti uporabu.
- f. Raspoloživost stručnog osoblja je ograničena.

2.5. Zaključak

Metoda je pogodna za ovce i koze, uključujući i životinje na otvorenim prostorima.

B. Usmrćivanje primjenom električne struje

Oprema za omamljivanje električnom strujom mora biti postavljena s napravom koja prikazuje i bilježi pojedinosti o ključnim parametrima električne struje za svaku omamljenu životinju. Naprava se postavlja tako da je osoblju jasno vidljiva i daje jasno vidljiv i čujan signal upozorenja ukoliko trajanje izlaganja padne ispod zahtijevane razine.

1. Omamljivanje električnom strujom samo na glavi (može je slijediti druga faza aplikacijom kliješta preko prsa)

Nakon primjene električne struje samo na glavu, životinju je potrebno usmrtniti jednom od metoda:

- a. primjena kliješta na prsima (dvofazna aplikacija) ili
- b. iskrvarenje.

1.1. Omamljivanje električnom strujom (dvije faze)

1.1.1. Uvod

Primjena električne struje u dvije faze obuhvaća prvo aplikaciju električne struje primjenom kliješta na glavu životinje, nakon čega odmah slijedi primjena kliješta preko prsa u položaju koji obuhvaća srce.

Primjena električne struje dovoljne jakosti na glavu izazvat će “toničko/kloničku” epilepsiju i nesvjesticu. Nakon što životinja ostane bez svijesti primjenjuje se druga faza koja će izazvati ventrikularnu fibrilaciju (srčani zastoj) što završava smrću. Drugu fazu (primjena struje niske frekvencije preko prsa) se smije primijeniti samo na životinje bez svijesti kako bi se spriječila neprihvatljiva razine boli.

Kada se koristi omamljivanje električnom strujom samo na glavi, elektrode moraju obuhvatiti mozak životinje i biti prilagođena veličini glave.

Jedini razlog zbog čega se ova metoda ne preporučuje za novorođene životinje je dizajn kliješta za omamljivanje zbog male veličine glave/tijela novorođenih životinja.

1.1.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Kontrolna oprema omamljivača treba generirati niske frekvencije struje (AC sinusni val 50 Hz) s minimalnim naponom struje kao što je navedeno u sljedećoj tablici:

Vrsta	Minimalni napon (V)	Minimalna jakost (A)
Ovca	220	1.0

- b. Osoblje treba nositi odgovarajuću zaštitnu odjeću (uključujući gumene rukavice i čizme).
- c. Životinje trebaju biti sputane, sa minimalno potrebnim slobodnim prostorom u odjeljku, u neposrednoj blizini električne mreže.
- d. Potrebno je osigurati dva člana tima, jednog za primijenu elektroda, a drugoga za baratanjem životinjom kako bi se osigurao položaj životinje da bi se omogućila druga faza postupka.
- e. Struja za omamljivanje primjenjuje se putem kliješta za omamljivanje škarastog tipa, u položaju koji obuhvaća mozak, u trajanju od najmanje 3 sekunde; odmah nakon primjene na glavi, elektrode treba prenijeti na prsa u položaj koji obuhvaća srce te elektrode primijeniti najmanje 3 sekunde.
- f. Nakon upotrebe elektrode treba redovito čistiti kako bi se omogućilo održavanje optimalnog električnog kontakta.
- g. Nakon omamljivanja životinje treba kontinuirano pratiti do nastupa smrti kako bi se osiguralo da znakovi refleksa moždanog debla nisu prisutni.
- h. Elektrode treba držati čvrsto tijekom predviđenog vremena i pritisak ne popustiti dok postupak omamljivanja nije završen.

1.1.3. Prednosti

- a. Primjena druge faze smanjuje konvulzije nakon omamljivanja.
- b. Neinvazivna tehnika koja smanjuje biosigurnosni rizik.

1.1.4. Nedostaci

- a. Metoda zahtijeva pouzdanu opskrbu električnom energijom.
- b. Elektrode treba primijeniti i održavati u pravilnom položaju kako bi se postiglo učinkovito omamljivanje i usmrćivanje.
- c. Većina kontrolnih uređaja koristi niski napon za otpor sa senzorom kao elektroničkim prekidačem prije primjene visokih napona; u neostriženih ovaca, kontaktni otpor može biti previsok da bi se uređaj prebacio na zahtijevani visoki napon (posebice tijekom druge faze).
- d. Postupak može biti fizički zahtjevan, što dovodi do umora operatera i do neprimjerenog smještaja elektroda.

1.2. Omamljivanje električnom strujom (glava-tijelo)

- 1.2.1. Kontrolna oprema omamljivača treba generirati niske frekvencije struje (AC sinusni val 50 Hz) s minimalnim naponom struje kao što je navedeno u sljedećoj tablici:

Vrsta	Minimalni napon (V)	Minimalna jakost (A)
ovce	220	1.0

Metoda se sastoji od jedne aplikacije električne struje dovoljne jakosti na glavu i leđa, pri čemu istovremeno životinja bude omamljena i dolazi do fibrilacije srca. Pod uvjetom da se primjenjuje struja dovoljne jakosti u položaju koji obuhvaća i mozak i srce, životinja se neće vratiti svijesti.

1.2.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Kontrolna oprema omamljivača treba generirati niske frekvencije struje (30-60 Hz) s minimalnim naponom struje od 250 V tijekom RMS pod opterećenjem.
- b. Osoblje treba nositi odgovarajuću zaštitnu odjeću (uključujući gumene rukavice i čizme).
- c. Životinje trebaju biti mehanički sputane pojedinačno, u blizini električne mreže kako bi se omogućilo održavanje fizičkog kontakta između elektroda za omamljivanje i životinja u svrhu njihovog učinkovitog korištenja.
- d. Stražnja elektroda treba biti primijenjena na leđima, iznad ili iza srca, a prednja elektroda u položaju ispred očiju, s trajanjem primjene struje od najmanje 3 sekunde.
- e. Elektrode treba redovito čistiti tijekom korištenja na životinjama i nakon upotrebe, kako bi se omogućilo održavanje optimalnog kontakta.
- f. Da bi se kod ovaca poboljšao kontakt električne struje može biti potrebno koristiti vodu ili fiziološku otopinu.
- g. Učinkovito omamljivanje i usmrćivanje trebaju biti potvrđeni provjerom odsutnosti refleksa moždanog debla.

1.2.3. Prednosti

- a. Metoda istovremeno omamljuje i usmrćuje.
- b. Ovom metodom se smanjuju konvulzije nakon omamljivanja.
- c. Za primjenu metode dovoljan je jedan član tima.
- d. Neinvazivna tehnika koja smanjuje biosigurnosni rizik.

1.2.4. Nedostaci

- a. Metoda zahtijeva individualno mehaničko omamljivanje životinja.
- b. Elektrode treba primijeniti i održavati u pravilnom položaju kako bi se postiglo učinkovito omamljivanje i usmrćivanje.
- c. Metoda zahtijeva pouzdanu opskrbu električnom energijom.

C. Injekcijska aplikacija sredstva za usmrćivanje

1. Uvod

Za injekcijsku aplikaciju sredstva za usmrćivanje koriste se posebni pripravci za to odobreni od nadležnog tijela.

2. Zahtjevi za učinkovito korištenje
 - a. Trebaju se koristiti doze i načini primjene koji uzrokuju ubrzani gubitak svijesti nakon čega nastupi smrt.
 - b. Prije aplikacije navedenog sredstva potrebno je životinju sedirati.
 - c. Aplikaciju sredstva provesti u skladu s uputama proizvođača.
 - d. kako bi se omogućila pravilna i učinkovita primjena sredstva, životinje trebaju biti sputane.
 - e. Životinje treba kontinuirano promatrati do nastupa smrti kako bi se osiguralo odsustvo refleksa moždanog debla.

3. Prednosti

Metoda se može koristiti za sve vrste životinja.

- b. Smrt nastupa bez smetnji.

4. Nedostaci.

- a. Može biti potrebno sputavanje i/ili sedacija prije primjene pripravka.
- b. Neke kombinacije pripravak i način primjene mogu biti bolni, tako da se takvi pripravci trebaju koristiti samo u životinja bez svijesti.
- c. Zbog zakonskih zahtjeva te potrebne vještine/obuke ovakva sredstva mogu koristiti samo veterinari.
- d. Kontaminirani trup može predstavljati rizik za divlje ili domaće životinje.

5. Zaključak

Metoda je pogodna za usmrćivanje manjeg broja ovaca i koza.

Piting i iskrvarenje

1. Piting

1.1. Uvod

Piting je metoda usmrćivanja životinja koje su prethodno omamljene pištoljem za omamljivanje s penetrirajućim klinom, pri čemu dolazi do razaranja mozga i gornjih dijelova leđne moždine putem umetanja šipke kroz otvor koji je napravio klin pištolja za omamljivanje.

1.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Potrebno je osigurati šipku za piting.
- b. Treba osigurati pristup glavi životinje i, kroz otvor u lubanji, mozgu.
- c. Životinju treba kontinuirano promatrati do nastupa smrti kako bi se osiguralo odsustvo refleksa moždanog debla.

1.3. Prednosti

Ova tehnika je učinkovita u postizanju trenutne smrti.

1.3. Nedostaci.

- b. Zbog konvulzija piting može biti odgođen i / ili nedjelotvoran.
- c. Radni prostor se kontaminira tjelesnim tekućinama, čime se povećava biosigurnosni rizik.

2. Iskrvarenje

2.1. Uvod

Iskrvarenje je metoda usmrćivanja životinja presijecanjem glavnih krvnih žila u vratu ili prsima što rezultira brzim padom krvnog tlaka i moždanom ishemijom te nastupom smrti.

2.2. Zahtjevi za učinkovito korištenje

- a. Potrebno je osigurati oštar nož.
- b. Potrebno je osigurati pristup vratu ili prsima životinje.
- c. Životinju treba kontinuirano promatrati do nastupa smrti kako bi se osiguralo odsustvo refleksa moždanog debla.

2.3. Prednosti

Iskrvarenje je učinkovita tehnika usmrćivanja kod metoda kod kojih nije moguće provesti piting.

2.4. Nedostaci

- a. Iskrvarenje može biti odgođeno i / ili nedjelotvorno zbog konvulzija.
- b. Radni prostor se kontaminira tjelesnim tekućinama, čime se povećava biosigurnosni rizik.

PRILOG IV

OBRASCI I IZVJEŠĆA O SIŠ

1. Obrasci za prijavu sumnje, potvrđenog slučaja i odjave bolesti – ispisuju se preko web stranice www.mps.hr;
2. Rješenje kojim se naređuju mjere na gospodarstvu kod sumnje na slinavku i šap (str.1-2)
3. Izvješće o epidemiološkom istraživanju (sumnja na SIŠ)(str.1-15)
4. Rješenje kojim se naređuju mjere na gospodarstvu kod potvrđenog slučaja SIŠ (str.1-3)
5. Obrazac za uzorkovanje (str. 1)
6. Izvješće o epidemiološkom istraživanju (potvrđeni slučaj) (str. 1-14)
7. Osnivanje lokalnog stožera (str. 1)
8. Zasjedanje lokalnog stožera (str. 1)
9. Natpisi upozorenja
10. Komercijalni dokument za prijevoz NŽP
11. Rješenje o ukidanju naređenih mjera
12. Zapisnik o procjeni štete
13. Rješenje o osnivanju stručnog povjerenstva za naknadu štete
14. Kontrolna lista
15. Obavijest za javnost